

ZDROWIE
Z NATURY s. 12

MATKA
AFRYKI s. 18

ZWYCIĘSTWO
ŻYCIA s. 8

DUCHOWNI Z PODRĘCZNIKÓW:
KS. PAWEŁ WŁODKOWIC s. 36

03.07.2022

nr 27 (870)

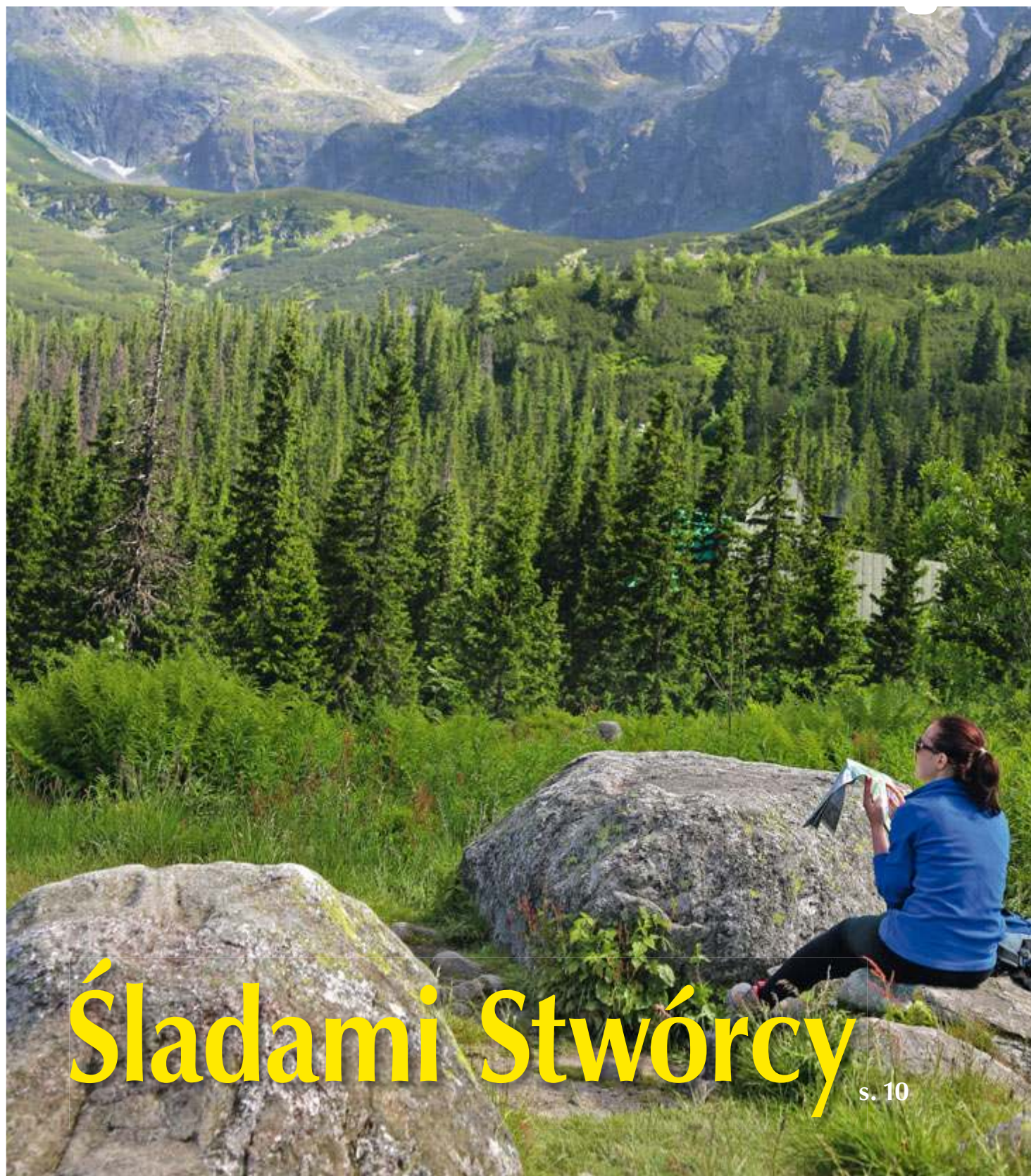
cena 5 zł
(w tym 8% VAT)

NR INDEKSU 205 109

ISSN 1734-9079

www.idziemy.pl

idziemy

Śladami Stwórcy

s. 10

Drodzy Czytelnicy!
„Idziemy”
jest dostępne
w e-wydaniu
na stronie:
www.eprasa.pl
www.idziemy.com.pl

Prenumerata redakcyjna tygodnika „Idziemy” na rok 2022

Drodzy Czytelnicy! Nasz tygodnik dostępny jest w parafiach i w kioskach. Istnieje też możliwość prenumeraty redakcyjnej. Można otrzymywać nasz tygodnik do domu! Prenumerata redakcyjna w roku 2022: **cena 1 egzemplarza – 7 zł; prenumerata kwartalna – 91 zł; prenumerata półroczna – 182 zł; prenumerata roczna – 364 zł.**

Zniżka! Przy prenumeracie od 5 do 10 egzemplarzy cena 1 egz. wynosi 5 zł. Koszt wysyłki w całości pokrywa redakcja.

Pismo nasze można zaprenumerować, wypełniając dokładnie poniższy blankiet. Tel. 22 5120095

nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7	
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6	
i.k.	nr rachunku odbiorcy	1 7 1 2 4 0 1 0 9 5 1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3	
w		waluta	kwota
W		PLN	
kwota słownie			
nazwa zleceniodawcy			
nazwa zleceniodawcy cd.			
tytułem			
P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a			
tytułem cd.			
I d z i e m y n a o k r e s			
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy		Opłata:	

nazwa odbiorcy		W Y D. D I E C. W A R. - P R A S K I E J 0 4 - 3 5 7	
nazwa odbiorcy cd.		W - w a u l . G r o c h o w s k a 1 9 4 / 1 9 6	
i.k.	nr rachunku odbiorcy	1 7 1 2 4 0 1 0 9 5 1 1 1 1 0 0 1 0 0 5 1 7 2 4 7 3	
w		waluta	kwota
W		PLN	
kwota słownie			
nazwa zleceniodawcy			
nazwa zleceniodawcy cd.			
tytułem			
P r e n u m e r a t a t y g o d n i k a			
tytułem cd.			
I d z i e m y n a o k r e s			
pieczęć, data i podpisy zleceniodawcy		Opłata:	

ks. Henryk Zieliński

Długoszu, Pawle Włodkowicu, Piotrze Skardze, Stanisławie Staszicu, Hugonie Kołłątaj, Ignacym Krasickim, Janie Pawle Woroniczu i wielu innych? Czy mamy usunąć ich nazwiska z podręczników historii, biologii, geografii, fizyki, prawa i języka polskiego tylko dlatego, że wszyscy oni byli katolickimi duchownymi? Kto na tym więcej straci? Kościół? Czy ta – większa

Duchowni z podręczników

Walka z podręcznikiem prof. Wojciecha Roszkowskiego do nowego przedmiotu „historia i teraźniejszość” przybiera już cechy hysterii. Nie chcę włączać się w spór o przytoczenie w nim pedofilskiego wyznania lewicowego polityka Daniela Cohn-Bendita, wielokrotnego posła Parlamentu Europejskiego, reprezentującego naprzemiennie Niemcy i Francję. Ostatecznie nie wiadomo, czy wydawca podręcznika z przytaczania skandalicznego wyznania Cohn-Bendita się nie wycofa.

Całym sercem jestem za tym, żeby unikać erotyzacji nie tylko dzieci, ale także młodzieży powyżej piętnastego roku życia, do której określenia „pedofilia” nie odnosi się w prawie karnym, a jedynie w prawie kościelnym. Wspomniany podręcznik jest bowiem przeznaczony dla uczniów szkół ponadpodstawowych, czyli zasadniczo już piętnastolatków. Biorąc jednak pod uwagę, że krytycy publikacji nie protestują przeciwko innym formom erotyzacji dzieci już od przedszkola, mam wątpliwości, czy na pierwszym miejscu występuje w nich troska o dobro dzieci i młodzieży, czy strach przed zdemaskowaniem niechlubnych postaw guru europejskiej lewicy. Wyobraźmy sobie tylko, co by było, gdyby autorem tego cytatu i sprawcą opisywanych przestępstw nie był lewicowy europoseł, ale katolicki ksiądz.

Spór o sposób ukazania duchowieństwa w nowym podręczniku wydaje się bardziej fundamentalny niż jeden cytat. W lewicowej koncepcji duchowni mają być synonimem zła i zepsucia. Dlatego pierwsza kontrolersja dotyczyła obecności w nowym podręczniku tak ważnych dla najnowszej historii Polski postaci, jak bł. Prymas Tysiąclecia czy św. Jan Paweł II. W ekspertyzie przygotowanej przez Edytę Książek na zlecenie Związku Nauczycielstwa Polskiego znalazła się sugestia, żeby treści dotyczące społecznej roli wspomnianych duchownych przenieść na lekcje... religii. Tłumaczenia ministra prof. Przemysława Czarnka o wpływie Prymasa Tysiąclecia i Jana Pawła II na odzyskanie przez Polskę suwerenności nie przekonały adwersarzy.

Czy zatem, ulegając fobiom, powinniśmy również ograniczyć do lekcji religii nauczanie o Mikołaju Koperniku, Janie

już – część młodzieży, która nie uczęszcza na lekcje religii? Czy nie straci na tym również Polska, która ma prawo do dumy z osiągnięć swoich synów, również tych z „ks.” przed nazwiskiem?

Katolikom też nie zaszkodzi przypomnieć, że żyjący w XV w. twórca koncepcji praw człowieka był księdzem, rektorem Akademii Krakowskiej i proboszczem w Kłodawie. Jego dzieła były pilnie studiowane na uniwersytecie w Coimbrze w czasie wielkich odkryć geograficznych. Księdzem i niedoszłym arcybiskupem lwowskim był średniowieczny ojciec polskiej historiografii, autor „Roczników, czyli kronik sławnego Królestwa Polskiego”. Kanonikiem warmińskim był wielki astronom, który „wstrzymał słońce i ruszył ziemię”. A „książę polskich poetów” i autor „Hymnu do miłości Ojczyzny” był arcybiskupem warmińskim i gnieźnieńskim. Arcybiskupem warszawskim i prymasem Królestwa Polskiego był poeta i mąż stanu patronujący ulicy, przy której mieści się siedziba TVP w Warszawie. Księżmi zakonnymi byli twórcy Komisji Edukacji Narodowej i współtwórcy Konstytucji 3 maja. Proboszczami byli także autor teorii dzieworództwa u pszczół, jak również ojciec wielkopolskiej spółdzielczości pod zaborem pruskim.

Tylko niektórych z nich zdołamy przypomnieć w kolejnym wakacyjnym cyklu „Duchowni z podręczników”. Chodzi o takich, którzy swoją działalnością zapisali się nie tylko w teologii i w dziejach Kościoła, ale także w naukach przyrodniczych, społecznych i w historii powszechnej. Ich przynależność do stanu duchownego nie dla wszystkich bywa czymś oczywistym. Chcemy to choć trochę naprawić, a przy okazji pokazać przynajmniej część tych lepszych twarzy Kościoła, bez których nasza historia i teraźniejszość byłaby niepełna. Mamy nadzieję, że nasze teksty będą przyczynkiem nie tylko do merytorycznej dyskusji o obecności duchownych w podręcznikach, ale również do wakacyjnych refleksji i rozmów o roli Kościoła i duchowieństwa w polskich dziejach. Naszym Czytelnikom dajemy w tym celu merytoryczne argumenty.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

03.07.2022 **idziemy** w numerze:

TEMAT NUMERU

Śladami Stwórcy – rozmowa z br. Cordianem Szwarcem OFM s. 10

Zdrowie z natury – wpływ przyrody na naszą kondycję s. 12

NA CZASIE

Wydarzenie pełne świadectw – rozmowa po Światowym Spotkaniu Rodzin w Rzymie s. 4

Zwycięstwo życia – historyczny wyrok Sądu Najwyższego USA s. 8

Trudny powrót po swoich – prof. Krzysztof Szwagrzyk o pracach na „Łączce” s. 20

Człowiek tonie w ciszy – rozmowa z prezesem sopockiego WOPR s. 34

Stulecie wygranych powstań s. 42

Rodzina: tu uczymy się kochać – relacja z ŚSR s. 54

NASZE SPRAWY

Hura! Wakacje! s. 23

Tatuaż a zakażenie s. 43

NA WAKACJE

Cudowne Podkarpacie: Dukla – ścieżkami pustelnika s. 38

MOJA WIARA

Matka Afryki – bł. Maria Teresa Ledóchowska s. 18

Duchowni z podręczników: ks. Paweł Włodkowic – prekursor praw człowieka s. 36

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.
E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

Zjazdy rodzin z całego świata z udziałem Ojca Świętego organizowane są co kilka lat. Czym wyróżniało się tegoroczne spotkanie?

Tym razem wydarzenie było pełne świadectw. Na poprzednich Światowych Spotkaniach Rodzin, w Filadelfii czy Dublinie, w których uczestniczyliśmy, było wielu specjalistów zajmujących się problematyką rodzinną czy małżeńską. Teraz akcent został położony na dzielenie się doświadczeniami przez same rodziny.

Ponadto nie był to masowy zjazd rodzin, ze względu na niedawną pandemię i obowiązek zachowania bezpieczeństwa. W Filadelfii około miliona rodzin uczestniczyło we Mszy świętej z Ojcem Świętym. W Rzymie było łącznie około dwóch tysięcy delegatów z poszczególnych krajów, ale rodziny przyjechały też spontanicznie; dużo wielodzietnych. Niesamowite było to spotkanie, zjednoczenie rodzin z całego świata.

fol. archiwum rodzinne

Moc świadectw

Z **Aldoną Wiśniewską**, która wraz z mężem, Arturem, była delegatką episkopatu Polski na Światowe Spotkanie Rodzin w Rzymie (22–26 czerwca), rozmawia Barbara Stefańska

Jakie refleksje nasuwają się Pani tuż po zakończeniu ŚSR?

Takie spotkania są czasem zatrzymania, żebyśmy dokonali swego rachunku sumienia nad swoimi relacjami w małżeństwie; przemyśleli, ile serca wkładamy w to, by nasza rodzina, małżeństwo było silne, piękne, umocnione miłością Boga. Jest to moment, by porozmawiać, zastanowić się, jak ma wyglądać nasza rodzina i małżeństwo, żebyśmy byli szczęśliwi. Bo dzieci potrzebują nie tylko dwojga rodziców – potrzebują kochających się mamy i taty.

Światowe Spotkania

Rodzin dotyczą przede wszystkim małżeństw i rodzin katolickich, chrześcijańskich. Chcemy być światłem dla świata, ale też uczymy się od siebie nawzajem. Takie zjazdy są dowodem na to, że każda rodzina potrzebuje drugiej rodziny, której się przygląda, z którą rozmawia, dzieli się doświadczeniem, radościami, problemami, nawzajem się wspiera. Kongres obfitował w piękne i trudne świadectwa.

Które z nich szczególnie zapadło Pani w serce?

O Chiarze Corbella Petrillo opowiadała jej rodzice. Młoda mężatka urodziła dwoje dzieci, które zaraz zmarły. Potem małżonkowie doczekali się zdrowego dziecka, ale

Chiara dowiedziała się, że jest nieuleczalnie chora, ma raka. Była skazana na odejście. Wykazała niesamowitą dojrzałość osoby, która godzi się z wolą Boga, mając przekonanie, że On widzi dalej; że to nie kara. Wiedząc, że już nic nie da się zrobić, na spacerze z mężem jeszcze raz przyrzekli sobie miłość, złożyli sobie przysięgę małżeńską.

Albo inna bardzo trudna historia rodziny z Australii. Poszli razem z siedmiorgiem dzieci na lody i wtedy kierowca samochodu pod wpływem narkotyków wjechał w nich i na oczach mamy zabił trójkę dzieci.

Przeżywając tak wielkie cierpienie, kobieta przebaczyła mu. Niesamowita jest siła przebaczenia. Nie ma sensu brnąć w nienawiść, która jest toksyczna i niszczy nasze duchowe wnętrza. W czasie tego świadectwa wiele osób spontanicznie wstawało i płakało, publicznie wyrażało swoje współczucie i emocje.

A co mówił rodzinom papież Franciszek?

Ojciec Święty zostawił nam przesłanie, że mamy być silni, a także by służyć jedni drugim, a nie stawiać na indywidualizm. Zachęcał do odwagi, by się nie cofać, nie oglądać za siebie, ale iść w przyszłość razem i patrzeć w jednym kierunku z małżonkiem. Podawać sobie nawzajem ręce, aby ta dro-

ga do świętości poprzez powołanie małżeńskie się ziszczała.

Papież przestrzegał, by nie poddawać się zniewoleniom, nie uzależniać od pewnych trendów społecznych czy gadżetów, ale odkrywać piękno w relacjach z innymi ludźmi. Chodzi o to, by spotkać się z żywym człowiekiem, budować relacje, więzi, a przede wszystkim czerpać ze źródła, którym jest miłość Boga, Chrystusa. To właśnie On daje nam prawdziwą wolność, ale by być z Nim, trzeba umieć wszystko zostawić dla Niego. Oczywiście, warto mieć zainteresowania, pasję, mamy się realizować i rozwijać, ale dostrzegając drugiego człowieka, w którym jest Chrystus.

Zorganizowali Państwo spotkanie dla Polaków w czasie ŚSR.

Byliśmy z mężem w Rzymie jako delegaci z ramienia Konferencji Episkopatu Polski z diecezji płockiej, ale pojechaliliśmy tam również jako założyciele fundacji „Tak dla Rodziny”, której celem jest umacnianie więzi małżeńskich i rodzinnych. W czasie ŚSR fundacja, wraz z Duszpasterstwem Polaków w Rzymie, zorganizowała dla Polaków i środowisk polonijnych Wieczór Wdzięczności z myślą św. Jana Pawła II w kościele Santa Maria in Portico in Campitelli – koncert i wspólną modlitwę. Św. Jan Paweł II dla naszego małżeństwa był pierwszym nauczycielem, papieżem, który stawiał na rodzinę. To on zainicjował światowe spotkania rodzin.

fot. PAP/EPA/Vatican Media Handout

Nie jesteście sami

Papieskie posłanie, skierowane do małżeństw na zakończenie X Światowego Spotkania Rodzin:

„Drogie rodziny, zapraszam was do kontynuowania waszej podróży,

wsluchując się w głos Ojca, który was wzywa: bądźcie misjonarzami na drogach świata! Nie jesteście w tej wędrówce sami! Wy, młode rodziny, pozwólcie się prowadzić tym, którzy znają

drogę. Wy, którzy jesteście na dalszym etapie tej drogi, stawajcie się towarzyszami podróży dla innych. Wy, którzy zagubiliście się z powodu trudności, nie pozwólcie, by pokonał was smutek, zaufajcie Miłości, którą złożył w was Bóg, i każdego dnia błagajcie Ducha Świętego, by ją ożywił.

Z radością głosicie radość bycia rodziną! Ukazujcie dzieciom i młodzieży łaskę chrześcijańskiego małżeństwa. Dodawajcie

nadziei tym, którym jej brakuje. Działajcie tak, jakby wszystko zależało od was, mając zarazem świadomość, że wszystko należy powierzać Bogu. Bądźcie tymi, którzy „wyplatają” tkaninę społeczeństwa i Kościoła synodalnego, tworząc relacje i pomnażając dary miłości i życia. Bądźcie znakiem

żyjącego Chrystusa, nie bójcie się tego, o co prosi was Pan, ani bycia wobec Niego hojnym.

Otwórzcie się na Chrystusa, wsluchujcie się w Niego w modlitewnej ciszy. Towarzyszcie tym, którzy są słabsi, zatroszczcie się o samotnych, uchodźców, opuszczonych. Bądźcie załącznikiem bardziej braterskiego świata! Bądźcie rodzinami

Bądźcie rodzinami o wielkich sercach! Bądźcie gościnnym obliczem Kościoła!

o wielkich sercach! Bądźcie gościnnym obliczem Kościoła!

I proszę, módlcie się! Nieustannie się módlcie! Niech Maryja, nasza Matka, śpieszy wam z pomocą, gdy zabraknie wina, niech będzie waszą Towarzystką w czasie milczenia i próby, niech pomoże wam wędrować wspólnie z Jezus zmartwychwstałym Synem!”

Krzysztof Ziemic

Niektórym wolno więcej

Cały medialny świat żyje tekstem, który na temat bardzo znanego dziennikarza opublikowała Wirtualna Polska. W środkach masowego przekazu dziennikarz ten działa od początku nowej Polski, a na topie jest mniej więcej od dwudziestu lat. Dla wielu młodych ludzi na przełomie wieków był wzorem wzorów. To on nadał ton i sznyt dziennikarstwu telewizyjnemu. Dla bardzo wielu był punktem odniesienia. Choć już wtedy tajemnicą poliszynela były stosowane przez niego dość brutalne metody zarządzania redakcją i egzekwowania zadań od współpracow-

ników. Nie wytrzymywali tego nawet dorośli mężczyźni – odchodzili znerwicowani, z poharatą duszą i często rozbitym życiem prywatnym. Ale to były inne czasy, inny poziom akceptacji takiej brutalności, terrorku, jaki wprowadzał, czy chamsstwa, bo o mobbingu nikt wtedy nie słyszał.

Od kilku dobrych lat ten dziennikarz wszedł właściwie w buty nie tyle recenzenta obecnej władzy, bo to normalne, ile wręcz lidera opozycji. W szatach dziennikarza próbował być wręcz mózgiem, a nawet jednym z kilku ośrodków nowej władzy po wyborach, które miało przegrać PiS. Właściwie wszystko temu podporządkował, stając się z dawnego konserwatywnego liberała skrajnym progresywnym liberałem. Jak pokazał tekst na wp.pl – tylko na pokaz, bo w redakcji zasypywał koleżanki i kolegów niewybrednymi dowcipami o femi-

nistkach czy gejach... Z artykułu wylania się postać nie tylko tyrana o trudnym charakterze, ale też kogoś wykorzystującego swoją pozycję do niszczenia innych.

Ciekawsza jest reakcja na publikację. Po pierwsze, na potrzeby obrony dziennikarza całe skrajnie liberalne środowisko szybko „znormalizowało” mobbing, seksizm, przemoc, homofobię, łamanie prawa pracy. W ciągu kilku

Na potrzeby obrony znanego dziennikarza całe skrajnie liberalne środowisko szybko „znormalizowało” mobbing.

dni mogliśmy się dowiedzieć, że mobbing jest i będzie, że wybitne jednostki tak mają, że w mediach trzeba wymagać i mieć – tu cytuję – „twardy tyłek i się nie mazać”. Czyli jeśli mobbing służy dobrej sprawie, czytaj: naszej, trzeba przyjąć to ze zrozumieniem i pokorą, bo takie są

zasady w towarzystwie. A dodam, że w tekście na wp.pl zarzuty potwierdziły trzy osoby pod nazwiskiem, było ich więcej, ale w ostatniej chwili się wycofały, bojąc się zemsty. Zarzutem nie zaprzeczył żaden pracownik redakcji ani duża firma, która zatrudniała dziennikarza. Ba!, są redakcje, które do dziś na ten temat nawet się nie zająknęły!

Zgadnijcie Państwo: co by się działo, gdyby te udokumentowane przecież zarzuty dotyczyły pracowników innej redakcji? Tak, byłoby tsunami. Bo jednym wolno wszystko, a innym nic. A na koniec: pamiętaj Państwo, jaki łomot dostał gremialnie cały Kościół po ujawnieniu kilku afer pedofilijskich? Dodam, że kilka z nich – jak się później okazało – w rzeczywistości nie miało miejsca. Proszę mnie dobrze rozumieć – Kościół musi być czysty jak łaźnia. Trzeba kategorycznie wymagać od siebie i kapłanów wielkiej czystości. Ale coś w tym wszystkim nie gra.

Autor jest dziennikarzem TVP

W SKRÓCIE

■ **Reklama zbrodni.** Niemiecki Bundestag zdecydowaną większością głosów opowiedział się za zniesieniem zakazu reklamowania aborcji. Paragraf 219a kodeksu karnego zabraniał dotychczas lekarzom publicznego udostępniania informacji o aborcjach i groził im odpowiedzialnością karną, jeśli np. na swojej stronie internetowej podają informacje o aborcji.

■ **Wyróżnienie dla Elżbiety II.** Anglikański arcybiskup Canterbury wręczył królowej Elżbiecie II Krzyż Kanterberyjski (Canterbury Cross) w uznaniu dla jej „niestrudzonej służby” Kościołowi Anglii. Prymas całej Anglii odwiedził monarchinię na zamku w Windsorze, gdzie 96-letnia królowa postanowiła spędzić ostatnie lata swego panowania, które trwa już 70 lat.

■ **Zabójstwo kapłana i zakonnicy.**

Nieznanymi sprawcami zabili kapłana katolickiego, 50-letniego ks. Vitusa Borogo, duszpasterza akademickiego na Politechnice Stanowej w Kadunie oraz przewodniczącego oddziału Nigeryjskiego Stowarzyszenia Katolickich Księżów Diecezjalnych w stanie Kaduna. Na Haiti zginęła 65-letnia włoska zakonnica, Luisa Dell'Orto, która od dwudziestu lat pracowała jako wolontariuszka w stolicy kraju Port au Prince. Została zrzucona czterema kulami prawdopodobnie w wyniku napadu rabunkowego.

■ **Przeciw „wrogim siłom”.** Przywódca Korei Północnej Kim Dzong Un nakazał wzmocnienie zdolności obronnych kraju, aby w ten sposób zdominować „wrogie siły”.

■ **Laureatka Nobla w więzieniu.** Stojąca do niedawna na czele rządu Birmy pokojowa noblistka 77-letnia Aung San Suu Kyi została przeniesiona do więzienia z nieujawnionego miejsca, w którym była przetrzymywana od wojskowego zamachu stanu z lutego 2021 r., który obalił jej legalny rząd. Jak dotąd Suu Kyi skazano w sumie na jedenaście lat więzienia na podstawie pięciu zarzutów.

■ **Ograniczenia lotów.** Linie lotnicze Luftansa zamierzają odwołać kolejne 2200 lotów w lipcu i sierpniu – podała portalu dziennika „Bild”. Dwa tygodnie temu przewoźnik zapowiedział, że anuluje 900 połączeń. Powód to przede wszystkim znaczące braki kadrowe wśród personelu naziemnego i kabinowego, wywołane pandemią COVID-19.

■ **Białoruski opozycjonista skazany.** Białoruski filozof i znany opozycyjny publicysta 66-letni Władimir Mackiewicz został skazany przez sąd w Mińsku na karę pięciu lat kolonii karnej o zaostrzonym rygorze. Władze zarzuciły mu „organizację działań poważnie naruszających porządek publiczny”, utworzenie „organizacji ekstremistycznej” oraz znieważenie Alaksandra Łukaszenki.

ATAKI NA CYWILÓW

Wojska rosyjskie skoncentrowały całą swoją siłę w obwodzie ługańskim, gdzie toczą się najcięższe walki. Cała Ukraina stała się celem intensywnych ataków raketowych. W ostatnich dniach rakiety spadły na budynki mieszkalne m.in. w Kijowie (na zdjęciu), Czerkasach, Sarnach.

Tymczasem Rada Europejska zdecydowała o przyznaniu Ukrainie i Mołdawii statusu kan-

dydata do Unii Europejskiej. Unijni przywódcy zgromadzeni na szczycie w Brukseli uznali europejską perspektywę Gruzji i są „gotowi przyznać jej status kandydata po zajęciu się przez ten kraj priorytetowymi zagadnieniami”. – Wsze kraje są częścią naszej europejskiej rodziny. Potwierdza to dzisiejsza historyczna decyzja przywódców – powiedziała przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen.

PO ZABÓJSTWIE JEZUITÓW

Dwóch kapłanów z zakonu jezuitów zostało zabitych, gdy bronili wejścia do kościoła, w którym schronił się człowiek uciekający przed uzbrojonymi mężczyznami. Do zdarzenia doszło 20 czerwca w Cerocahui w stanie Chihuahua. Śmierć ponieśli o. Javier Campos Morales i o. Joaquín César Mora Salazar, a także człowiek, który szukał w kościele schronienia. Pogrzeb zakonników odbył się w kościele Najświętszego Serca Jezusowego w Cerocahui. – Wyrażam mój smutek i przeżalenie z powodu zabicia w Meksyku dwóch zakonników, moich współbraci zakonnych, je-

zuitów, i osoby świeckiej. Ileż zabójstw w Meksyku! Wyrażam swoją bliskość ze wspólnotą katolicką dotkniętą tą tragedią. Raz jeszcze powtarzam, że przemoc nie rozwiązuje problemów, lecz potęguje niepotrzebne cierpienie – powiedział papież Franciszek 22 czerwca.

DEMONSTRACJE W KOLUMBII

Na ulicach stolicy Ekwadoru, Quito, odbywają się wielotysięczne manifestacje mieszkańców przeciwko rosnącym cenom benzyny, rosnącemu bezrobociu, przyznawaniu koncesji na eksploatację złóż minerałów na obszarach zamieszkałych przez ludność tubylczą i brakowi kontroli cen artykułów rolnych.

Demonstranci domagają się też renegocjacji zadłużenia rolników w bankach. Zapowiadają walkę aż do spełnienia ich żądań. Policja użyła gazu łzawiącego, amatek wodnych i oddziałów zmotoryzowanych. Według lokalnych mediów było wielu rannych oraz jedna ofiara śmiertelna.

fot. PAP/EPA/Fabio Muzzi

DUMA FLORENCJI

Turyści z całego świata, tak chętnie odwiedzający Florencję, nie pomijają w swoich wędrówkach miejscowej katedry, która uchodzi za trzecią co do wielkości na świecie. Jej budowa rozpoczęła

się pod koniec XIV w. i trwała dwieście lat. Wnętrze świątyni ma długość 153 m, szerokość naw – 38 m, na wysokości prezbiterium wraz z przyległymi apsydami – 90 m.

KOCHANOWSKI I SZEKSPIR

W Stratford-upon-Avon, rodzinnej miejscowości Williama Szekspira, odsłonięto pomnik Jana Kochanowskiego. Z tej okazji odbywał się minifestiwal, który ma przybliżyć Brytyjczykom polskiego poetę i zwrócić uwagę na podobne role i biografie obu twórców. Pomnik, wykonany przez brytyjskiego rzeźbiarza Andrew Lilleya, stanął w ogrodach domu Anne Hathaway, żony Williama Szekspira. Powstał on z inicjatywy Instytutu Kultury Polskiej w Londynie oraz Polonii z hrabstwa Warwickshire, a następnie został zaoferowany Shakespeare Birthplace Trust, organizacji charytatywnej dbającej o dziedzictwo angielskiego dramaturga.

fot. PAP/Jon Head

TRZĘSIENIE ZIEMI W AFGANISTANIE

Ponad tysiąc osób zginęło, a półtora tysiąca zostało rannych wskutek trzęsienia ziemi na Wschodzie Afganistanu, o magnitudzie między 5,9 a 6,1 w skali Richtera. Było to najbardziej śmiertelne trzęsienie ziemi w kraju od dwudziestu lat. Wstrząsy były odczuwalne nawet w Pakistanie i Indiach. Zdjęcia w afgańskich mediach ukazują zrównane

z ziemią domy i przykryte kocami ciała leżące na ziemi. Na miejsce katastrofy wysłano helikoptery w celu dotarcia do rannych i zaopatrzenia w lekarstwa i żywność. Zniszczonych zostało kilka tysięcy domów. Brak odpowiedniego sprzętu do usuwania skutków katastrofy spowalnia działania pomocowe. Na zdjęciu helikopter z pomocą medyczną.

fot. PAP/EPA/STRINGER

■ **Decyzja Banku Światowego.** Bank Światowy zatwierdził wart 2,3 mld dol. program pomocowy dla zagrożonych głodem krajów Afryki Wschodniej i Południowej. Bank ocenia, że 66,4 mln osób w tym regionie może zostać dotkniętych kryzysem żywnościowym lub głodem już w lipcu.

■ **Nauczyciele przeciw dziełu Mozarta.** Związek nauczycieli szkół podstawowych Snuippa sprzeciwia się wykonaniu dzieła Mozarta „Ave verum corpus” przez uczniów w Lourdes, argumentując, że religijne dzieło łamie zasadę laickości we Francji i jest „poważnym atakiem na neutralność religijną” – podał francuski dziennik „Le Figaro”.

■ **Modlitwy o deszcz.** Metropolita Mediolanu arcybiskup Mario Delpini zapowiedział modlitwy o deszcz w związku z coraz bardziej dotkliwą suszą we Włoszech. Lombardia jest jednym z regionów szczególnie przez nią dotkniętych.

■ **Pożar ugaszony.** Blisko 140 strażaków z prowincji Zamora na północnym zachodzie Hiszpanii zdołało ugasić szalejący od kilku dni pożar lasów i nieużytków rolnych w rejonie masywu Sierra de la Culebra, uznawany za jeden z największych pożarów w historii kraju. Żywiół pochłonął blisko 31 tys. hektarów lasów i nieużytków rolnych.

■ **Rosjanie blokują.** Strona internetowa brytyjskiej gazety „The Daily Telegraph” została zablokowana w Rosji na wniosek prokuratora generalnego tego kraju. Powodem było „rozpowszechnianie nieprawdziwych informacji na temat specjalnej operacji wojskowej prowadzonej przez siły zbrojne Rosji na terytorium Ukrainy”.

■ **Wyroki śmierci w Iranie.** Od stycznia do marca 2022 r. wykonano w Iranie ponad sto wyroków śmierci – poinformowała Radę Praw Człowieka Narodów Zjednoczonych w Genewie ekspertka ONZ do spraw praw człowieka Nada Al-Nashif. W 2021 r. wykonano ponad 333 wyroki śmierci w Iranie, w tym 126 za przestępstwa związane z narkotykami – pięć razy więcej niż rok wcześniej.

■ **Łowca nazistów na czele.** Na czele planowanej przez USA grupy śledczych badających zbrodnie wojenne na Ukrainie stanie Eli Rosenbaum, były szef Biura Dochodzeń Specjalnych Ministerstwa Sprawiedliwości USA, zajmującego się ściganiem żyjących w Stanach Zjednoczonych zbrodniarzy hitlerowskich.

■ **Nie będzie dymisji.** Prezydent Francji Emmanuel Macron odrzucił dymisję premier Elisabeth Borne, która chciała zrezygnować ze stanowiska w związku z nieuzyskaniem bezwzględnej większości przez prezydencką koalicję w nowym parlamencie i brakiem odpowiedniego poparcia dla rządu.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Zwycięstwo życia

„Historyczna zmiana”, „przełomowa decyzja” – takie nagłówki pojawiły się w prasie po tym, jak tydzień temu Sąd Najwyższy USA uchylił konstytucyjne prawo do aborcji, unieważniając wyrok Roe vs. Wade z 1973 r. Za uchYLENIEM wyroku głosowało sześciu z dziewięciu sędziów. „To historyczny dzień w życiu naszego kraju. Dziękujemy Bogu i modlimy się, by wybrani przez nas urzędnicy uchwalali teraz prawa, które będą promować i chronić życie najbardziej bezbronnych”, napisali amerykańscy biskupi na czele z przewodniczącym Episkopatu USA abp. José Gomezem. Biskupi napisali, że „od prawie pięćdziesięciu lat Ameryka wzmacniała niesprawiedliwe prawo, które pozwalało niektórym decydować, czy inni mogą żyć, czy mają umrzeć; polityka ta spowodowała śmierć dziesiątek milionów nienarodzonych dzieci, pokoleń, którym odmówiono prawa do urodzenia się”, stwierdzili biskupi.

Szacuje się, że w wyniku wyroku w sprawie Roe vs. Wade, który oparty był na zmanipulowanych danych przedstawionych w sądzie, śmierć w wyniku aborcji poniosło w świetle prawa ponad 60 mln nienarodzonych dzieci. I pomimo że coraz większa liczba Amerykanów jest przeciwna aborcji, co pokazuje ostatnie sondaże, tego ludobójstwa bronią wciąż tzw.

znani, sławni i bogaci. Niestety, poza radością tych, którzy od lat niestrudzenie promują cywilizację życia, drugie echo decyzji Sądu Najwyższego jest takie: „za oceanem wrze” lub „niedopuszczalna porażka” – to już słowa Billa Gatesa. „To smutny dzień. Odwrócenie

oznacza zakazu aborcji, ale to, że decyzja w sprawie aborcji będzie należała do poszczególnych stanów. Nie będzie więc już w tej kwestii prawa federalnego, czyli na poziomie całych Stanów Zjednoczonych.

Jako pierwszy skorzystał z tej możliwości stan Missouri, którego prokurator generalny Eric Schmitt podpisał zakaz aborcji w całym stanie z wyjąt-

fot. pixabay

sprawy Roe vs. Wade jest niesprawiedliwą i niedopuszczalną porażką”, napisał miliarder na Twitterze.

Ciekawe, że Gates używa słowa, które odnosi się właśnie do wyroku Roe vs. Wade sprzed prawie 50 lat. Bo to sam wyrok od początku był

niesprawiedliwy, gdyż cały proces opierał się wówczas na zmanipulowaniu i wykorzystaniu przez lobby proaborcyjne Normy McCorvey (występującej w tym głośnym

procesie pod pseudonimem Jane Roe), która zresztą później stała się gorącą obrończynią nienarodzonych dzieci, oraz zafałszowanych statystyk dotyczących kobiet umierających w wyniku nielegalnych aborcji.

Dlatego uchylene wyroku Roe vs. Wade jest jak najbardziej sprawiedliwe. To po pierwsze. A po drugie, wbrew temu, co obecnie donoszą media, trzeba jasno powiedzieć, że uchylene tego wyroku nie

kiem nagłych przypadków medycznych. Jeśli jeszcze niektórzy katolicy wstydzą się stawać w obronie życia poczętego, bo jest to temat niewygodny, który wywołuje „kontrowersje”, to warto zwrócić uwagę na to, co oficjalnie napisał prokurator Schmitt: „Moje biuro walczy o ochronę świętości życia od czasu, gdy zostałem prokuratorem generalnym, czego kulminacją jest dzisiaj doniesienie orzeczenia sądu i opinia prokuratora generalnego. Będę kontynuował walkę o ochronę wszelkiego życia, zarówno narodzonego, jak i nienarodzonego”.

Uchylenie wyroku Roe vs. Wade poprzedzone było zresztą falą protestów, poczynając od napaści na biura organizacji pro-life, przerywania i profanacji Mszy świętych, a kończąc na zastraszaniu sędziów Sądu Najwyższego. Teraz Stany Zjednoczone dają przykład tego, że walka o życie nie jest walką z wiatrakami i bynajmniej nie jest czymś wstydlwym. A skoro tak lubimy trendy z Zachodu, to właśnie mamy taki, który nie tylko warto, ale i trzeba do nas importować.

Nie ma odpowiedzi

Stolica Apostolska nie otrzymała dotąd odpowiedzi na złożoną propozycję poszukiwania rozwiązania konfliktu na Ukrainie – powiedział watykański sekretarz stanu kard. Pietro Parolin.

Sekretarz stanu oświadczył podczas rozmowy z dziennikarzami w Cosenzy w Kalabrii na południu Włoch: „Papież użył naprawdę mocnych słów, by podkreślić absurd wojny na Ukrainie. Naturalnie trwa też akcja humanitarna Kościoła i próby, jakie podejmuje Stolica Apostolska, także na poziomie dyplomatycznym”. „Została wysunięta propozycja znalezienia rozwiązania, na którą jednak do tej pory nie udzielono odpowiedzi. Wojna na Ukrainie to bardzo bolesna rzeczywistość, przejaw świata, w którym coraz mniej się rozumie”, zaznaczył kard. Parolin. Hierarcha przypomniał głoszoną przez papieża ideę braterstwa oraz jego apele do wspólnoty międzynarodowej o poczucie odpowiedzialności. **/wś**

Bez polskich flag

Niezależny rosyjski portal Meduza podał informację, że na cmentarzu polskich oficerów zamordowanych w Katyńiu i Miednoje władze rosyjskie zdjęły polskie flagi.

Według mera Smoleńska Andrieja Borisowa „nie może być polskich flag na rosyjskich cmentarzach, a po jawnie antyrosyjskich wypowiedziach polskich polityków – tym bardziej”. Borisow poparł ministerstwo kultury, które podjęło decyzję w sprawie zdjęcia flag. – Usunięcie polskich flag to kolejny akt wrogości Kremla i element antypolskiej kampanii, prowadzonej od wielu lat – powiedział rzecznik prasowy ministra koordynatora służb specjalnych Stanisław Żaryn. **/wś**

Dariusz Kowalczyk SJ

Synodalne „odkrycia”

W Niemczech nie wytrzymał bynajmniej nie konserwatywny kard. Kasper. Podczas konferencji zorganizowanej przez ruch „Neuer Anfang” (Nowy Początek) stwierdził, że jeśli „Droga Synodalna” w Niemczech dalej będzie odrzucać wszelkie głosy zaniepokojenia i krytyki, to sama sobie złamie kręgosłup. Hierarcha przypomniał kilka podstawowych prawd, których – niestety – wielu niemieckich katolików, w tym duchownych, nie rozumie. Kościół nie jest jakąś rzeczą, która można dowolnie „modelować i prze-modelować, aby przystosować się do sytuacji”. Odnowa Kościoła jest owocem otwarcia się na Ducha Chrystusowego, a nie „wymyślaniem Kościoła na nowo”. Kasper przypomina słowa Pawła Apostoła: „Fundamentu bowiem nikt nie może położyć innego, jak ten, który jest położony, a którym jest Jezus Chrystus” (1 Kor 3, 11).

Kard. Kasper uważa, że „grzechem pierworodnym” synodu w Niemczech było odrzucenie listu papieża Franciszka, który wzywał, by synod w obliczu „rosnącej erozji i słabnięcia wiary” postawił w centrum „Ewangelię i misję ewangelizacji”. Tymczasem podjęto inną drogę. A przewodniczący Konferencji Episkopatu Niemiec bp Georg Bätzing, odrzucając wszelkie krytyki, wyraził nawet rozczarowanie stanowiskiem papieża. Doszło do tego, że Franciszek na początku czerwca w jednym z wywiadów za-uważał, iż powiedział biskupom niemieckim, że ich kraj już ma „świątyni Kościół ewan-

gelicki” i „nie potrzebujemy drugiego Kościoła ewangelickiego”. Celna ironia! Papież podkreślił ponadto, że „problemy pojawiają się wtedy, kiedy droga synodalna zostaje przechwycona przez intelektualne i teologiczne elity, i poddaje się zewnętrznym wpły-

wom”. Rzeczywiście, trudno dopatrzeć się w synodzie niemieckim mówienia z wnętrza 2000 lat wiary Kościoła. Mamy za to próbę zrobienia rewolucji inspirowanej modnymi ideologiami, w tym ideologią gender/LGBT i agresywnym feminizmem.

W Polsce na szczęście nie mamy tego rodzaju ideologicznych ekscesów w Kościele. Co więcej, przewodniczący Konferencji Episkopatu abp Stanisław Gądecki napisał list do biskupów niemieckich, w którym podkreślił, że Kościół nie powinien „ulegać naciskom świata ani poddawać się wzorcom dominującej kultury, gdyż może to prowadzić do moralnego i duchowego zepsucia”. „Wystrzegajmy się powtarzania utartych sloganów i standardowych żądań typu: zniesienie celibatu, kapłaństwo kobiet, komunika dla rozwiedzionych czy błogosławieństwo związków jedнопłciowych” – zaapelował. Ważne słowa, ale możemy je odnieść w pewnej mierze także do synodu w Polsce. Bo i u nas nie brakuje powtarzania utartych sloganów, ukutych już dawno w środowiskach tzw. Kościoła otwartego.

Takim banałem, który w dodatku nijak ma się do rzeczywistości, jest stwierdzenie, że język Kościoła powinien być bardziej egzystencjalny, a mniej „dogmatyczny”.

Brzmi nieźle, tyle że tego rodzaju „odkrycie” już przerabialiśmy – z marnymi raczej skutkami. W praktyce oznacza to bowiem powtarzanie, że „Jezus największym przyjacielem jest”, przy zaniedbaniu solidnej katechezy o tym, czym jest Kościół i jakie jest jego nauczanie. W konsekwencji rośnie ignorancja, a nie osobista zażyłość relacji z Bogiem. Tymczasem znajomość katechizmu, prawd wiary, sensu świąt w kalendarzu liturgicznym to nie jakaś „abstrakcja”, która miałaby być w opozycji do „egzystencjalnego” przeżywania wiary. Wręcz przeciwnie! Bez znajomości nauczania Kościoła wierni są bardziej narażeni na wpływ różnych ideologii, które pretendują do kierowania życiem ludzi. Dziś w Kościele nie ma żadnego przechyłu w stronę „abstrakcyjnej

Bez znajomości nauczania Kościoła wierni są bardziej narażeni na wpływ różnych ideologii, które pretendują do kierowania życiem ludzi.

doktryny” czy „płytkiej pobożności”. Jest za to przechył w stronę psychologii, socjologii i różnego rodzaju ideologii.

Inne synodalne „odkrycie” polega na powtarzaniu, że potrzeba dialogu pomiędzy duchownymi i świeckimi, tak jakby główna linia podziału przebiegała właśnie tutaj. Tymczasem świeccy są bardzo różni i księża są różni. Z wieloma świeckimi dogadam się dużo lepiej niż z niejednym duchownym. Linie podziału przebiegają w poprzek różnych grup. Widać to na przykładzie np. aborcji. W USA nie brakuje biskupów, którzy popierają aborcjonistę Bidena, a z nieufnością odnoszą się do świeckich z ruchów pro-life. Mnie zdecydowanie bliżej do tych drugich. Przy czym ci pierwsi wcale nie są gotowi do prawdziwego dialogu, choć „dialog” i „synodalność” nie schodzą im z ust.

dkowalczyk@jezuici.pl

Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

Rozwiązana wspólnota

Charyzmatyczna Wspólnota Słowo Życia, założona w 1986 r., przestanie istnieć od 1 lipca 2023 r. – stwierdza dekret odpowiedzialnego za tę wspólnotę kard. Józefa de Kesel. Arcybiskup Malines-Brukseli podjął tę decyzję po wizytacji kanonicznej.

Trzej powołani wizytatorzy wysłuchali ponad 200 osób i stwierdzili poważne i systemowe nieprawidłowości od czasu powstania fundacji. W ciągu ostatnich 30 lat wspólnotę opuściło ponad 240 członków. Wszelkie próby zaradzenia sytuacji nie powiodły się. Założyciele wspólnoty, Georges i Marie-Josette Bonneval, zostali oskarżeni o nadużycia duchowe, a duchowy przewodnik Słowa Życia Jacques Marin, ksiądz-robotnik, został oskarżony przez kilka kobiet o molestowanie na tle seksualnym w kontekście sakramentu pokuty. Zmarł w 2019 r., po procesie kanonicznym, który odbył się kilka lat wcześniej. Powstała we Francji wspólnota posiada domy w kilku krajach (w Polsce nie ma)./wś

Niszcza zabytki

Ministerstwo Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy odnotowało 396 przypadków rosyjskich zbrodni wojennych na ukraińskim dziedzictwie kulturowym. „Rosjanie niszczą na naszej ziemi wszystko to, co Ukraińcy tworzyli przez wieki (...). Nieustannie ostrzały, ataki rakietowe i bombowe doprowadziły do zniszczenia 21 zabytków o znaczeniu krajowym, 95 o znaczeniu lokalnym oraz 7 nowoznaczonych obiektów dziedzictwa kulturowego. Najbardziej ucierpiały obiekty sakralne. Okupanci zniszczyli lub uszkodzili 144 obiekty sakralne. Spośród nich 51 jest zarejestrowanych jako zabytki historyczne, architektoniczne i urbanistyczne lub cenne obiekty historyczne”./wś

Jak można odnajdywać obecność Boga w przyrodzie?

Nie jest to nowy temat. Uważny człowiek w czasie liturgii niedzielnej zauważy, że w wyznaniu wiary głosimy Boga Stworzyciela, Stwórcę wszystkich rzeczy. Rzeczywistość stworzona jest nośnikiem Bożej miłości i mądrości. Świat stworzony jest dziełem Ojca, który zaprasza nas do zamieszkania w domu uczynionym Jego ręką. Każdy człowiek, którego spotykamy na naszej drodze, jest naszym bratem lub siostrą. „Z wielkości i piękna stworzeń poznaje się przez podobieństwo ich Stwórcę” – mówi Księga Mądrości. Kontemplacja dzieła stworzenia może nas doprowadzić do poznania wszechmocy Boga i do cieszenia się Jego darami: drzewami, niebem, górami...

Czy zatem w lesie łatwiej nam przypominać sobie o Stwórcy niż na Marszałkowskiej w Warszawie?

Tu chodzi o coś głębszego niż przypomnienie sobie. Mamy na nowo odkryć Jego obecność w naszym życiu tu i teraz oraz jakość naszej obecności w jakimkolwiek miejscu. Patrząc na ludzi nie jak na bezładny tłum,

fol. Caritas Polska

Śladami Stwórcy

Z bratem **Cordianem Szwarcem** OFM, animatorem krajowym projektu „Laudato si”, zastępcą dyrektora Caritas Polska, rozmawia Barbara Wiśniowska

lecz jak na braci i siostry, zachwycilibyśmy się nimi nawet na Marszałkowskiej. A jednak w takim miejscu trudno jest o realne spotkanie człowieka z powodu zgiełku, pośpiechu. Każdy patrzy w telefon. Przyroda nie siedzi w telefonie, więc w lesie naprawdę łatwiej spotkać Boga. Jednak zasadniczo chodzi o to, czy pozwalamy sobie Go spotkać, czy nie jesteśmy uwięzieni sami w sobie, w sieci, czy nie jesteśmy zamknięci i nieświadomi tego, co się wokół dzieje. Mamy się otworzyć na otaczającą nas rzeczywistość.

Jaka postawa jest potrzebna, by umieć dostrzec ślady Stwórcy w stworzeniu?

Nie chodzi o postawę napięcia, żeby cały czas przymuszać się, silić się na postrzeganie. Chodzi o troszeczkę uważności, skupienia wewnętrznego, otwarte serce, gotowość, by odpowiedzieć na Boże wołanie. Do tego uzdalnia modlitwa poranna i modlitwa Anioł Pański w południe. W każdym momencie życia Bóg przychodzi do mnie i chce być ze mną. On mnie podtrzymuje przy życiu, bo mnie kocha. Czy ja umiem dostrzec tę obecność? Sprzyja temu przyroda, spotkanie z człowiekiem, liturgia, kontakt z dobrą

książką, pielgrzymowanie w wakacje, wędrówka po górach, odpoczynek nad morzem. Każda chwila sprzyja, żeby to dostrzec, trzeba tylko chcieć! Boga możemy spotkać dwa razy w życiu: raz w momencie śmierci, a drugi raz – zawsze tu i teraz, cokolwiek by się działo i gdziekolwiek się znajdujemy.

Czego uczy nas kontakt z przyrodą?

Wielu rzeczy. Po pierwsze obserwacji. Natura ma swój rytm, który jest bardzo konsekwentny. Nawet wiele przeżył Jezus zawarłych w Ewangelii wypływa z uważnej obserwacji przyrody. Na przykład stwierdzenie, że wszystko, co ma przynieść owoc, musi obumrzeć. Przyroda odsłania mądrość tylko uważnemu i cierpliwemu obserwatorowi. Tkwi w niej siła, która nie pochodzi od człowieka. Przyroda to życie, pochwała życia. Człowiek, który przebywa wśród natury, jest spokojniejszy i bardziej spójny. Wyjdź z domu z problemami, ale

po długim spacerze czuje, że część ciężaru została mu zabrana. To, co jest nieistotne, znika, a z dystansu zaczynamy dostrzegać sprawy najważniejsze. To jest rodzaj medytacji, kontemplacji.

Niektórzy doceniają modlitwę w lesie i później twierdzą, że nie muszą już chodzić do kościoła...

Modlitwa w lesie nie jest zła, jest bardzo dobra i potrzebna, ale ma być uzupełnieniem

Eucharystii. W Kościele jesteśmy zaproszeni do modlitwy nieustającej. Cokolwiek będziemy robić, mamy nieustannie się modlić, kroczyć w Bożej obecności. Wszystko w życiu mamy robić na chwałę Boga. Uczynienie z modlitwy chwilowych aktów, które mają nas zadowolić, nie prowadzi do przeniknięcia naszego życia Bożą obecnością. Można by się wtedy

ograniczyć tylko do Mszy niedzielnej albo wyjścia do lasu. Nie powinniśmy wiary traktować wybiórczo. Jesteśmy zaproszeni do re-

Kontemplacja dzieła stworzenia może nas doprowadzić do poznania wszechmocy Boga i do cieszenia się Jego darami: drzewami, niebem, górami.

lacji z Bogiem, wejścia w Jego ślady, w dialog z Nim. Wszędzie i zawsze. W lesie i na Eucharystii. Pomimo dostępnych różnych form modlitwy – adoracje, modlitwy wstawiennicze, nabożeństwa – wiemy, że Eucharystia jest najwyższą formą spotkania z Jezusem Chrystusem, który przychodzi do nas w postaci chleba i wina. Mamy wtedy możliwość słuchania, co do nas mówi, i przyjęcia Go do swojego serca. Nie ma lepszej formy modlitwy, na Mszy świętej możemy doznać największych łask.

A jak rodzice mogą przekazać dzieciom miłość do przyrody i otaczającego świata? Koleżanka zawiozła córkę nad morze, a ta fuknęła: „Nuda! kup mi komiks!”.

Myślę, że dziewczynka w tym momencie miała w głowie sporo emocji, inny plan, oczekiwanie czegoś zupełnie innego, co ma się wydarzyć. Dorosłym, gdy są pełni przykrych emocji, też trudno będzie zauważyć morze. Ale nigdy nie jest za późno, żeby pokochać przyrodę, bo ona sama w sobie jest fascynująca.

Warto próbować wielu drobnych sposobów, które trafią do danego dziecka, stworzyć takie warunki, żeby dziecko samo zachwyciło się przyrodą, roślinami, zwierzętami. Edukator ekologiczny Kasper Jakubowski organizuje wyprawy w przyrodę, daje dzieciom lupy i pokazuje im mikrokosmos. Zwykła wycieczka do lasu może stać się w ten sposób wielką wyprawą. Dzieci mają szansę ujrzeć, że na zwykłym drzewie toczy się życie bardzo małych organizmów. Przyroda może silniej oddziaływać na dzieci, niż nam się wydaje.

Na ile ważny jest przykład rodziców?

To, jak zachowują się dzieci, jest pokłosiem zachowania dorosłych. Zachęcam do przeprowadzenia testu: zapytajmy dzieci, gdyby palił się dom i mogły wynieść z niego jedną jedyną rzecz, co by to było. Większość dzieci i dorosłych wyniosłaby laptop, wokół którego jest budowana tożsamość rodzinna. Dzieci instynktownie podejmują te tematy, które my podejmujemy; nie licząc nastolatków, którzy buntują się przeciw wszystkiemu, bo chcą na nowo zbudować swoją tożsamość i odciąć się od korzeni, znaleźć swoje ja. Młode pokolenia wyrastają tak słabe, ponieważ my jesteśmy słabi. To my zachłysłniśmy się mediami, Internetem, serialami. Zaczniemy zmieniać świat od siebie i wyłączmy ekran. Każda forma wyrwania się z sidła techniki w stronę kontaktu z przyrodą będzie dobra, bo będzie to czas na odkrywanie swojej głębokiej tożsamości – tego, kim nas stworzył Bóg.

Papież Franciszek sporo mówi i pisze o świecie stworzonym. Do czego nas zachęca?

Papież Franciszek w encyklice „Laudato si” zaprasza nas do ekologii integralnej, w której chodzi o to, żeby nie zawęzić ekologii tylko do ochrony stworzenia. Jeżeli będziemy bezwzględnie wykorzystywać środowisko do rozwoju gospodarczego, będziemy powielać błąd dewastowania, to wtedy biedni ludzie będą jeszcze bardziej biedni, a bogaci jeszcze bardziej, obrzydliwie bogaci. Dawniej dla wielu ludzi środowisko było źródłem pokarmu i lekarstwa. Zdewastowana ziemia nie jest w stanie zapewnić najuboższemu pożywienia, a nawet wody. Woda w wielu krajach staje się luksusem. Przy dzisiejszym ogromnym rozwoju przemysłowym cały czas są ludzie, którzy umierają z głodu i pragnienia.

Ekologia integralna to umiejętność takiego życia, żeby być w relacji z Ojcem Stworzycielem, który daje nam w prezencie siebie, świat, braci i siostry oraz nasze własne ciało. Jesteśmy zaproszeni do odkrywania relacji miłości z Ojcem, drugim człowiekiem i właściwej relacji do samego siebie.

Zastanówmy się, zanim coś kupimy, żeby nie zaśmiecać swojego otoczenia rzeczami niepotrzebnymi. Mamy kolejny przedmiot, który szczęścia nie daje, a kupiliśmy go, bo ktoś wygenerował w nas potrzebę zakupów. A chodziło mu tylko o to, żeby pieniądze przechodziły z ręki do ręki i żeby biznes się kręcił. Ostatni z wątków ekologii integralnej to relacja do świata stworzonego, który jest nośnikiem historii stworzenia i zbawienia. Mamy być odpowiedzialni za powierzony nam świat. Nie niszczy natury, ale żyjemy z nią w harmonii.

Papież Franciszek pisze w „Laudato si”: „To niewłaściwe, aby mieszkańcy naszej planety żyli przytłoczeni coraz bardziej betonem, asfaltem, szkłem i metalami, pozbawieni fizycznego kontaktu z naturą”. Jak żyć blisko natury, mieszkając w mieście?

W mieście także są miejsca, w których możemy pospacerować. Przede wszystkim możemy obsadzić własne ogródki i balkony. Będą nas cieszyć, choć będą wymagać pracy. Beton jest czysty, wygodny i ładny, ale w czas upałów niesie ze sobą ogromną temperaturę. Znajomy ksiądz posadził na kościelnym podwórzu wierzbę. Zaraz ktoś przybiegł z dobrą radą, żeby je wyciąć, to teren kościelny będzie równy, elegancki i łatwiej będzie kosić trawę. Latem ksiądz odwiedził ten sam człowiek. Było upalnie, więc schował się w cieniu tych właśnie wierzb, a ksiądz zapytał: „Pan tutaj siedzi? Po co? Przecież one tylko do wycięcia się nadają”.

for. xhz

Zdrowie z natury

fot. xhz

Jak mówił Hipokrates, ojciec medycyny, „Przyroda jest lekarzem dla wszelkich chorób”. Mało z niej czerpiemy, bo nie potrafimy, czy dlatego, że nie wierzymy w jej moc?

Irena Świerdzewska

– Wielu młodszych pacjentów trafiających do mojego gabinetu pyta: „Panie doktorze, czy mam Alzheimera?”. Są tak „przebadzcowani” informacjami, że nie są w stanie przyswajać kolejnych – mówi dr n. med. Sławomir Murawiec, psychiatra i psychoterapeuta. – Bieżące sprawy zawodowe przekraczają już ich możliwości analizowania, pogarsza się u nich pamięć i koncentracja. Pogarszają się też funkcje poznawcze. Nie mogą sprawnie intelektualnie pracować – opisuje.

– Przeciążenie umysłowe, zbyt duży wysiłek psychiczny bez momentów odpoczynku sprawia, że nie można normalnie funkcjonować w codziennym życiu. Jesteśmy „załadowani po korek”, skoncentrowani na bieżących wydarzeniach: „Co jeszcze mam teraz do zrobienia? Co mam dostarczyć na najbliższy termin?”. Efektem jest zawężenie się do bieżącej perspektywy, przestajemy patrzeć szerzej – wyjaśnia prof. Murawiec.

Im dalej w czasie, tym więcej widać negatywnych skutków. – Konsekwencją może być brak adaptacji do codziennych warunków funkcjonowania. W dłuższym okresie mogą pojawiać się zaburzenia snu, depresja, a dalej choroby somatyczne – zwiększona zapadalność na schorzenia układu krążenia czy cukrzyca – mówi prof. Murawiec. – Na ten nasz stan pozytywnie może wpływać kontakt z przyrodą – dodaje.

Prof. Andrzej Fall, internista, alergolog, specjalista w zakresie zdrowia publicznego, zwraca uwagę, że dotychczas używane pojęcie „choroby cywilizacyjne” zastąpiło inne: „nieinfekcyjne choroby przewlekłe”. Sami je sobie wygenerowaliśmy – mówi. Podkreśla, że obok nadmiaru bodźców na ich rozwój wpływ ma palenie tytoniu, picie alkoholu, nadmiar tłuszczu w pokarmach, śmieciowe jedzenie, brak ruchu czy stresujący tryb życia.

– Zaczęliśmy odwracać się od natury, „higienizować” otoczenie do tego stopnia, że u dzieci, którym mamy gotowały przed podaniem smoczki, zaczęła wygaszać się aktywność immunologiczna. Stąd tak wiele teraz przypadków alergii. Także innych chorób, które w minionych wiekach występowały bardzo rzadko, jak zespół jelita drażliwego – mówi prof. Fall.

W gabinetach lekarskich pacjenci często otrzymują w zaleceniach spacer i przebywanie na łonie natury. W myśl zasady Hipokratesa, że lekarz leczy, a natura uzdrawia.

MOC ZIELENI

Brytyjskie i amerykańskie instytucje lokują fundusze, by badać wpływ naturalnego środowiska na kondycję i zdrowie człowieka. Badania pokazują, że kontakt z przyrodą to nie tylko relaks, profilaktyka, ale ma on także udział w leczeniu schorzeń.

Naukowcy z University of East England, przeprowadzwszy badania na prawie 300 mln ludzi z 20 krajów, potwierdzili, że spędzanie czasu na terenach zielonych lub mieszkanie w otoczeniu przyrody przynosi wiele zdrowotnych korzyści. Obniża ryzyko przedwczesnej śmierci, cukrzycy typu II, chorób układu krążenia, przedwczesnego porodu i wydłuża sen – podali w raporcie opubliko-

wanym na łamach pisma „Environmental Research”. Inni badacze, Biederman i Vessel, opublikowali wyniki wykonanych w 2006 r. analiz, opublikowane w „American Scientist”. Stwierdzili, że chorzy, którzy mają kontakt ze środowiskiem naturalnym, szybciej wracają do zdrowia i używają mniej środków przeciwbólowych. Podczas oglądania w przyrodzie naturalnych dynamicznych scen bodźce wzrokowe powodują wzrost interakcji receptorów opioidowych w korze wzrokowej mózgu, kontrolujących uczucie nagrody, i mogą powodować ulgę w bólu. Już samo patrzenie na zielony teren przez szpitalne okna skraca czas rekonwalescencji pooperacyjnej, a cóż dopiero przebywanie w lesie wśród zieleni. Podobny efekt przypisuje się zatrzymywaniu wzroku na niebieskiej tafli jeziora.

Spacer nad morzem czy wędrowki po górach? Wybór często podyktowany jest indywidualnymi uwarunkowaniami zdrowotnymi – czy nasz organizm potrzebuje wdychania z bryzą morską jodu czy poprawy kondycji fizycznej poprzez górskie wspinaczki. Na luksus wypoczynku w takich warunkach potrzeba chociaż kilku dni urlopu lub wakacji. Na co dzień możemy korzystać z relaksu w parkach czy lasach. Jak podkreślają lekarze, dla osób starszych wspaniałym rozwiązaniem jest pobyt na działce, gdzie mogą zająć się pielęgnacją roślin, a potem cieszyć własnymi zbiorami.

Moc roślin zamknięta jest w wydzielanych przez nie substancjach. Fitoncydy to naturalne związki lotne, które korzystnie działają na układ odpornościowy. Ze względu na właściwości bakteriobójcze, wirusobójcze i przeciwgrzybicze nazywane są „roślinnymi antybiotykami”. Udowodniono też, że wdychane podczas spaceru w lesie substancje podwyższają poziom specyficznych komórek układu odpornościowego – NK (ang. Natural Killers), które odgrywają ważną rolę w walce z infekcjami i nowotworami. Ponadto wdychanie olejków eterycznych oddziałuje leczniczo na błony śluzowe układu oddechowego i wpływa na poprawę nastroju.

Zaledwie 20 minut obcowania z naturą dziennie wystarczy, aby poczuć znaczny przyływ sił witalnych.

NERWY W LAS

Dr n. med. Katarzyna Simonienko, psychiatra i terapeuta, a także przewodnik po Puszczy Białowieskiej, przed pię-

cioma laty otworzyła Centrum Terapii Lasem.

– Taka terapia to odpowiedź nie tylko na problemy spowodowane wypaleniem zawodowym czy zespołem przewlekłego zmęczenia. Jest to rodzaj aktywności wspomagającej organizm w różnych kryzysach psychicznych – w zaburzeniach lękowych, depresyjnych, ADHD, uzależnieniach, w różnych stanach, w których występuje uczucie lęku, np. schizofrenii czy chorobie dwubiegunowej. Kontakt ekoterapeutyczny ze środowiskiem leśnym obniża poziom stresu. Wpływa na odporność immunologiczną, decydującą o tym, jak radzimy sobie z infekcjami, jak szybko zdrowiejemy w chorobie. Terapia lasem wpływa też na choroby metaboliczne, czyli układu krążenia, cukrzycę typu II i nadciśnienie – mówi dr Simonienko.

Pani doktor organizuje także „kąpiele leśne”, czyli zdrowotne spacer. – Opierają się one na dwóch zasadach: skupiamy się na tym, czego doświadczamy, oraz angażujemy jak najwięcej naszych zmysłów. Najpierw trzeba zatrzymać gonitwę myśli, skupić się na własnym oddechu, na zmysłach: dotknąć ręką różnych faktur, np. kory drzewa, powąchać kwitnący krzew. Pozwolić przyrodzie się zaskoczyć, pobyc w milczeniu, bez rozmów, muzyki, otworzyć się na wszystkie dźwięki. Takie „kąpiele leśne” możemy robić sami, bez przewodnika – zachęca psychoterapeutka. By przyniosły większy efekt, trzeba poświęcić na nie przynajmniej dwie godziny w tygodniu, ale już dwa dni w miesiącu podniosą odporność organizmu.

PTASIE TRELE

Dla działających „zadaniowo” spacer, przebywanie na łonie przyrody może być jednak trudnym doświadczeniem. Mają oni poczucie, że „nic nie robią” – mówi prof. Murawiec. Dlatego zachęca do ornitologii terapeutycznej. Prof. Murawiec wydał na ten temat książkę. W czasopiśmie „Ecopsychology” opublikował wraz z dwójką naukowców – prof. Christophem Randlerem z Eberhard Karls University w Tybindzie i prof. Piotrem Tryjanowskim – artykuł poświęcony wpływowi obserwacji ptaków na subiektywne odczuwanie odbudowy psychologicznej. Jak wskazują wyniki publikacji, im więcej wycieczek w teren, tym większa regeneracja psychiczna nawet u osób, które

nie mają wiedzy ornitologicznej. – Żeby obserwować ptaki, wystarczy wyjść przed blok w mieście i rozejrzeć się wokół. Możemy znaleźć kilkanaście gatunków. Nie trzeba wiedzieć, jak się nazywają. Oczywiście, wiedzę tę można i warto uzupełnić. Warto też wsłuchać się w śpiew ptaków. W świecie dźwięków istnieją te sprawiające, że czujemy się bezpiecznie. Śpiew ptaków jest sygnałem, że nic nam nie zagraża – zachęca prof. Murawiec.

– Zwracam uwagę na ptaki, ale możemy obserwować kwiaty czy owady. Obserwacja rybek w akwarium w mieszkaniu to zbyt mało, może działać uspokajająco, ale brakuje elementu ruchu, kontaktu z naturą, która uczy nas wielu rzeczy. Wychoząc na spacer, zyskujemy efekt nieprzewidywalności i pozytywnych zaskoczeń – podkreśla prof. Murawiec.

By wspomagać swoje zdrowie naturą, trzeba nauczyć się z nią obcować. Dr Mirosław Angielczyk wychował się na Podlasiu i tutaj wrócił po studiach na SGGW. Nie wyobraża sobie życia w mieście. Zna prawie całą florę polską, potrafi nazwać każdą roślinę i opowiadać o niej z pasją. Chociaż od trzydziestu lat prowadzi dużą firmę z ziołami, nie ma swojego biurka. – Zimą czy latem wolę pracę na zewnątrz, w lesie, wśród roślin – opowiada. Swoją wiedzę dzieli się z grupami dzieci przyjeżdżających z różnych szkół, chce w nich zaszczepiać miłość do roślin. – Dzisiaj wyprawa do lasu kojarzy się z kleszczami, bąbłowicą i innymi niebezpieczeństwami. Podstawowa wiedza z zakresu roślin bardzo by pomogła zmienić stereotypy – uważa Mirosław Angielczyk.

Do Polski przywędrowała już moda na tworzenie przedszkoli leśnych na wzór tych funkcjonujących w krajach skandynawskich. Działa już kilka takich placówek, w których dzieci spędzają na świeżym powietrzu ok. 80 proc. czasu, niezależnie od pory roku i pogody. Najczęściej nie mają sali, tylko tzw. bazę – namiot czy jurte. Te dzieci rzadziej chorują niż ich rówieśnicy.

– Coraz więcej wiemy o mechanizmach chorób, ale kto będzie chciał inwestować w profilaktykę, która na poziomie społeczeństwa dałaby efekt dopiero za piętnaście-dwadzieścia lat? – mówi prof. Fall.

Jak podkreśla, nawet przy najlepiej funkcjonującym systemie ochrony zdrowia sami musimy czuć się odpowiedzialni za siebie i wspomagać swoje zdrowie naturą.

W SKRÓCIE

■ **Diecezjalny fejk.** Jako element wojny propagandowej określił rzecznik KEP ks. Leszek Gęsiak wiadomość agencji TASS, jakoby „Kościół katolicki w Polsce chciał wchłonąć archidiecezję lwowską na Ukrainie”.

■ **Caritas uchodźcom.** W całej Polsce funkcjonuje już ponad 30 centrów pomocy uchodźcom Caritas, które obejmują potrzebujących kompleksową pomocą. Więcej: caritas.pl/migranci.

■ **Medycy z KUL.** Jednolite studia magisterskie o profilu ogólnoakademickim na kierunku lekarskim będą mogły zostać utworzone przez Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II – poinformowała uczelnia, otrzymawszy na to zgodę MEiN oraz pozytywne rekomendacje Polskiej Komisji Akredytacyjnej i Ministra Zdrowia.

■ **Zasłużeni ludzie Kościoła.** Proboszcz żywieckiej parafii konkatedralnej, pracujący w Austrii kapłan misjonarz i siostry serafiki zostali wpisani do Złotej Księgi Miasta Żywca. W ten sposób samorządowcy zaakcentowali wkład osób duchownych w rozwój miasta.

■ **Pauliński jubileusz.** – Bądźcie konsekwentni w swojej wierze! – mówił abp Marek Jędraszewski w czasie uroczystej Eucharystii odprawionej w bazylice św. Michała Archaniola i Stanisława Biskupa i Męczennika w Krakowie z okazji 550-lecia obecności paulinów na Skałce.

■ **Bojowy kapłan.** Rusza superprodukcja o ks. Brzósce – ostatnim, legendarnym dowódcy powstania styczniowego.

W kurii diecezjalnej w Siedlcach podpisano umowę o współpracy partnerskiej. W przyszłym roku przypada 160. rocznica wybuchu niepodległościowego zrywu. Film realizuje Tadeusz Syka, reżyser i scenarzysta filmu „Wyszyński – zemsta czy przebaczenie”. Zapowiada, że będzie to film akcji, przygody, ale jednocześnie wielkiego dramatu i wyboru.

■ **Leczenie po katolicku.** Między 12 a 14 września w rzymskim Istituto Maria Santissima Bambina odbędzie się 11 Konferencja Mater Care International, której będzie towarzyszyć Kongres Światowej Federacji Stowarzyszeń Lekarzy Katolickich (FIAMC). Na oba wydarzenia polskich uczestników zaprasza prof. Bogdan Chazan.

for. Wikipedia.org

BEZ HAPPY ENDU

Instytut Pileckiego dociera do dużych i małych miejscowości, gdzie wykonywano wyroki na Polakach ratujących Żydów. Do tej pory upamiętnił 62 osoby; jeśli nazwiska żydowskich ofiar są znane, pojawiają się obok polskich.

W Brzostku upamiętniono Jana Jaconia, który wraz z rodziną pomagał żydowskiej kobiecie z czwórką dzieci, oraz małżonków Apolonię i Stanisława Gaconiów, opiekujących się żydowską dziewczynką.

– To są historie bez happy endu, w których giną i Polacy, i Żydzi – powiedziała dyrektor Instytutu Pileckiego prof. Magdalena Gawin – ale sam sens pomocy (...), poświęcenia się za drugiego człowieka i opowiedzenie się po stronie dobra są bardzo ważne. – W czasie okupacji niemieckiej Polska była jed-

for. www.brzostek.pl

nym krajem, gdzie konsekwencją nawet najdrobniejszej pomocy udzielanej Żydom była śmierć. – To jedna z najstraszniejszych zbrodni wojennych: zabijanie za pomoc – mówiła Gawin. – Jeśli nie nazwiemy tej zbrodni, to ta zbrodnia powtórzy się raz jeszcze. Spokreśliliśmy się tutaj, żeby potępić donosy, żeby uczcić lokalnych bohaterów po imieniu i nazwisku, żeby wspomnieć to, co było piękne w naszej wspólnej historii – dodała.

for. PAP/Radek Pietruszka

RYCERZE IDĄ DO SEJMU

Traktem Królewskim przemaszewali z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej Rycerze Chrystusa Króla. Procesja zakończyła się wręczeniem obrazu przedstawicielom sejmu.

for. PAP/Tomasz Czeli

PORADNIK
OBSERWATORA

Obecnie w wielu polskich miastach organizowane są manifestacje ruchu LGBT. W poprzednich latach dochodziło podczas nich do licznych naruszeń prawa, takich jak nieobyczajne wybryki, eksponowanie nieprzyzwoitych napisów, znieważanie osób oraz znaków państwowych czy obraza uczuć religijnych. W związku z tym Instytut Ordo Iuris przygotował poradnik, w którym wyjaśnia, jak reagować na przypadki czynów zabronionych, do których dochodzi podczas takich demonstracji. Więcej na ordoiuris.pl.

fot. PAP/Adam Warzawa

MORSKA PIELGRZYMKA

Na wodach Zatoki Puckiej odbyła się Morska Pielgrzymka Rybaków. W miejscu spotkania na wodzie odprawione zostało nabożeństwo, a później cała flotylla popłynęła do Pucka, do portu rybackiego u stóp fary. Tradycja pielgrzymek wodnych sięga 1217 r.,

kiedy Puck otrzymał przywilej urządzania jarmarków w dzień patronów parafii, Świętych Apostołów Piotra i Pawła. Mieszkańcy Półwyspu Helskiego nie mieli możliwości dotarcia na jarmark drogą lądową, ruszali więc łodziami.

SŁOWO W ZAKOPANEM

Centrum Formacyjne „Księżówka” i Duszpasterstwo Powołań KEP zapraszają na szczególne spotkania ze Słowem Bożym w Zakopanem od 4 do 9 lipca. Ich tłem jest wystawa o turystycznym duszpasterstwie Karola Wojtyły, na której można zobaczyć nie tylko zdjęcia św. Jana Pawła II z jego wędrówek górskich i spływów kajakowych, ale też narty, kajak, aparat fotograficzny i inne rzeczy używane przez Ojca Świętego w czasie jego wypoczynków i wyjazdów. Zwiedzając wystawę, będzie można zabrać ze sobą fragment Bożego Słowa na górską wędrówkę, porozmawiać z obecnymi w salach wystawowych klerykami Wyższego Seminarium Duchownego w Częstochowie. Przez trzy wieczory będzie też można spotkać się i porozmawiać z polskimi biskupami. We wtorek 5 lipca o 19.30 gościem rozmowy

fot. xhz

o ewangelizacji będzie abp Grzegorz Ryś, metropolita łódzki. W środę 6 lipca o 19.30 rozmowie o wierze współczesnej młodzieży będzie przewodniczył bp Grzegorz Suchodolski, delegat KEP ds. Duszpasterstwa Młodych. W pierwszy czwartek miesiąca, 7 lipca, na spotkanie o powołaniach i Kościele zaprasza bp Andrzej Przybylski – delegat KEP ds. Duszpasterstwa Powołań. W piątkowy wieczór od godz. 19.30 odbędzie się adoracja Najświętszego Sakramentu w odnowionej kaplicy „Księżówki”.

CHRZEŚCJAŃSKI FESTIWAL

Organizowany od kilku lat w Niemczech katolicki festiwal muzyki chrześcijańskiej GiG Festival w niedzielę 17 lipca po raz pierwszy zawita do Polski. Na zaproszenie biskupa legnickiego pojawią się tam muzycy ze Stanów Zjednoczonych, Włoch, Au-

strii, Irlandii i Polski. GiG Festival (skrót od „God is Good” – Bóg jest dobry) pragnie przekazać radość, piękno wiary i Kościoła, zwłaszcza młodym ludziom, a także rodzinom – zapowiadają organizatorzy. Wstęp wolny.

fot. dyrekcja.legnica.pl

■ **Niewinne życzenie śmierci.** Poznański sąd rejonowy uniewinnił Marka M., oskarżonego m.in. o nawoływanie do zabójstwa abp. Jędraszewskiego. Mężczyzna – według prokuratury – podczas występu jako drag queen miał symulować podcięcie gardła duchownemu. Po ogłoszeniu orzeczenia prokuratura zapowiedziała apelację.

■ **Dom bez limitu.** Jak zapowiada Ministerstwo Rozwoju i Technologii, domy jednorodzinne będzie można budować w uproszczonej procedurze bez limitu powierzchni użytkowej. Udostępnia też pakiet projektów domów jednorodzinnych do 70 m kw. do pobrania za darmo w celu budowy domu na własne potrzeby mieszkaniowe.

■ **Uchodźcy w pracy.** Ministerstwo rodziny i polityki społecznej zapowiada ustawę specjalną regulującą dostęp uchodźców z Ukrainy do polskiego rynku pracy. Wszyscy przebywający w Polsce legalnie będą mogli podejmować pracę, a jej rynek ma być dostosowany do potrzeb kobiet wychowujących dzieci. Na wciąż aktualizowanej stronie pomagamukrainie.gov.pl pracownicy znajdą oferty pracy, a pracodawcy mogą zgłaszać gotowość do zatrudnienia osób uciekających z ogarniętej wojną Ukrainy.

■ **Rekord NBP.** Narodowy Bank Polski dokonał wpłaty prawie 10,5 mln zł do budżetu państwa. To 95 proc. jego zysku wypracowanego w 2021 r. Zgodnie z art. 62 i 69 ustawy o NBP pozostałe 5 proc. to odpis na fundusz rezerwowy banku.

■ **Marcin Hyncar sługą narodu.**

W głównej roli w polskiej wersji ukraińskiego serialu „Sługa Narodu” wystąpi Marcin Hyncar, który wcielił się w postać graną w Ukrainie przez Wołodymyra Zelenskiego. Trwają prace przygotowawcze do realizacji serialu, w najbliższym czasie wystartują zdjęcia.

fot. PAP/Darek Delmanowicz

■ **Nowości w Łańcucie.** Na zamku w Łańcucie otwarto Centrum Edukacji Tradycji im. Jana Potockiego. Uroczystość otwarcia nowych ekspozycji związana była z zakończeniem prac remontowo-konserwatorskich i budowlanych.

Jacek Karnowski

Zrozumieć Niemcy

Ambasador Republiki Federalnej Niemiec w Polsce Arndt Freytag von Loringhoven żegna się z Warszawą, i nie jest to rutynowa zmiana placówki. Dyplomata złożył listy uwierzytelniające we wrześniu 2020 r., czyli mniej niż dwa lata temu. Możemy więc mówić o wydarzeniu nadzwyczajnym, o nagłym przerwaniu misji. Jedną z przyczyn jest na pewno zmiana rządu w Berlinie; Loringhovea wskazali politycy chadeccy, dziś znajdujący się w opozycji. Inna sprawa, że dyplomata nie odniósł w Warszawie zbyt wielu sukcesów, o czym zresztą świadczy wywiad, którego udzielił „Rzeczpospolitej”.

Loringhoven twierdzi, że od wybuchu wojny na Ukrainie relacje polsko-niemieckie ponownie stają się trudniejsze. To zrozumiałe: Polska walczy o życie, bo wie, że jeżeli Rosja wygra, to będzie jej kolejną ofiarą. Niemcy prowadzą politykę dwuznaczną, a nawet dwulicową. Niemiecki dyplomata uważa jednak, że przyczyną kolejnego ochłodzenia relacji Warszawy z Berlinem jest „bardzo wyraźna [w środowisku PiS] skłonność do publicznego atakowania Niemiec dla zdobycia przychylności prawicowego elektoratu”. Ujmując to tak: „Zadaję sobie pytanie, jakie intencje mają obecne władze w Warszawie? Czy chcą one, aby Niemcy były silnym sojusznikiem Polski, czy też potrzebują nas w roli kozła ofiarnego dla rozgrywania własnych problemów wewnętrznych? To szczególnie niepokojące w dzisiejszych czasach, gdy Rosja stara się wykorzystać każdy podział, jaki rysuje się na Zachodzie”.

Te zgrabnie złożone zdania nie powinny nas jednak zmylić; w istocie fałszują one dylematy, przed którymi stoją nasze władze. I gdy ambasador skarży się, że ataki na Niemcy są asymetryczne, ponieważ on nie przypomina sobie, by niemieckie władze publicznie

stawiały Polskę pod pręgierzem, to można odpowiedzieć tak: to prawda, Niemcy tego nie czynią. Ale nie dlatego, że nas kochają, lubią czy nawet szanują, ale dlatego, że używają innych narzędzi, przede wszystkim unijnych. Przemoc w białych rękawiczkach, przemoc owinięta w unijną flagę pozostaje jednak przemocą i jest w Warszawie prawidłowo odczytywana.

Podobnie fałszywe nuty wybrzmiewają w kwestii stosunku do Rosji. Loringhoven przyznaje, że niemieckie władze nie potrafiły właściwie ocenić intencji Putina. „Powinniśmy byli bardziej słuchać naszych sąsiadów z Europy Środkowej i Wschodniej” – bije się w piersi, ale buduje też symetrię, twierdząc, że zaproszenie do Warszawy Viktora Orbana, Matteo Salvini i Marine Le Pen było „pośrednim” wspieraniem przez Polskę „interesów Putina”. To słowa wręcz cyniczne, ponieważ to nie wymienieni politycy zbudowali NordStream2, ale niemiecka chadecja, a podjęcie rozmów z wymienionymi, zwłaszcza z Le Pen, miało na celu zarówno odciągnięcie ich od Putina, jak i budowę bloku, który powstrzymałby centralizację Europy pod dyktando Berlina. Podobnie z pytaniem zadawanym przez Loringhovea: „czy osłabienie praworządności w Polsce nie podważa jedności Zachodu, która jest dziś tak pilnie potrzebna?”. Tu z kolei podważaniem „jedności” sta-

je się każde samodzielne działanie naszego państwa, każdy sprzeciw wobec odbierania kolejnych kawałków suwerenności. Rozmawiając w ten sposób, rzeczywiście nie sposób dojść do porozumienia.

Henryk Broder, niemiecki dziennikarz, którego żydowska rodzina wyemigrowała z Polski w 1956 r., opisuje niemieckie podejście do Rosji następująco: „Było niemieckim dramatem, że nikt w Niemczech tak naprawdę Rosji się nie przyglądał. Mieliśmy w Rosji ambasadę, fundację, przedstawicielstwa partii, mnóstwo naukowców, a mimo to nikt nie widział prawdziwego obrazu. Sądziłyśmy, także ja, że Rosja mimo wszystko zmierza w stronę Zachodu. To był zawsze imperialistyczny kraj, ale my tego nie widzieliśmy”. Dopytywany, skąd się brała słabość Berlina wobec Moskwy, wskazuje

na konsekwencje II wojny światowej: „Na pewno w Niemczech bardzo silny jest antyamerykanizm. Niemcy nie przebaczyli Amerykanom tego, że zostali przez nich wyzwoleni. Dla

wielu ludzi, np. dla typowego nauczyciela wyższego szczebla, było hańbą, że jakiś Murzyn z Alabamy musiał go wyzwolić spod panowania nazistów. To się przeniosło na kolejne generacje”. Sympatia wobec Rosji jest więc pośrednim skutkiem niechęci wobec Stanów Zjednoczonych.

Niemcy trzeba próbować zrozumieć, trzeba też szukać porozumienia i pojednania, ale na uczciwych warunkach. Miejmy nadzieję, że nowy – jeszcze nam nieznany – ambasador Republiki Federalnej w Polsce będzie osobą, która znajdzie odpowiednie ścieżki i sposoby. Na pewno będzie to nominacja, która sporo wyjaśni w sferze intencji obecnego rządu w Berlinie.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

„Nie” dla treści pornograficznych

Centrum Życia i Rodziny zebrało ponad 10 tys. podpisów pod petycją o wstrzymanie finansowania ze środków publicznych podmiotów organizujących w Kinie Muranów „festiwal filmów postpornograficznych”. Pismo trafiło do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

„Pro Abo równa się seks!” oraz „Męska czułość – warsztaty z dotyku i bycia z innymi mężczyznami” – to niektóre tytuły warsztatów towarzyszących projekcji filmów. „Lewica próbuje przedstawiać światu pornografię jako sztukę. Tymczasem (...) oglądanie pornografii: silnie uzależnia, wyzwala agresję, niszczy fizycznie pewne obszary mózgu, jest przyczyną rozpadu małżeństw i rodzin!” – podkreśla Centrum Życia i Rodziny.

Honoris causa PWT

Ks. prof. Fernando Ocariz Braña, prałat Opus Dei, został doktorem honorowym Papieskiego Wydziału

fot. Flickr/Opus Dei Communications Office

Teologicznego we Wrocławiu. – Teologia księdza prałata jest kontynuacją wielkiej teologii Ojców Kościoła i późniejszych, najlepszych tradycji teologicznych – podkreślił ks. prof. Włodzimierz Wołyniec, rektor PWT. Ks. prof. Fernando Ocariz jest konsultorem różnych dykasterii Kurii Rzymskiej: Kongregacji Nauki Wiary (od 1986 r.), Kongregacji ds. Duchowieństwa (od 2003 r.) oraz Papieskiej Rady ds. Promocji Nowej Ewangelizacji (od 2011 r.), a także członkiem Papieskiej Akademii Teologicznej.

W młodości poznał św. Josemarię Escrivę, założyciela Opus Dei. Obecnie jest jego kolejnym następcą. W czasie wizyty w Polsce odwiedził w Świątyni Opatrzności Bożej Mszę świętą z okazji wspomnienia liturgicznego św. Josemarii Escrivy. **/bs**

Podsumowanie synodu

Zakończył się trwający pół roku diecezjalny etap synodu o synodalności. Archidiecezja warszawska wskazuje na konieczność poprawy relacji między duchownymi a świeckimi, dbania o piękno liturgii i większej otwartości duszpasterskiej na osoby z tak zwanych peryferii.

Wierni z archidiecezji krakowskiej z kolei krytykują upolitycznione kazania i poziom katechezy oraz postulują zmianę modelu parafii.

W syntezie obrad archidiecezji częstochowskiej wyróżniono trzy grupy postulatów: troskę o sacrum, wołanie o relacyjność w Kościele i sprawy administracyjno-duszpasterskie. Wierni odczuwają potrzebę dłuższej adoracji, zwracają uwagę, że kapłani są nieraz bardziej urzędnikami niż ludźmi modlitwy i wiary. Zbytnią urzędowość Kościoła, przegadanie liturgii zarzucają także parafianie archidiecezji poznańskiej. Oczekują też większej transparentności i uwzględniania głosu świeckich przy wyborze biskupów.

Tematami napięć i nieporozumień w gnieźnien-

skich grupach synodalnych były m.in. medialna krytyka Kościoła, trudności w przyciągnięciu do niego ludzi na nowo, stosunek do kapłanów – od wdzięczności po krytykę, formalizowanie wiary młodych przygotowujących się do sakramentów. Podczas dyskusji wyszedł na jaw głód dialogu i kontynuowania ich oraz potrzeba zmiany języka listów duszpasterskich – przejścia od pouczania do świadectwa wiary.

Łódzcy uczestnicy synodu nakreślili podział księży na „prawdziwie zaangażowanych”, których widać na modlitwie indywidualnej, i „odelegowanych”. Skrytykowali podtrzymywanie przez świeckich postawy klerykalizmu wśród duchownych. Oczekują większej ich otwartości na inicjatywy świeckich, rolę kobiet, w tym zakonnic, i kadencyjności proboszczów, którzy podlegaliby ocenie parafian.

Z prac kieleckich zespołów synodalnych wynika potrzeba zachowania jasnej doktryny katolickiej i jedynomyślności biskupów.

Uważni ojcowie

W Dniu Ojca serwis internetowy Tato.Net świętował osiemnastolecie i opublikował trzeci tom analiz „Czas na Tatę”, z którego wynika, że młodzi mężczyźni decydują się na ojcostwo, bo w nim szukają spełnienia i radości.

W Legnicy z kolei odbyło się Forum Tato.Net „Uważność & Męstwo. Walcz o tu i teraz!”. W spotkaniu wzięli udział ojcowie z całej Polski oraz grupa ojców z Ukrainy, których udział

był możliwy dzięki zbiórce społeczności Tato.Net.

Wystąpili m.in. dr Ken Canfield (USA), Mirek Urban, Janusz Wardak, płk Paweł Wiktorowicz, który mówił o męstwie, w tym ojcowskim. Puentę warsztatów tematycznych, wystąpień i paneli dyskusyjnych stanowiło zdanie wypowiedziane przez Jozka Brodę: „Uważność to zauważenie emocji najmniejszego człowieka w rodzinie – delikatnego i bezbronnego”.

Aborcyjne kłamstwa

Sejm olbrzymią większością głosów odrzucił projekt ustawy legalizującej aborcję w Polsce. Głosowanie poprzedziła debata, pełna dezinformacji ze strony zwolenników aborcji. Kommentując je, Ewa H. Kowalewska – wiceprezes Polskiej Federacji Ruchów Obrony Życia – zaprzecza, jakoby legalna aborcja była zgodna z Konstytucją RP, co potwierdził TK w wyrokach z 1997 i 2020 r. Nieprawdziwym nazywa także argument o „dostosowaniu się do europejskich i światowych standardów”, bo prawo do życia każdy kraj reguluje suwerennie.

Nie ma też międzynarodowego prawa człowieka odwołującego się do aborcji, nie ma bezpiecznego przerywania ciąży, nie może być ono także uznawane za „program naprawczy ochrony zdrowia w Polsce”, bo utrudniłoby to dostęp do służby zdrowia kobietom, które faktycznie potrzebują pomocy. Za absurdalny uznaje argument, jakoby legalizacja aborcji miała zwiększyć dzietność, a aborcję bez zgody rodziców dla dzieci od trzynastego roku życia uważa za podważanie praw rodziców i ukryte promowanie pedofilii.

REKLAMA

Marek Orzechowski

[Bardzo] subiektywny
przewodnik
historyczny*

Spotkania z historią Niepokalanowa i jego okolic
na antenie Radia Niepokalanów

PONIEDZIAŁEK, 10.15
CZWARTEK, 17.15 (POWT.)

www.radieniepokalanow.pl

*WYBRANE AUDYCJE DOSTĘPNE W FORMIE KSIĄŻKI

Pochodziła z hrabiowskiej rodziny, poświęciła życie wspieraniu misji afrykańskich. Mija sto lat od śmierci Marii Teresy Ledóchowskiej, założycielki sióstr klawerianek.

ks. Waldemar Turek

Myślała w tym czasie o swoim dzieciństwie spędzonym w Dolnej Austrii, gdzie przyszła na świat 29 kwietnia 1863 r., i o swoim ojcu, hrabim Antonim Ledóchowskim, pochodzącym z Polski, którego była ulubienicą i który uczył ją rysować, malować, pisać i mówić po polsku. Rodzina była bardzo religijna i wszyscy jej członkowie modlili się razem rano i wieczorem, przystępowali do sakramentów świętych. Młodsza siostra Marii Teresy to dziś święta Urszula Ledóchowska.

Z kolei stryj, kardynał Mieczysław Ledóchowski, odważnie bronił praw katolików zamieszkujących ziemię polskie, czym naraził się kanclerzowi Bismarckowi i był więziony przez dwa lata. Kiedy go spotkała, jako trzynastoletnia panienka, był otoczony chwałą męczeństwa. Nic dziwnego, że była pod wrażeniem tej wybitnej osobowości. Później, w czasie podróży na Litwę,

cy i posłudze. Mająca dobre pióro Maria Teresa zaczęła pisać do dziennika „St. Angela-Blatt”, dając początek rubryce „Echo z Afryki”. Z biegiem czasu, dokładnie w listopadzie 1889 r., zaczęła wydawać miesięcznik o tym samym tytule. Początkowo robiła to w wolnym czasie jako dama dworu, potem poprosiła o zwolnienie z funkcji, by móc całkowicie poświęcić się tej posłudze.

Zrozumiała jednak szybko – podkreśla s. Assunta – że pracując sama, nie będzie w stanie zrealizować wyznaczonego sobie celu. Postanowiła założyć stowarzyszenie osób świeckich pracujących dla misji, biorąc za patrona św. Piotra Klawera, jezuitę, który pomógł tysiącom afrykańskich niewolników. Przybyła do Rzymu, aby uzyskać aprobatę papieską. Została przyjęta przez papieża Leona XIII w dniu 29 kwietnia 1894 r. i wkrótce otrzymała zatwierdzenie stowarzyszenia.

Matka Afryki

Pielgrzymi i turyści przybywający z Polski do Rzymu chętnie odwiedzają bazylikę Matki Bożej Większej, położoną na wzgórzu Eskwilin. Przyciąga ona architekturą, historią, a przede wszystkim świadectwami obecności wielu wybitnych postaci z historii chrześcijaństwa. Nieliczni doprawdy Polacy wiedzą, że dzielnica, w której znajduje się Santa Maria Maggiore, była miejscem działalności wybitnej Polki, bł. Marii Teresy Ledóchowskiej, której relikwie znajdują się w pobliskim domu generalnym Sióstr Misjonarek św. Piotra Klawera przy Via dell'Olmata 16.

Drzwi otwiera mi siostra Hinduska, później spotykam dwie Polki: Kingę i Assuntę. Poprosiłem wcześniej o spotkanie w związku ze zbliżającą się setną rocznicą śmierci założycielki ich zgromadzenia; nastąpiła ona w Wiecznym Mieście 6 lipca 1922 r.

MŁODZIEŃCZE MARZENIE

Maria Teresa miała 26 lat – mówi s. Assunta – gdy spotkała na swojej duchowej drodze wybitnego kardynała Karola Lavigerie, zwanego Prymasem Afryki, walczącego od lat o zniesienie niewolnictwa na tym kontynencie. To spotkanie utwierdziło ją w przekonaniu, że Bóg wezwał także ją do szczególnej służby na rzecz afrykańskich niewolników. Właściwie decyzję już podjęła, ale trzeba było szukać odpowiednich środków na realizację szlachetnego planu.

zaraziła się tyfusem. Co więcej, po kilku latach, już w Polsce, w Lipnicy Murowanej, do której rodzina się przeniosła, zachorowała na ospę. Choroba wyczerpała ją fizycznie i pozostawiła na zawsze blizny na jej młodzieńczej, pięknej twarzy. Ukochany ojciec odwiedził ją, zaraził się i zmarł, co było dla niej powodem dodatkowego bólu i cierpienia.

Wiele osób w takiej sytuacji – dodaje s. Assunta – przeżyłoby różnego rodzaju załamania, duchowe kryzysy czy depresje. Maria Teresa, ku zdziwieniu wielu, nie tylko zaakceptowała chorobę, ale zapragnęła jeszcze bardziej realizować swoje młodzieńcze marzenia. Przebywała przez pewien czas na rekonwalescencji w Gmunden, a później objęła obowiązki damy dworu u księżnej tokańskiej w Salzburgu. Nieustannie pogłębiała swoje życie duchowe, poszerzała też liczne już kontakty z wpływowymi i ciekawymi osobami. Szczególnie przeżyła spotkanie z dwiema franciszkaniami misjonarkami Maryi, opowiadającymi jej o swojej posłudze w Afryce. Zaczęła korespondencję z misjonarzami, od których otrzymywała bogate materiały o ich pra-

Relikwie bł. Marii Teresy znajdują się w domu generalnym sióstr klawerianek, blisko bazyliki Matki Bożej Większej.

cy i posłudze. Mająca dobre pióro Maria Teresa zaczęła pisać do dziennika „St. Angela-Blatt”, dając początek rubryce „Echo z Afryki”. Z biegiem czasu, dokładnie w listopadzie 1889 r., zaczęła wydawać miesięcznik o tym samym tytule. Początkowo robiła to w wolnym czasie jako dama dworu, potem poprosiła o zwolnienie z funkcji, by móc całkowicie poświęcić się tej posłudze.

Maria Teresa Ledóchowska

ZGROMADZENIE

Pracowała na rzecz niewolników, zabiegając nie tylko o wolność dla nich, ale także o to, aby usłyszeli ewangeliczne orędzie, skierowane również do nich. Gromadziła zatem wielu swoich znajomych, aby na różne sposoby wspierali to dzieło. Jednak po pewnym czasie doszła do przekonania, że trzeba pomyśleć o zgromadzeniu zakonnym. Jeden z ojców zaznajomił ją z Regułami św. Ignacego Loyoli, w których znalazła

inspirację dla duchowości nowej wspólnoty. Jej konstytucje zostały zatwierdzone w Wielki Piątek 1897 r. Wspólnota, zamieszkująca kilka pokoi w Salzburgu, powiększała się i trzeba było szukać innego domu. Zakupiła więc posiadłość pod Salzburgiem, którą nazwała „Maria Sorg”. Tam zakonna drukarnia wydawała „Echo z Afryki” i szereg innych czasopism, książek, kalendarzy...

W listopadzie 1901 r. Maria Teresa udała się do Rzymu, aby się leczyć. W Rzymie bywała już wcześniej – wyjaśnia s. Assunta – w sprawach zgromadzenia. Wynajęła tutaj niewielkie mieszkanie. Teraz już jako chora poprosiła o pozwolenie na otwarcie domu generalnego w Wiecznym Mieście i otrzymała je 29 stycznia 1902 r. W 1904 r. kupiła posiadłość na Via dell'Olmata, siostry wprowadziły się tam 3 maja 1905 r.

Małe zgromadzenie bardzo szybko rozprzestrzeniło się po różnych krajach Europy, co przede wszystkim było zasługą charyzmatu jego założycielki. Miała łatwość nawiązywania kontaktów – dodaje s. Kinga – i otwierania ludzkich serc. Spotykała się z wieloma ludźmi, prowadziła bogatą korespondencję, jej listy poruszały uczucia, zachęcały do działania. Szybko stworzyła wyraźną strukturę dzieła opartą na trzech stopniach przynależności: bazę stanowiły członkinie związane ślubami, wokół nich skupiali się świeccy, którzy prywatnie przyrzekali służyć misjom w Afryce, a trzecią grupę stanowili zelatorzy i zelatorki.

Okres pierwszej wojny światowej spędziła głównie w Austrii. Trudny to był czas, bo z racji konfliktu między Włochami i państwami centralnymi nie mogła wrócić do Rzymu. Tymczasem placówki w Afryce były zamykane jedna po drugiej, bo nie otrzymywały pomocy, a wielu misjonarzy wróciło do swoich krajów. Maria Teresa postanowiła zatem zwiększyć ilość drukowanych czasopism, książek, broszur, aby ciągle pogłębiać świadomość misyjną w krajach europejskich. Po zakończeniu pierwszej wojny światowej i powstaniu niepodległej Polski otrzymała polski dokument tożsamości i mogła powrócić do Wiecznego Miasta.

Tymczasem coraz bardziej podupadała na zdrowiu. Potrzebne były leczenie, wypoczynek, rekonwalescencja. Na początku 1922 r. pojawiły się nowe dolegliwości, wywołane zapaleniem jelit, powodującym ból i nudności. Odżywiała się niemal symbolicznie i cały czas traciła na wadze. Musiała też coraz częściej pozostawać w łóżku. 6 lipca 1922 r. Maria Teresa Ledóchowska, zwana Matką Afryki, odeszła z tego świata. W jej pogrzebie brało udział wiele wybitnych oso-

Przyszła błogosławiona poprosiła o zwolnienie z funkcji damy dworu, by móc poświęcić się posłudze na rzecz Afryki.

bistości, wśród nich arcybiskup Angelo Roncalli, przyszły święty papież Jan XXIII. Ciało zmarłej zostało pochowane na cmentarzu zwanym Campo Teutonico (pisałem o nim w „Idziemy” nr 44/2021), wewnątrz Państwa Watykańskiego, i spoczywało tam do 1934 r., kiedy je przeniesiono do kaplicy domu generalnego. Marię Teresę beatyfikował

Ojciec Święty Paweł VI w Niedzielę Misyjną 19 października 1975 r.

COŚ WIELKIEGO DLA BOGA

Zwiedzając dom generalny sióstr klawerianek, zaczynamy od kaplicy, w której znajduje się prosty grób, składający się z kilku granitowych tablic; na jednej z nich wyryto krzyż, na innej napis: Beata [łac. błogosławiona] Maria Teresa Ledóchowska, na trzeciej daty jej narodzin i śmierci: 29-IV-1863, 6-VII-1922.

Następnie oglądamy w dużej sali oryginalny obraz namalowany na beatyfikację Marii Teresy. Ukazuje misjonarkę w postawie stojącej, chyba wyższą niż była w rzeczywistości, w towarzystwie siedzących i stojących mieszkańców Afryki, zwłaszcza dzieci, wpatrzonych w jej oblicze.

Na klatce schodowej i w przedpokoju przyglądam się zdjęciom, ukazującym Marię Teresę jako śliczną, uśmiechniętą dziewczynkę. Jedno z nich, z przyszłą bło-

gosławioną opartą o krzesło, patrzącą w dal z lekką nostalgią, zostało opatrzone zdaniem: „Ja też chcę uczynić coś wielkiego dla Boga”. Doprawdy, Mario Tereso, uczyniłaś tak wiele dla Boga...

Wchodzimy do pokoju, w którym „Matka Afryki” pracowała, modliła się, czytała, pisała. Tam znajduje się łóżko, na którym zmarła. „Starałyśmy się – mówią siostry Assunta i Kinga – aby możliwie najpełniej zachować wyposażenie tego pokoju, tak jak to było ponad 100 lat temu”. Dostrzegam na ścianie nad łóżkiem wizerunek Matki Bożej Częstochowskiej, kalendarz, zegarek z krzyżykiem, drewnianą półkę; wszystko to niewielkich rozmiarów, jakby dopasowane do samej błogosławionej. Nieco wyżej umieszczono zdjęcie przedstawiające Marię Teresę zaraz po śmierci; podobno ważyła wtedy 29 kg.

Już niemal przed pożegnaniem z siostrami zauważam najnowszy numer miesięcznika „Echo z Afryki”, założonego przez bł. Marię Teresę, drukowanego dzisiaj w dziewięciu językach, ukazującego zwłaszcza działalność jej duchowych córek, pochodzących aktualnie z 26 narodowości, przebywających w 24 krajach na wszystkich kontynentach. Błogosławiona ciągle chce uczynić coś wielkiego dla Boga...

Autor jest filologiem klasycznym i patrologiem, doktorem habilitowanym, szefem sekcji łacińskiej Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej

fol. ks. Waldemar Iurek

fot. Marta Smolańska/IPN

Trudny powrót po swoich

Z prof. **Krzysztofem Szwagrzykiem**, zastępcą prezesa Instytutu Pamięci Narodowej i p.o. dyrektorem Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN, rozmawia Maria Osińska

Czy po dziesięciu latach od rozpoczęcia prac związanych z poszukiwaniem ofiar komunistycznego terrorku na „Łączce”, czyli kwaterze „Ł” na cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie, może Pan powiedzieć, że ta misja jest bliska wypełnienia?

Chciałbym tak powiedzieć. Przez wiele lat miałem nadzieję, że przyjdzie taki moment – a już na pewno po dziesięciu latach – kiedy będziemy mogli powiedzieć, że wszystko, co było do zrobienia na „Łączce”, zostało wykonane. Ale nie mogę tego uczynić. Wszystkie badania ziemne, prace archeologiczne zostały już zakończone. Wszystkie szczątki zamordowanych i pogrzebanych tam więźniów okresu stalinowskiego zostały odnalezione, ale wciąż nie mamy zidentyfikowanej ich ogromnej większości. Próba identyfikacji jest w tej chwili na poziomie niespełna osiemdziesięciu ofiar, a w latach 1948–1956 na „Łączce” pogrzebano ponad trzysta osób. Ta praca wciąż nie jest skończona. Żałuję, że tak jest. Po dziesięciu długich latach powinniśmy

być już w innym momencie – gdy ofiary są zidentyfikowane, a na „Łączce” stoi pantheon narodowy, w którym pochowane są szczątki tych, których odnaleźliśmy. Niestety, tak nie jest.

Którego z naszych bohaterów Pan i kierowany przez Pana zespół chcieliby jeszcze odnaleźć?

Z pewnością rtm. Witolda Pileckiego, gen. Augusta Fieldorfa „Nila”, płk. Łukasza Cieplińskiego ps. „Pług” i jego podkomendnych straconych 1 marca 1951 r., których nie udało się jeszcze zidentyfikować. A tych „mniejszych” jest również bardzo wiele. Pytają o to rodziny, które przecież wiedziały, że prowadzimy prace, że odnajdujemy szczątki; „kiedy mój mąż, mój ojciec, dziadek zostanie zidentyfikowany?”. A my wciąż prosimy ludzi o cierpliwość i mówimy, że to tylko kwestia czasu.

Czy po około siedemdziesięciu latach identyfikacja genetyczna odnalezionych szczątków ofiar nie stanowi problemu?

Jest utrudniona, ale nie niemożliwa. W latach 80. zbudowano na „Łączce” kwaterę zasłużonych dla władzy ludowej, wjechały tam koparki wojskowe i niszczyły groby naszych bohaterów. Odnaleźliśmy kilka tysięcy fragmentów szczątków ludzkich właśnie dlatego, że choć zostały one zniszczone, to nie zostały stamtąd wywiezione. Dzięki potwierdzeniu nawet jednej kości możemy powiedzieć: „tak, to jest on!”. I to jest dużo. Kto wie, czy kiedyś nie ogłosimy identyfikacji szczątków pana rotmistrza, mając tylko jedną jego kość, może nic więcej? Ale wierzę, że tak się stanie.

Jestem przekonany, że szczątki rtm. Pileckiego, gen. Fieldorfa „Nila” czy płk. Cieplińskiego zostały odnalezione, ale nie są zidentyfikowane.

Prace związane z identyfikacją Żołnierzy Niezłomnych zakopanych

Krzysztof Szwagrzyk (ur. 1964) – absolwent Uniwersytetu Wrocławskiego, specjalista w zakresie historii najnowszej. Od lipca 2016 r. zastępca prezesa Instytutu Pamięi Narodowej oraz pełniący obowiązki dyrektora Biura Poszukiwań i Identyfikacji. Otrzymał liczne nagrody i odznaczenia, w tym Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

w dołach śmierci na „Łączce” ciągną się latami. Czy jest szansa na ich przyspieszenie?

To, co było możliwe do wykonania w zakresie działalności Biura Poszukiwań i Identyfikacji, zostało już zdecydowanie zrobione. Nic więcej nasz zespół uczynić nie może. Wszystkie szczątki pogrzebane na „Łączce” zostały odnalezione. Moje przekonanie wynika z faktu, że wiemy, jaki charakter miało to miejsce – zostało wyznaczone wiosną 1948 r. do ukrywania i grzebania zwłok Żołnierzy Niezłomnych. W oparciu o dokumenty sporządziliśmy listę tych osób. Wyniki badań realizowanych przez nasz zespół potwierdzają, że nikogo z tej listy nie brakuje na „Łączce”, wręcz przeciwnie! Są wszyscy, a niezależnie od nich znaleźliśmy jeszcze osoby, które nie mogły być skazańcami. Skoro dotychczas odnaleźliśmy szczątki takich ludzi, jak mjr Hieronim Dekutowski „Zapora”, mjr Zygmunt Szendzielarz „Łupaszka”, jego dowódca ppłk Antoni Olechnowicz „Pohorecki”, słynny cichociemny mjr Bolesław Kontrym ps. „Żmudzin” i wielu innych, to wszystko potwierdza, że szczątki osób straconych pomiędzy 1948 a 1956 r. pogrzebane były w całości na „Łączce”. Wydobyliliśmy wszystkie, nawet najmniejsze fragmenty, poprzez przesiewanie ziemi na sitach. Ale nie my odpowiadamy za proces identyfikacji genetycznej, niestety, a przynajmniej nie w takim zakresie, w jakim byśmy chcieli.

Powtórzę raz jeszcze: moim zdaniem szczątki i rtm. Witolda Pileckiego, i gen. Fieldorfa „Nila”, i płk. Cieplińskiego, i wszystkich innych zostały odnalezione. Nie wierzę w to, że komuniści wobec pewnych osób, jak próbuje się nam wmówić, stosowali jakieś inne procedury, że wywieźli gdzieś ciało rotmistrza. Skoro mieli specjalne, pilnowane miejsce, do którego nikt nie miał dostępu, a ofiary tam grzebane nie były odnotowane w żadnej księdze cmentarnej, to po co mieliby wobec kilku osób tworzyć specjalną procedurę? Jeżeli tych najgroźniejszych grzebano na „Łączce” – a dla komunistów mjr Zygmunt Szendzielarz „Łupaszko” czy mjr Hieronim Dekutowski „Zapora” byli znacznie ważniejsi niż legendarna dziś,

piękna postać rotmistrza – to dlaczego mieliby wobec niego postąpić inaczej?

Co mogłoby usprawnić proces identyfikacji?

Wielokrotnie mówiłem o tym, że poszukiwania i identyfikacja szczątków Polaków zamordowanych w XX w. przez różne totalitaryzmy, z którymi mieliśmy do czynienia, zabitych przez Niemców, bolszewików, komunistów, także Ukraińców, muszą być zadaniem państwowym, realizowanym przez państwo polskie w oparciu o określone procedury, gwarantujące jakość i szybkość wykonania działań. Nie będzie to zadaniem państwowym w momencie, kiedy różne podmioty będą to robiły, a ci, którzy mają taki obowiązek, tak jak my, nie mają narzędzi do tego, żeby to zadanie w pełni wykonać. Ubolewam nad tym, ale tak jest.

Fenomenem prac poszukiwawczych byli wolontariusze, od początku angażujący się w to niezwykle przedsięwzięcie. Jakie motywacje kierują tymi ludźmi?

Motywacje są różnorodne, ale zawsze szlachetne. Ludzie chcą mieć swój osobisty udział w pracach ważnych dla Polski i dla nas jako społeczeństwa. Mówimy o naszych przodkach, mówimy o ludziach, którzy walczyli o naszą wolność i niepodległość, ginęli za nią, oddawali życie. Odebrano im to życie, a potem starano się zatrzeć ślady po miejscach ich pochówku. Nie spełniło się to, o czym myśleli sprawcy. Oni przeegrali. Ci, po których miał nie pozostać żaden ślad, są odnajdywani. Powracają w należytym im chwale. Doceniamy to, że ktoś chce poświęcić swój czas, żeby pracować dla wielkiej narodowej sprawy. Ta praca była, jest i pozostanie bezcenna. Jedna, wielka, wspólna idea; pospolite ruszenie. Historia jest ciągle żywa, bo my nadal nie możemy odnaleźć szczątków naszych bohaterów, jest ciągle żywa, bo ich poszukujemy i będziemy poszukiwać, będziemy identyfikować, będziemy grzebać, mimo tych wszystkich trudności, które były, są i – nie mam złudzeń – będą.

„Łączka” to jedno z bardzo wielu miejsc, gdzie komuniści starali się zdeptać pamięć i ślad po naszych bohaterach. Gdzie obecnie Pana zespół prowadzi poszukiwania?

Wykonaliśmy prace w ponad pięćdziesięciu miejscach w Polsce i poza jej gra-

nicami. Warto przypomnieć chociażby te, które zrealizowaliśmy w styczniu tego roku w Batumi w Gruzji, gdzie ekshumowaliśmy szczątki około trzydziestu ofiar zbrodni stalinowskich. Działania, które realizowaliśmy w tym roku, to chociażby prace w Białymstoku, Lublinie czy w okolicach Żywca. Na terenie poligonu Brus w Łodzi poszukujemy szczątków legendarnego „Warszyca” i jego podkomendnych. A także kilkadziesiąt innych miejsc. I ostatni etap prac przy ulicy Rakowieckiej w Warszawie, gdzie wierzymy, że nastąpi przełom.

Zbliża się 77. rocznica „obławy augustowskiej”, w której sowieckie NKWD zamordowało setki żołnierzy Armii Krajowej i cywilnych mieszkańców ziemi augustowskiej. Czy ma Pan nadzieję na odnalezienie ofiar tej zbrodni?

Myślę, że ofiar tej zbrodni było ponad siedemset. Naszym zdaniem, Biura Poszukiwań i Identyfikacji IPN, ofiary „obławy augustowskiej” zostały pogrzebane poza granicami Polski, na terenie Białorusi, zaraz za granicą, ale już na terenie obcego państwa. W Polsce tych ofiar nie było. Ci, którzy dokonywali mordu, mieli doskonałą wiedzę, że zachowanie takiej zbrodni w tajemnicy będzie niemożliwe. Ktoś słyszałby, dostrzegłby. Nie da się w maleńkiej przestrzeni ukryć szczątków siedmiuset ludzi i zachować tego w tajemnicy. Ale jest to możliwe w momencie, kiedy przewiezie się je zaraz za granicę. Jeszcze kilka lat temu typowaliśmy takie miejsca na terenie Białorusi i wydawało nam się, że jest jakaś mała szansa na to, że strona białoruska pozwoli nam na te poszukiwania. Obecnie jest to niemożliwe. Niczego przez najbliższe lata nie uzyskamy ani ze strony białoruskiej, ani ze strony rosyjskiej, właśnie z powodów politycznych. Co do tego nie mam żadnych złudzeń.

„Powracamy po swoich”...

Tak, to jest nasze hasło. Powracamy po swoich, powracamy po tych, którzy zginęli i zostali zamordowani na różnych terenach przez różnych okupantów. Powracamy po zamordowanych, zabitych Polaków. Powracamy na pole bitwy, żeby ich odnaleźć, żeby podjąć ich szczątki, żeby ich przebadać, zidentyfikować i ogłosić całej Polsce, że oto nasi kolejni bohaterowie powracają. Takie jest nasze zadanie. Zadanie na wiele pokoleń.

Marek Jurek

Kłamstwo obalone

Chrześcijaństwo zobowiązuje do nadziei. Nic bowiem, co jest zgodne z wolą Bożą, nie jest niemożliwe. Roe vs. Wade uchodził nie tylko za wyrok Sądu Najwyższego USA, ale i objawienie ducha czasu. Tak jak musical „Hair”, który zaczyna się od euforycznych pieśni o astrologicznych koniunkcjach otwierających Nowy Wiek (New Age), Erę Wodnika. Ale to nie gwiazdy rządzą historią, tylko Bóg, i przyszła inna koniunkcja. W dniu, gdy piątek po oktawie Bożego Ciała wypadł 24 czerwca, więc gdy uroczystość Najświętszego Serca Jezusa zbiegła się ze świętem narodzin Jana Chrzciciela, cudownie poczętego poprzednika Zbawiciela, Sąd Najwyższy obalił wyrok Roe vs. Wade. Wszystko się prędzej czy później kończy, nie skończy się jedynie Era Chrystusa, bo On jest Alfą i Omegą, początkiem i końcem.

Nowy wyrok (Dobbs vs. Jackson Women's Health Organization) to nie tylko zwycięstwo życia, ale i prawdy. Roe vs. Wade prawie pół wieku temu pozbawił nienarodzonych ochrony prawnej, uznając ją za naruszenie konstytucyjnego „prawa do prywatności”. To wielopiętrowe kłamstwo teraz upada. Ani konstytucja amerykańska nie ustanawia absolutnego „prawa do prywatności”, ani możliwość urodzenia się prywatności nie narusza, przeciwnie – umożliwia indywidualne życie. Rodzimy się bowiem (a i często umieramy) bezradni. Wszyscy potrzebujemy pomocy społeczeństwa, ale poszcze-

gólni ludzie potrzebują siebie nawzajem, najpierw by się urodzić. To jest prawdziwe prawo prywatności.

Wyrok Dobbs vs. JWHO nie oznacza przywrócenia ochrony życia na całym obszarze republiki, ale jedynie przywrócenie odebranego stanom prawa

do ochrony życia. Lwia część ustawodawstwa w USA należy do stanów, które przecież i etymologicznie, i faktycznie są po prostu autonomicznymi państwami pod federalną władzą republiki. Nowy wyrok nie zmieni sytuacji na obu liberalnych wybrzeżach, radykalnie ją jednak poprawi na większości terytorium Stanów Zjednoczonych. W wielu bowiem stanach istnieje trwała większościowa opinia broniąca cywilizacji życia.

Dobbs vs. JWHO to ukoronowanie prezydentury Donalda Trumpa. Jego trzy nominacje do Sądu Najwyższego, z przełomową sędzią Amy Barrett, odegrały rolę decydującą. Większości tej jednak nie byłoby bez trwającej dziesięć lat walki o życie, a szczególnie bez wcześniejszych nominacji prezydenta G.W. Busha. To powołany przez niego sędzia Samuel Alito sformułował uzasadnienie wyroku.

Tak wygląda materia dobra wspólnego. Sto dziesięć lat temu pisał Dmowski, że z „politycznym lenistwem wiąże się jedna znamienita właściwość psychiki politycznej polskiej, mianowicie oczekiwanie wielkich i prędkich skutków z małych wysiłków, i rozczarowywanie się, zniechęcanie, gdy te skutki natychmiast się nie zjawiają; a obok tego druga – niezdolność do przygotowywania faktu politycznego na dłuższą odległość”. Kontrkultura śmierci nie skapituluje. Tym bardziej potrzebna jest nasza wytrwałość.

Przełom w obronie życia w USA

Po niemal pięćdziesięciu latach Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych zniósł federalne prawo do aborcji. Od tej pory poszczególne stany USA będą mogły zakazać przerywania ciąży na swym terytorium. Nie obowiązuje już wyrok w sprawie Roe przeciwko Wade, który w 1973 r. zalegalizował aborcję, jak również wyrok w sprawie Roe i Planned Parenthood przeciwko Casey z 1992 r., potwierdzający prawo do aborcji. Decyzję sędziowie podjęli zdecydowaną większością głosów: sześć do trzech.

Sędzia Samuel Alito w końcowej opinii napisał, że „Konstytucja nie przyznaje prawa do aborcji”. Sprawa Roe przeciwko Casey „musi zostać uchylona, a władza uregulowania aborcji musi zostać zwrócona ludziom i ich wybranym przedstawicielom”. Władza ta należy więc „do organów politycznych, a nie do sądów”.

To jest historyczny dzień w życiu naszego kraju – tak o decyzji Sądu Najwyższego USA napisali w specjalnym oświadczeniu przewodniczący episkopatu USA abp José Gomez z Los Angeles i przewodniczący komitetu episkopatu ds. obro-ny życia abp William Lori z Baltimore. Przypomnieli, że „od prawie pięćdziesięciu lat Ameryka wzmacniała niesprawiedliwe prawo, które pozwalało niektórym decydować, czy inni mogą żyć, czy mają umrzeć; polityka ta spowodowała śmierć dziesiątek milionów nienarodzonych dzieci, pokoleń, którym odmówiono prawa do urodzenia się”.

Siedziba Sądu Najwyższego w Waszyngtonie

„Ameryka została zbudowana na prawdzie, że wszyscy mężczyźni i kobiety są stworzeni jako równi, z danym przez Boga prawem do życia, wolności i dążenia do szczęścia. Tej prawdzie poważnie zaprzeczył wyrok Sądu Najwyższego USA w sprawie Roe przeciwko Wade, który zalegalizował i unormował odbieranie niewinnego ludzkiego życia. Dziś dziękujemy Bogu, że sąd odwołał tę decyzję. Modlimy się, by nasi wybrani przedstawiciele uchwalili teraz prawa i zasady, które promują i chronią najłagodniejszych spośród nas” – napisali hierarchowie. Podkreślili, że opłakują „najmniejszych”, którym od 1973 r. odebrano życie, i powierzają ich dusze „Bogu, który ukochał ich przed wszystkimi wiekami i który będzie ich kochał przez całą wieczność”. Przyznali, że decyzja jest owocem modlitw, ofiar i wspierającego działania niezliczonych zwykłych ludzi.

Jak podkreślił abp Vincenzo Paglia, przewodniczący Papieskiej Akademii Życia, „w obliczu zachodniego społeczeństwa, które traci pasję życia, ten akt jest zdecydowanym zaproszeniem do wspólnej refleksji nad poważną i pilną kwestią ludzkiej rozrodczości i warunków, które ją umożliwiają; w grę wchodzi nasza odpowiedzialność za przyszłość ludzkości”. **/wś**

Kto za kim biegnie

ks. Stefan Moszoro-Dąbrowski

Każdy z was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu jakieś swoje „Westerplatte”. Jakiś wymiar zadań, które musi podjąć i wypełnić. (...) Wreszcie – jakiś porządek praw i wartości, które trzeba „utrzymać” i „obronić”.

Jan Paweł II

„Wkrótce będziemy w świecie, w którym człowiek może zostać wygwizdany za to, że powiedział, iż dwa i dwa dają cztery”, pisał w ubiegłym stuleciu G.K. Chesterton. Wizja angielskiego pisarza budzi pewien lęk, gdy się rozpatruje to jego zdanie w kontekście różnych pomysłów ustawowych świata zachodniego. Głosi się, że wolność jest najwyższą wartością ludzką, niemniej jednak żyjemy zniewoleni przez „główny nurt”. Tak zwane „woke culture”, „polityka tożsamości”, „interseksjonalność” itp. wyniosły własne teorie do rangi powszechnie obowiązujących zasad moralnych. Nie każda myśl lub czyn są dozwolone, lecz tylko te, które „główny nurt” uznaje za słuszne. Z dziesięciu przykazań przeszliśmy do tysięcy. Często są ze sobą sprzeczne, a łączą je jedynie wrogość wobec urojonych wrogów: wartości zakorzenionych w wierze, rodzinie, wolności wychowania czy patriotyzmie.

Potrzeba roztropności, by rozróżnić, kiedy potrzebne jest zdecydowane świadectwo, a kiedy pójście drogą spokojnego dialogu, który może zostać odebrany jako rezygnacja z wartości.

W każdym historycznym momencie istnieją aspekty nauczania Kościoła, które z powodów kulturowych spotykają się z większą trudnością w zrozumieniu. Rozwiązaniem nie jest postępowanie tak, jak gdyby te kwestie nie istniały, ponieważ pokazywałoby to obojętność na szczęście innych. Prawdziwa służba innym polega na staraniu się, aby uczynić to nauczanie zrozumiałym. Dlatego rozsądnie postępują ci, którzy poszukują wspólnych elementów „głównego nurtu” i nauki chrześcijańskiej. Niestety, pomimo dobrej woli w obecnych warunkach trudno na wielką skalę prowadzić taką debatę, bo samo kwestionowanie opinii uznawanych przez rzekomą większość powoduje, że „odbiera się mikrofon” głoszącemu te odmienne poglądy.

Pojawia się dylemat: czy być głosem wołającego na pustyni, którego nikt nie słyszy, czy nadal poszukiwać innych dróg, aby świadczyć? Prawdopodobnie nie ma jedynej odpowiedzi. Potrzeba więc roztropności, aby rozróżnić, kiedy potrzebne jest zdecydowane świadectwo, a kiedy pójście drogą spokojnego dialogu, który może zostać odebrany przez niektórych jako rezygnacja z wartości.

Do roztropności warto dorzucić pokory, a konkretniej mieć odporność na tanią próżność zbierania lajków w mediach społecznościowych. W świecie, w którym opinia publiczna zbliża się do cytowanego opisu G.K. Chestertona, nie da się dogadzać wszystkim, a na pewno

nie „głównemu nurtowi”. Jeżeli za wszelką cenę chce się być tylko chwalonym i niemalże się biega za mediami, to dochodzi się do tego, że nie ma się już nic mądrego do powiedzenia.

Autor jest duchownym Prałatury Opus Dei w Warszawie

Hura, wakacje!

Anna Wardak

Hura! Wakacje! Słodkie lenistwo! Od jutra będzie mi wolno wszystko! – czy ktoś pamięta ten szkolny wierszyk z czasów, kiedy lato kojarzyło się jedynie z bezkresnym oceanem wolnego czasu i totalnej beztroski?

Było, minęło... Dla wielu rodziców wakacje to najbardziej intensywny czas. Poczynając od znalezienia dzieciom opieki w sytuacji, gdy nie mamy dwóch miesięcy urlopu. Ale kiedy już uda się nam zapewnić im minimum bezpiecznego przetrwania, pomyślimy, co zrobić, aby ten czas był nie tylko jakoś tam „spędzony”, lecz dobry i budujący dla całej rodziny.

Całkiem spora grupa rodzin przeżywa swoisty szok, wypadając z kolein codziennej rutyny, regulującej nasze życie poprzez czynniki zewnętrzne: pracę, szkołę czy zajęcia dodatkowe. Teraz musimy przejść na „wewnątrzsterowność” i sami w sensowny sposób zagospodarować czas. Jest to znacznie prostsze, jeśli w ciągu roku także planujemy, np. weekendy, ale też rytm każdego dnia; jeśli jesteśmy przyzwyczajeni, że posiłki, pory snu, pracy i rozrywki są określone i nawet jeśli z czymś się nie wyrobimy, to mamy przynajmniej punkty orientacyjne. Odpoczynek nie oznacza zanurzenia w totalnej abnegacji i leniwym rozmędlaniu.

Niedobrze, jeśli dzieci rosną w przekonaniu, że porządek, systematyczność, nauka czy praca to pojęcia, które z końcem roku można z ulgą rzucić w kącie wraz ze szkolnym tornistrem. Warto nad

tym pomyśleć, warto ująć i zaplanować wakacje – nie „ogólnie”, bo z ogólników zazwyczaj niewiele wynika.

Nasze dzieci od lat pierwszego dnia wakacji robią plan, orientacyjny (starsze) lub szczegółowy (młodsze, dla wprawy). Godzina wsta-

Niedobrze, jeśli dzieci rosną w przekonaniu, że porządek, systematyczność, nauka czy praca to pojęcia, które z końcem roku można z ulgą rzucić w kąt wraz ze szkolnym tornistrem.

wania, pory posiłków, czas przeznaczony na naukę czy lekturę, instrument, zabawa i rozrywka – na wszystko jest czas, ale ważny jest umiar i elementarny porządek. Poza tym – bardzo ważne: praca dla domu! To nie tak, że dzieci mają wakacje, a rodzice więcej pracy. Posiłki,

praca w ogródku, zaległe porządki... – jeśli każde z dzieci poświęci na to godzinę lub dwie z kilkunastu, które mają każdego dnia, będzie to ich realny wkład w funkcjonowanie domu i świetne narzędzie pracy nad charakterem.

Warto też zawczasu przygotować sobie listę rzeczy do zrobienia i proponować je dzieciom w stosownym momencie. Nawet jeśli na początku trochę jęczą, bo takie podejście koliduje z ich wizją wakacyjnego *dolce far niente*, to pod koniec są naprawdę zadowolone, że tyle udało się zrobić, przeczytać, zobaczyć, że nie zmarnowały tego czasu. Teraz widzą to, co wymierne i namacalne. Kiedyś szczerze doceniają fakt, że choć nieraz może mieliśmy na to ochotę i dużo nas to kosztowało, nie braliśmy sobie w wakacje urlopu od wychowania naszych dzieci, stawiania im rozsądnych granic i pełnego miłości wymagania.

Autorka jest doradcą rodzinnym, moderatorką Akademii Familijnej, mamą dziesięciorga dzieci

Chrzest i ślub

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Koleżanka urodziła córeczkę. Chrztu pragną oboje rodzice dziecka i deklarują, że będą rozwijali w nim wiarę. Mają jednak obawę o to, czy Kościół nie odmówi ich dziecku sakramentu, bo nie mają jeszcze ślubu. Planują go zawrzeć, ale teraz, kiedy mają dwumiesięczne dziecko i dużo obciążeń finansowych i życiowych, nie mogą tego zrealizować zbyt szybko. Planują zawrzeć sakrament małżeństwa mniej więcej za rok. Chcą się dobrze przygotować, a nie brać ślub na chybcika tylko dlatego, żeby móc w miarę szybko ochrzcić dziecko. Dużo słyszy się o tym, że niebędący małżeństwem napotykają problemy ze strony Kościoła, a niekiedy zostają wręcz potraktowani w przykry sposób.

Nikommu uczciwie proszącemu nie odmawiamy chrztu. Nie mamy takiego prawa. Zwykle przeprowadzamy rozmowę na temat życia i wiary osoby, która prosi o chrzest. Czasem prosimy, żeby ludzie przemyśleli tę rozmowę i swoją decyzję. Może ten fakt jest traktowany jako odmowa? Nie wiem.

Zgadzam się, że narzeczeni mają wziąć ślub z miłości do siebie, a nie z nacisków księdza czy „dla dziecka”. Ślub pod przymusem jest przeciw godności człowieka jako dziecka Bożego.

Jedyny sensowny dla mnie argument na odkładanie ślubu jest wtedy, gdy ktoś nie jest zdecydowany na życie z tą drugą osobą. Argumenty finansowe są w istocie pozorne; są powiedzeniem tej drugiej osobie: „Jeszcze nie jestem ciebie pewien”. Często, jako księża, proponujemy ślub za darmo, bez żadnych opłat. Czasem nawet, w wyjątkowych sytuacjach, materialnie po-

magamy młodym, aby ludzie mogli się pobrać. Wtedy widać zwykle, że w odkładaniu ślubu nie chodzi o pieniądze.

Jeżeli znajomi zamieszkali razem bez ślubu, to zaczęli budować małżeństwo bez Jezusa. To grozi rozsypką, bo buduje się na piasku. Jaki jest racjonalny powód, dla którego rodzice wspomnianego dziecka żyją bez ślubu, deklarując zarazem, że są wierzący?

Nie oceniam tych ludzi, ale zobaczmy fakty. Para, która nie ma ślubu kościelnego, żyje w stanie grzechu ciężkiego. Jeśliby ktoś z tej pary umarł w ciągu tego roku – prawdopodobieństwo małe, ale istnieje – to jest poważne ryzyko, że ta osoba pójdzie do piekła, gdzie będzie cierpieć przez nieskończoną liczbę lat. Jeśli Pani popiera odkładanie ich ślubu, to automatycznie współodpowiadałaby Pani za wieczne cierpienie tej osoby, która by umarła. To niezwykła odpowiedzialność.

A że czasem jako księża jesteśmy przykryzy? Jeśli mężczyzna wziął sobie kobietę bezprawnie, czyli bez błogosławieństwa Boga i rodziców... Niech przynajmniej od księdza usłyszy kilka męskich słów.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

Ucieczki z PRL

Uciekali marynarze, sportowcy, piloci, uczestnicy oficjalnie organizowanych wycieczek, dyplomaci i pracownicy wywiadu, urzędników bezpieczeństwa, a nawet starsi uczniowie.

Inni postanowili zostać za granicą, gdy już się tam znaleźli. Władze traktowały to też jako ucieczki. O kulisach nie tylko tych najbardziej znanych ucieczek z PRL pisze kilkunastu autorów w wydanej przez Instytut Pamięci Narodowej książce „Granica szeroko zamknięta”.

Teksty czyta się jak wciągający kryminał, choć uciekinierzy – poza wyjątkami – wcale kryminalistami nie byli. Jak choćby kapitan statku „Batory” Jan Ćwikliński, który w czasach stalinowskich dowiedział się, że grozi mu aresztowanie, i wysiadł

w Londynie, prosząc o azyl, albo jak bracia Adam i Krzysztof Zielińscy, którzy do Szwecji uciekli pod naczepą TIR-a i którym poświęcono nawet film fabularny. Oczywiście dla władz

PRL najgroźniejsze były ucieczki pracowników wywiadu czy dyplomacji, gdyż mogli oni przekazać na Zachód ważne dane agenturalne. W ambasadach częściej stanowisk – pod przykryciem funkcji dyplomatycznych, np. pierwszego czy drugiego sekretarza ambasady – zajmowali agenci wywiadu. Ciekawa lektura nie tylko dla specjalistów, ale dla wszystkich zainteresowanych najnowszą historią./ws

„Granica szeroko zamknięta.
Polityczne, prawne i społeczne
aspekty ucieczek z Polski Ludowej”,
IPN Szczecin 2021,
336 s.

Przełam rutynę

Niemal w każdym zakątku Polski można znaleźć kościół, gdzie Eucharystię sprawuje się codziennie, a w większych parafiach – nawet kilka razy w ciągu dnia. Przyzwyczajiliśmy się, że mamy możliwość pójść na Mszę, choć odrębną kwestią pozostaje, jak często z niej korzystamy. Jednak zanim następnym razem przekroczymy próg kościoła, warto pomyśleć, jak postrzegamy Eucharystię: czy jest dla nas rutynowym obowiązkiem, niezbyt zrozumiałą tradycją, czy spotkaniem z żywym i prawdziwym Chrystusem?

Wskazówek, jak właściwie rozumieć i przeżywać ten sakrament, udziela Mike Aquilina.

„Jedna osoba może zrobić w świecie niewiele, lecz gdy wszyscy dobrzy ludzie działają wspólnie, z Chrystusem jako głową – czy jest coś takiego, czego

go nie byłiby w stanie dokonać? (...) Msza łączy nas, abyśmy mogli wszyscy działać razem”

– zwraca uwagę. Autor wyjaśnia również, co dzieje się podczas Mszy świętej, kto może ją sprawować i dlaczego katolicy wierzą w realną obecność Chrystusa podczas Eucha-

rystii, a prócz tego w praktyczny sposób opisuje części Mszy i odpowiada na wątpliwości dotyczące przyjmowania Komunii świętej. Książka Aquiliny dzięki wygodnej formie pytań i odpowiedzi pomoże w zgłębianiu tajemnicy Eucharystii – zarówno tym, którzy odkrywają ten sakrament po raz pierwszy, jak i tym, którzy chcą przełamać rutynę i odkryć go na nowo./amd

Mike Aquilina
„Msza święta. 100 pytań,
100 odpowiedzi”
tłum. Justyna Grzegorzcyk
W Drodze, Poznań 2022

fol. Andrzej Klimczuk

Chcieć to móc

Patryk
Lubrzyński

Trzydziestolecie istnienia oraz konsekrację kościoła świętuje parafia Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Otwocku-Mładzu. Powstała dzięki wyjątkowemu zaangażowaniu osób świeckich.

– W ciągu prawie 38 lat kapłaństwa wcześniej tylko raz uczestniczyłem w konsekracji świątyni. To unikatowy i piękny obrzęd – mówi proboszcz ks. Wiesław Bocheński. Kościół przy ul. Laskowej 38 został konsekrowany 25 czerwca przez bp. Romualda Kamińskiego.

Organistka Anna Chruściel dodaje, że konsekracja była dla niej ważnym wydarzeniem duchowym. – Miejsce zostało wybrane przez Opatrzność Bożą. To uwieńczenie wielu lat pracy parafian i duszpasterzy – wyjaśnia.

Członkini Rady Parafialnej Krystyna Słyk zaznacza, że czekała na konsekrację świątyni. – Byłam i jestem zaangażowana w pracę na rzecz parafii. Mój mąż Adam Słyk dokończył stację drogi krzyżowej we wnętrzu świątyni – tłumaczy. Podkreśla, że parafianie bardzo angażują się w pracę na rzecz parafii. – Sprzątamy, animujemy liturgię, pomagamy załatwiać ekipy budowlane, a jedna z pań pełni funkcję zakrystianki – opowiada.

POCZĄTKI KATECHEZY

Mładz i Emów do lat 80. należały do parafii św. Wojciecha w Wiązownie. Osiedla nie miały punktu katechetycznego. Lekcje religii były prowadzone w prywatnych domach. Kiedy pojawiły się przeszkody w wynajęciu pokoi do nauczania religii, a dzieci

musiały same chodzić do kościoła w Wiązownie, zrodził się pomysł, aby przenieść drewnianą kaplicę z Wólki Mładzkiej do Mładza.

Mieszkańcy powołali 15 marca 1986 r. Społeczny Komitet Budowy Punktu Katechetycznego. Znaleźli się ofiarodawcy działki pod budowę. Po roku lekcje zaczęły odbywać się w budynku w Mładzu. Szybko pojawiła się koncepcja, aby w tym miejscu kapłan z Wiązownicy odprawiał w niedzielę Msze święte. Bp Stanisław Kędziora wydał potrzebne pozwolenie.

W czerwcu 1992 r. przybył do Mładza ks. Bogdan Stelmach, aby tworzyć ośrodek duszpasterski. Krótko po jego wizycie, 26 czerwca, bp Kazimierz Romaniuk erygował parafię. Ks. Stelmach został powołany na pierwszego proboszcza. Po dwóch latach rozpoczął budowę kościoła i plebanii. Aby nie dezorganizować życia religijnego, świątynię budowano w specyficzny sposób. Kaplicę obudowywano, dzięki czemu Msze święte i uroczystości mogły odbywać się bez zakłóceń. Wyposażenie nowego kościoła oraz wygląd opracował pierwszy proboszcz. 4 czerwca 2000 r. odbyło się uroczyste poświęcenie świątyni przez bp. Kazimierza Romaniuka.

Niespodziewanie 17 kwietnia 2001 r. zmarł ks. Bogdan Stelmach. Jego następcą został ks. Mirosław Wasiak. – Objęcie parafii po nagłej śmierci młodego kapłana, który zostawił całe swoje serce przy organizowaniu nowej parafii, nie było proste. Dzieło budowy kościoła bardzo ludzi zintegrowało. Bez pomocy z zewnątrz wykonaliśmy wiele drogich inwestycji, kontynuując dzieło budowy rozpoczęte przez mojego poprzednika – wspomina ks. Mirosław.

Po ośmiu latach posługi ks. Wasiaka nowym proboszczem został mianowany ks. Bronisław Micek. W tym czasie m.in.

rozpoczęto budowę dzwonnicy. Przed głównym i bocznym wejściem do kościoła położono granitową kostkę. Wykonano instalację elektryczną oraz zamontowano nowe oświetlenie. Rozpoczęto prace związane z budową frontu ogrodzenia.

Od sierpnia 2017 r. prace kontynuował nowy proboszcz, ks. Wiesław Bocheński. – W czasie mojego dotychczasowego probostwa wykonaliśmy m.in. drugie piętro plebanii, zadaszenie nad figurą Matki Bożej na placu przykościelnym. Położyliśmy na zewnątrz kostkę przy kaplicach różańcowych. Odmalowaliśmy kancelarię i zakrystię, a przed konsekracją – również

fol. Patryk Lubrzyński

wnętrze oraz elewację kościoła – wyjaśnia ks. Bocheński.

POD NIEUSTANNĄ OPIEKĄ

Będąc we wnętrzu świątyni, warto przystanąć przed wizerunkiem MB Nieustającej Pomocy autorstwa Wandy Firląg, który znajduje się w prezbiterium. Parafianie otaczają ikonę czcią. Rodzice dzieci komunijnych co roku zawieszają wokół rami obrazu serduszka – dar serca za przyjęcie sakramentu przez dzieci.

W murach świątyni, obok sprawowanych liturgii, rozbrzmiewa przed każdą Mszą świętą modlitwa różańcowa i Koronka do Bożego miłosierdzia. Parafianie, szczególnie starsi, należą do licznych kół Żywego Różańca. Młodszy angażują się w grupę rowerową Peregrinus, która w ciągu roku pielgrzymuje do miejsc świętych. Zwykle trasy prowadzą do sanktuariów maryjnych. Corocznie organizowana jest pielgrzymka rowerowa do Częstochowy.

Pod koniec maja br. parafianie przygotowywali się do konsekracji poprzez misję świętą, które przeprowadzili ojcowie Misjonarze Świętej Rodziny z Otwocka. Tematem przewodnim była rodzina.

– Dostrzegam potrzebę dalszej pracy nad kondycją duchową rodzin. Szczególnie nad znaczeniem korzystania z sakramentów i trwania dzięki temu w łasce uświęcającej – dzieli się planami ksiądz proboszcz.

W SKRÓCIE

■ **Konsekracja dziewic.** Bp Michał Janocha podczas Mszy świętej koncelebrowanej 22 czerwca w archikatedrze warszawskiej z duszpasterzami kandydatek, ich spowiednikami oraz odpowiedzialnym za ich przygotowanie o. Wiesławem Kuliszem SJ włączył cztery panie z archidiecezji warszawskiej do znanego od czasów apostołów stanu dziewic konsekrowanych – *ordo virginum*.

■ **Pamięci mjr. Hubala.** Bp Romuald Kamiński 26 czerwca przewodniczył Eucharystii w parafii Chrystusa Miłosierdnego w Zabrańcu. Modlitwa w intencji mjr. Henryka Dobrzańskiego „Hubala” wpisła się w obchodzony na Mazowszu rok pamięci o niezłomnym obrońcy naszej ojczyzny.

■ **W intencji ks. Tadeusza Fedorowicza.** W 20. rocznicę śmierci ks. Tadeusza Fedorowicza, wieloletniego kapelana Zakładu dla Niewidomych w podwarszawskich Laskach oraz organizatora Krajowego Duszpasterstwa dla Niewidomych, 26 czerwca sprawowano w Laskach Mszę świętą. Poprzedziła ją modlitwa przy grobie duszpasterza. Ks. Fedorowicz zmarł w opinii świętości, był spowiednikiem św. Jana Pawła II, z którym się przyjaźnił.

■ **Good Camp.** Duszpasterstwo Młodzieży Diecezji Warszawsko-Praskiej i Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży DW-P zapraszają na wyjazd wakacyjny do Poronina w dniach 16–24 sierpnia. Na warsztatach uczestnicy będą pracować nad większą świadomością i akceptacją samych siebie, umiejętnym wykorzystaniem swoich zasobów oraz poprawą relacji osobistych i zawodowych. Na miejscu zapewniona będzie regionalna kuchnia, piesze szlaki turystyczne, boisko do siatkówki, miejsce na ognisko, aneks kuchenny. Cena obejmuje zakwaterowanie w Domu Wczasowym „Dziubasówka” (w pokojach dwu-, trzy-, czteroosobowych z łazienkami), trzy posiłki dziennie, wycieczki górskie z przewodnikiem, termy, udział w warsztatach psychoedukacyjnych, zajęcia rekreacyjno-sportowe, zajęcia z elementami survivalu, ubezpieczenie. Zapisy u ks. Michała Dziedzica (xdziedzic@wp.pl, tel. 512 913 429). Koszt 1400 zł + koszty przejazdu (środek transportu zależny od liczby zgłoszonych).

■ **Procesja w Mrozach.** Parafia św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Mrozach zaprasza 3 lipca o godz. 11.15 na modlitwę wpoiminkową, po Mszy świętej o godz. 12.00 Litania do Serca Pana Jezusa i procesja eucharystyczna wokół kościoła.

POŚWIĘCENIE ORGANÓW

W parafii Zesłania Ducha Świętego przy ul. Żeromskiego 6 w Otwocku bp Romuald Kamiński przewodniczył 23 czerwca procesji na zakończenie oktawy Bożego Ciała, a podczas Mszy świętej poświęcił organy, które od półtora roku towarzyszą liturgii sprawowanej w tutejszym kościele. Po Eucharystii wierni mogli wysłuchać krótkiego recitalu organowego w wykonaniu Józefa Kotowicza.

fol. www.idziemy.pl/kosciol

fol. www.sacrowock.pl

MUZYKA PRZY KAPLICY

Przy kościele Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa w Legionowie, ul. J. Piłsudskiego 47, w co drugą niedzielę lipca (3, 17, 21) o godz. 19 będą odbywać się letnie koncerty muzyki klasycznej organizowane we współpracy z Miejskim Ośrodkiem Kultury. W ramach cyklu „Muzyka przy kaplicy” 3 lipca na dziedzińcu kościelnym będzie można wysłuchać recitalu fortepianowego w wykonaniu Wojciecha Świętońskiego. W programie najpiękniejsze wale i polonezy Fryderyka Chopina oraz polska muzyka filmowa (W. Kazanecki, A. Kurlewicz, W. Kilar). Wstęp wolny.

W PANTEONIE POLAKÓW

W Świątyni Opatrzności Bożej 25 czerwca upamiętniono kpt. Emánuela Korompaya, Węgry, który przyjął Polskę za swą drugą ojczyznę, zamordowanego w Charkowie w 1940 r. Mszy świętej przewodniczył kard. Kazimierz Nycz. Uczestniczyli w niej ambasador Węgier Orsolya Szus-

MOZAIKA W CHOTOMOWIE

W kaplicy Miłosierdzia Bożego w parafii Wniebowzięcia NMP przy ul. Partyzantów 8 w Chotomowie od 21 czerwca można podziwiać mozaikę przedstawiającą św. Jana Pawła II i bł. kard. Stefana Wyszyńskiego, których relikwie zostały wprowadzone do świątyni 12 czerwca.

fol. FB parafii Wniebowzięcia NMP w Chotomowie

fol. Irena Świerdzewska

RODZINY Z PAPIŻEM

W łączności z Ojcem Świętym Franciszkiem i rodzinami zgromadzonymi w Rzymie na X Światowym Spotkaniu Rodzin w archikatedrze łódzkiej celebrowana była Eucharystia, której przewodniczył metropolita łódzki abp Grzegorz Ryś. – Nam się wydaje, że aby nasz dom był przestrzenią wzrostu dla członków naszego domu, to trzeba by

o wiele rzeczy zadbać, a Nazaret pokazuje, że nie jest to potrzebne! Potrzebna jest prawdziwa, sensowna, piękna relacja między wszystkimi, którzy tworzą ten dom. To jest przestrzeń wzrostu, to jest ta świątynia. Relacje między nami w domu są przestrzenią, w której Bóg się objawia. Bóg, który jest Miłością! – mówił abp Ryś./**ks. Paweł Kłys**

STUDENCKI REMONT

Młodzież z Duszpasterstwa Akademickiego Kostka gromadząca się przy parafii św. Stanisława Kostki w Warszawie podjęła się stworzenia kompleksu duszpasterskiego. Studenci adaptują nieużywane od lat pomieszczenia przy sanktuarium. Powstaną sale na spotkania, a wyremontowana absyda pod prezbiterium posłuży do wyeksponowania niepokazywanych wcześniej osobistych pamiątek po bł. ks. Jerzym Popiełuszcze. Na portalu www.zrzutka.pl prowadzona jest zbiórka na powyższy cel.

ODPOWIEDZIALNI ZA KOŚCIÓŁ

W kaplicy Dobrego Pasterza w Wyższym Seminarium Duchownym w Łodzi odbyła się Msza święta kończąca rok akademicki. O dwu rodzajach odpowiedzialności za Kościół mówił metropolita łódzki: za tych, którzy zginęli, oraz za Boży model Kościoła. – Żebyśmy tworzyli Kościół, a nie jakąś sektę składającą się z ludzi sy-

tych własnej cnoty – i wyłącznie własnej! – tłumaczył abp Grzegorz Ryś. Aktualnie w WSD studiuje 40 alumnów seminarium diecezjalnego, wśród których jest jeden wyświęcony w tym roku diakon oraz jedenastu kleryków z roku propedeutycznego, a także sześciu alumnów Seminarium Redemptoris Mater./**ks. Paweł Kłys**

■ **Diecezjalny Zlot.** 10 września na terenie Wyższego Seminarium Duchownego odbędzie się Zlot Służby Liturgicznej Diecezji Warszawsko-Praskiej. Podczas zlotu obecne będą relikwie bł. Carlo Acutisa, które peregrynują po Polsce. Program: 10.00 – powitanie relikwii bł. Carlo Acutisa, 10.45 – słowo o. Azariasza, 11.30 – Eucharystia, 12.30 – posiłek i rekreacja, 14.00 – rozdanie medali super ministrant, super bielanka, super scholista/-ka. Wzorem lat poprzednich na zlocie nagrodzeni zostaną najlepsi ministranci, bielanki i scholanki. Zgłoszenia najaktywniejszych dzieci należy przesyłać do 5 września na adres ks.lukasz.krupa@gmail.com. Każda parafia może zgłosić po troje dzieci w każdej kategorii.

■ **Pielgrzymka rowerowa na Jasną Górę.** Pielgrzymi wyruszą na Jasną Górę ze Świątyni Opatrzności Bożej przy ul. ks. Prymasa Augusta Hłonda 1 w Warszawie. Pielgrzymka odbędzie się w dniach 11–14 sierpnia. Szczegółowe informacje: www.warszawska-rowerowa.pl.

■ **Rekolekcje dla księży.** W dniach 3–6 października odbędą się rekolekcje dla księży w sanktuarium bł. Jerzego Popiełuszki przy ul. Hozjusza 2 w Warszawie. Zakwaterowanie w Domu Pielgrzyma Amicus w pokojach jedno- i dwuosobowych. Rekolekcje poprowadzi kustosz sanktuarium bł. ks. Jerzego Popiełuszki ks. dr Marcin Brzeziński. Zgłoszenia do 15 września na e-mail: proboszcz@popieluszko.net.pl.

■ **Wizyta nadzwyczajnych szafarzy.** Parafia św. Jakuba Apostoła przy ul. Mehoffera 4 w Warszawie zachęca osoby pozostające w domach – z racji choroby czy podeszłego wieku – a uczestniczące w niedzielnych Mszach świętych transmitowanych przez media do korzystania z usługi szafarzy nadzwyczajnych. Rodziny osób potrzebujących sakramentów w domu mogą zgłaszać ten fakt duszpasterzom parafii.

■ **Dołącz do Żywego Różańca.** Parafia św. Dominika przy ul. Dominikańskiej 2 w Warszawie zaprasza do dołączenia do wspólnoty Żywego Różańca. Osoby, które mieszkają w Warszawie lub okolicach, mogą wypełnić formularz zgłoszeniowy także elektronicznie na www.sluzew.dominikanie.pl.

■ **Ku czci bł. Frassatiego.** Parafia św. Antoniego z Padwy przy ul. Senatorskiej 31 w Warszawie zaprasza 4 lipca na obchody liturgicznego wspomnienia bł. Piotra Jerzego Frassatiego. Będzie możliwość modlitwy przy relikwiarzu świętego. W tym roku na uroczystościach parafia będzie gościć znanego kaznodzieję o. Adama Szustaka OP, który o godz. 18.00 odprawi Mszę świętą, a o godz. 19.00 wygłosi konferencję.

Nowe zadania

Przedstawiamy drugą część translokacji kapłańskich w diecezji warszawsko-praskiej.

Księża rezydenci:

- o. Marek Wódka OFMConv – mianowany rezydentem par. Matki Bożej Królowej Polski w Warszawie-Aninie,
- ks. Henryk Zielak, rezydujący w par. Świętego Wincentego a Paulo, zamieszka w Diecezjalnym Domu Księżych Emerytów w Otwocku.

W ramach innych funkcji diecezjalnych:

- ks. Krzysztof Bodecki – mianowany prefektem oraz dyrektorem administracyjnym WSD DW-P,
- ks. Paweł Czełusiński – w celu koordynacji działań związanych z duszpasterstwem młodzieży mianowany duszpasterzem rejonu mińskiego,
- ks. Robert Hodyna – mianowany diecezjalnym duszpasterzem środowisk twórczych,
- ks. Dawid Jastrzębski – skierowany do posługi duszpasterskiej w Domu Seniora „Gniazdo Rodzinne” w Warszawie-Wesołej,
- ks. Tomasz Kalinowski – mianowany dyrektorem Wydziału Duszpasterstwa Ogólnego Kurii Biskupiej Warszawsko-Praskiej,
- ks. Marek Miziołek – w celu koordynacji działań związanych z duszpasterstwem młodzieży mianowany duszpasterzem rejonu otwockiego,
- ks. Robert Pawlak – mianowany członkiem zespołu formacyjnego kapłanów,
- ks. Paweł Szmytkowski – mianowany diecezjalnym duszpasterzem środowisk twórczych,
- ks. Robert Wielądek – mianowany członkiem zespołu formacyjnego kapłanów.

Skierowanie do pracy misyjnej:

- ks. Michał Czajkowski – parafia św. Augustyna w Kambii (diecezja Makeni, Sierra Leone).

Skierowanie na studia zagraniczne:

- ks. Marcin Kwitek – studia z prawa kanonicznego (Uniwersytet Świętego Krzyża, Rzym).

fot. Barbara Stefńska

Podsumowanie święta

W tym roku dziękowaliśmy w szczególności za kard. Wyszyńskiego. Obchody XV Święta Dziękczynienia były częścią ogólnopolskiego dziękczynienia za beatyfikację prymasa oraz matki Elżbiety Róży Czackiej. Przypomnieliśmy o tym kard. Kazimierz Nycz w czasie spotkania w warszawskiej kurii na Miodowej podsumowującego wydarzenie z 5 czerwca. Dodał, że Opatrzność działa przez ludzi, takich jak św. Jan Paweł II i bł. kard. Wyszyński, i Centrum Opatrzności Bożej ma za zadanie przybliżać te postaci. Kardynał Nycz osobiście podziękował wszystkim, licznym instytucjom i osobom zaangażowanym w organizację XV Święta Dziękczynienia. Podziękowanie otrzymała redakcja tygodni-

ka „Idziemy”, która objęła to wydarzenie patronatem medialnym.

– Liczba darczyńców utrzymuje się na poziomie 100 tysięcy – zaznaczył prezes Centrum Opatrzności Bożej Piotr Gaweł. Zapowiedział, że na przełomie września i października planowane jest otwarcie w Panteonie Wielkich Polaków w Świątyni Opatrzności Bożej Mauzoleum Prezydentów Polski. Sprowadzone zostaną szczątki prezydentów Polski na uchodźstwie.

W ramach Święta Dziękczynienia oprócz uroczystości na warszawskim Wilanowie odbyła się także pielgrzymka dziękczynna z relikwiami nowych błogosławionych od katedry św. Jana Chrzciciela do Świątyni Opatrzności Bożej. **/bs**

W rocznicę chrztu

W parafii św. Wojciecha Biskupa i Męczennika w Wiązownie z okazji 119. rocznicy chrztu bł. Hanny Chrzanowskiej tradycyjnie już na modlitwie zgromadzili się przedstawiciele środowiska pielęgniarek i położnych z całej Polski. 23 czerwca 1903 r. błogosławiona przyjęła w świątyni sakrament chrztu. Całe życie poświęciła chorym i ubogim.

Mszy świętej przewodniczył i homilię wygłosił bp Romuald Kamiński – przewodniczący zespołu KEP ds. Służby Zdrowia. Obecny był ks. Arkadiusz Zawistowski, krajowy duszpasterz służby zdrowia. W homilii hierarcha zwrócił się do pracowników służby zdrowia z przypomnieniem, skąd powinni czerpać siły, których potrzebują do realizacji niełatwego powołania służby bliźniemu. – Zdecydowana większość z was idzie do człowieka chorego, będącego w potrzebie, człowieka, który stracił poczucie pewności w życiu. Zobaczcie, na ile płaszczyznach wasza bliskość jest potrzebna, jakie to ogromne wyzwanie. Czy jesteście w stanie temu sprostać? Tak, ale trzeba pamiętać, że im

fot. Biuro Prasowe DW-P/Karolina Błażejczyk

większe zadanie, tym potrzebne większe przytulenie do Boga – wyjaśnił ordynariusz warszawsko-praski.

Na Mszy oprócz licznie przybyłych lekarzy i pielęgniarek modliły się osoby chore i niepełnosprawne, siostry zakonne pracujące wśród chorych, a także młodzież ze szkół w Wiązownie i Malcanowie.

Praskie pielgrzymowanie

Organizatorzy pielgrzymek na Jasną Górę z diecezji warszawsko-praskiej już zapraszają do przygotowywania się, by w sierpniu wyruszyć z Warszawsko-Praską Pielgrzymką Pieszą lub Praską Pielgrzymką Pieszą.

WARSZAWSKO-PRASKA PIELGRZYMKA PIESZA jest kontynuacją Pieszej Praskiej Pielgrzymki Rodzin, którą zainicjowali członkowie Kościelnej Służby Porządkowej Totus Tuus. Zmiana nazwy nastąpiła w ubiegłym roku. W związku z tym, że maleje liczba członków Totus Tuus, organizacją zajęła się diecezja warszawsko-praska. Za pielgrzymkę odpowiadają dyrektor ks. Dariusz Bala oraz ks. Grzegorz Kowalczyk, moderator KSP. Program duchowy opracował ks. Michał Dziedzic, duszpasterz młodzieży w praskiej diecezji. Już po raz 39. pątnicy ruszą na pielgrzymi szlak, w tym roku pod hasłem „Eucharystia daje życie”. Będą rozważać wpływ Eucharystii na codzienne życie, poznawać świętych, którzy szczególnie umiłowali Eucharystię.

Pielgrzymka liczy cztery grupy:

- „Biała” tworzą dzieci. Rodzice uczestniczący w pielgrzymce mogą oddać swoje dzieci pod całodzienną opiekę kleryków lub sióstr zakonnych do „wędrującego przedszkola”. Program grupy jest dostosowany do potrzeb i zainteresowań najmłodszych. WPPP to jedyna pielgrzymka, która wędruje, poprzedzona grupą dzieci;
- grupę „Zieloną” tworzy młodzież, studenci;
- grupę „Niebieską” – rodziny, które chcą razem znieść trudy wędrówki;
- „Żółta” – bracia z KSP oraz osoby starsze.

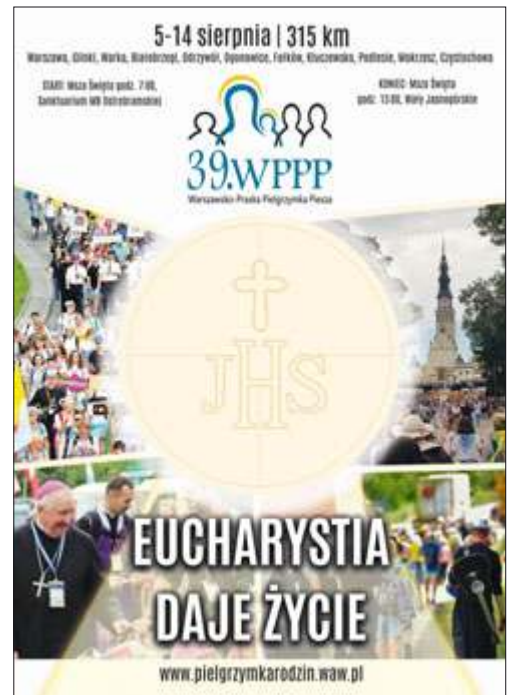
W tym roku w pielgrzymce wezmą udział siostry zakonne oraz klerycy praskiego seminarium.

Mała liczba pątników sprawia, że pielgrzymka ma rodzinny charakter, a jej uczestnicy spotykają się z serdecznym przyjęciem przez społeczności lokalne. Małe grupy ułatwiają modlitwę i aktywne uczestnictwo w pielgrzymce. Pielgrzymka rozpoczyna się 5 sierpnia Mszą świętą o godz. 7.00 w sanktuarium Matki Boskiej Ostrobramskiej, pątnicy docierają na Jasną Górę 14 sierpnia. Szczegółowe informacje: www.pielgrzymkarodzin.waw.pl.

XXXIX PRASKA PIELGRZYMKA PIESZA podtrzymuje tradycję najstarszej stołecznej pielgrzymki pieszej, która wyruszyła z Warszawy w 1657 r. Rozpoczyna się 16 sierpnia Mszą świętą w konkatedrze na Kamionku, na Jasną Górę dociera 25 sierpnia. Następnego dnia pątnicy biorą udział w uroczystościach Matki Bożej Częstochowskiej. Jest to także święto patronalne Pomocników Maryi Matki Kościoła, którzy są organizatorami pielgrzymki. Współorganizatorem pielgrzymki jest diecezja warszawsko-praska, a kierownikiem – ks. Rafał Goliński.

Praska pielgrzymka zawsze była mniejsza liczebnie niż inne pielgrzymki, przez co zachowuje rodzinny charakter. Przemierza trasę, którą nie chodzą inne pielgrzymki. Pątnicy doznają wiele serdeczności i troski od mieszkańców mijanych wiosek, którzy przygotowują na trasie posiłki, często zapraszają pątników na noclegi do własnych domów.

Hasło tegorocznej pielgrzymki to „Błogosławiony Prymas Wyszyński naszym duchowym ojcem”. Dziękczynieniu za dar beatyfikacji towarzyszyć będzie poznawanie nauczania i świadectwa świadków życia kard. Wyszyńskiego.

Pątnicy wędrują w trzech grupach:

- „Czerwono-zielona” (Jasnogórskich Słubów Narodu) – program grupy będzie najbardziej związany z osobą i nauczaniem prymasa Wyszyńskiego,
- „Żółta” (młodzieżowo-rodzinna) – program związany ze świadectwem wiary młodych ludzi oraz rodzin,
- „Niebieska” (różańcowo-modlitewna) – program szczególnie obfitujący w modlitwę różańcową oraz skierowany do osób zaangażowanych w grupy różańcowe.

Zapisy przy konkatedrze na Kamionku, ul. Grochowska 365, w dn. 7, 14 i 15 sierpnia w godzinach 17–19, przed wyruszeniem lub na trasie pielgrzymki oraz za pośrednictwem strony internetowej, gdzie także można znaleźć szczegółowe informacje: www.pielgrzymkapomocnikow.pl.

Konkurs o Żołnierzach Wyklętych

W Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL

21 czerwca odbyła się gala rozstrzygnięcia IX Międzynarodowego Konkursu Histo-

fot. Irena Świerdzewska

rycznego o Żołnierzach Wyklętych. Gościem honorowym była córka rtm. Pileckiego Zofia Pilecka-Optulowicz. Na ręce organizatora – Komitetu Pamięci Rotmistrza Witolda Pileckiego – wpłynęło ponad 1,2 tys. prac z całego świata. W konkursie wzięli udział uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Przygotowali prace w kilku kategoriach: laurka, praca plastyczna, projekt serii znaczków pocztowych, projekt serii banknotów, poezja, piosenka poświęcona Żołnierzom Wyklętym, film „Raport Witolda Pileckiego Bohatera Niezwykłego”, więźnia w niemieckim obozie KL Auschwitz”. W konkursie wzięli udział także osadzeni w aresztach i zakładach karnych. Patronat medialny sprawował tygodnik „Idziemy”./is

Klimat wspólnoty

Z okazji 25-lecia parafii Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Guzowie bp Romuald Kamiński 26 czerwca odprawił Mszę świętą dziękczynną w miejscowym kościele. Uczestniczyli w niej m.in. księża z dekanatu siennickiego, władze samorządowe oraz byli proboszczowie.

Podczas Eucharystii ordynariusz praski udzielił młodzieży sakramentu bierzmowania. W homilii zwrócił uwagę na potrzebę troski starszego pokolenia o młodsze. Apełował, aby wprowadzać młodzież w relację z Bogiem i pokazywać jej bogactwo wiary. Podkreślił, że w parafii wyczuwa się klimat wspólnoty.

Bp Kamiński poświęcił zamówione dla rodzin przez miejscowego proboszcza Przemysława Bienieckiego pamiątkowe obrazy z Matką Bożą Nieustającą Pomocy. Wokół

for. Waldemar Kleichowski

kościoła przeszła uroczysta procesja. W orszaku procesyjnym chorągwie i baldachim nieśli ojcowie bierzmowanej młodzieży. Każdy z piętnaściora bierzmowanych wykonał dekorację w formie płomienia symbolizującego Ducha Świętego.

Uroczystość poprzedzona została przygotowaniem duchowym. – W każdej z pięciu wsi w parafii odbyło się godzinne czuwanie przed obrazem Matki Bożej Nieustającej

Pomocy, z modlitwą różańcową, nowenną i litaniami do Patronki. Odprawiałem Eucharystię połowe w intencji danej wioski z poświęceniem pól – podkreśla proboszcz Przemysław Bieniecki.

Od 12 do 19 czerwca odbywały się misje święte z mottem przewodnim „Trwajcie mocno w wierze”, które poprowadzili ojcowie redemptoryści.

Patryk Lubryczyński

Wnioski z synodu

W archikatedrze św. Jana Chrzciciela 24 czerwca odbyło się zakończenie fazy diecezjalnej synodu. Mszy świętej przewodniczył kard. Kazimierz Nycz. Bp Piotr Jarecki podsumował prace synodu w archidiecezji warszawskiej. Jak podkreślił, najczęściej wskazywano na konieczność poprawy relacji między duchownymi a świeckimi, w tym stworzenia miejsca spotkania. Wśród sygnalizowanych problemów wskazywano m.in. klerikalizację oraz nadmierną instytucjonalizację Kościoła, którego rola sprowadzana jest do świadczenia usług religijnych. Wskazywano też potrzebę lepszej formacji rodzin oraz młodzieży, a także uwzględnienie roli kobiet w Kościele.

– Wiemy, jakie są wyzwania i jakie są bolączki czy słabości Kościoła warszawskiego na poziomie parafii i diecezji, nad którymi trzeba pracować. Nie chodzi o to, by powoływać nowe struktury, ale by uruchomić te, które już są, żeby naprawdę stały się synodalne, nie uśpione, istniejące nie tylko na papierze, ale realnie. Starajmy się o to wszyscy – zaapelował metropolita warszawski. Zapowiedział, że jesienią mianuje nowych dziekanów, nową radę duszpasterską, kierując się „kluczem doświadczenia synodalnego”.

Kard. Kazimierz Nycz przekazał dokument synodalny przedstawicielom dekanatów. Ma być on inspiracją dla duszpasterstwa w parafiach. Dokument liczy dziesięć stron. W archidiecezji warszawskiej konsultacje toczyły się wokół dziesięciu pytań synodalnych i to one stanowią strukturę syntezy diecezjalnej zawartej w dokumencie.

for. Robert Śliwiński

Kult św. Teresy

W kościele parafialnym i sanktuarium św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Otwocku-Świdrze 25 czerwca odbyły się uroczystości dziękczynne związane ze stuleciem kultu św. Teresy. Eucharystii przewodniczył bp Romuald Kamiński.

Wielką cześć dla św. Teresy na ziemi święderskiej zapoczątkował ks. kan. Jan Majchrzycki (1881–1934), który przybył do obecnego miejsca w 1922 r. Dzięki niemu powstały główne dzieła: Organizacja kółek św. Teresy od Dzieciątka Jezus dla młodzieży żeńskiej, Zastępy Rycerstwa Chrystusowego dla młodzieży męskiej, Związek Terezański oraz Stowarzyszenie Sióstr św. Teresy od Dzieciątka Jezus. Ks. Majchrzycki widział zapotrzebowanie na nowy stan służby Bożej w świecie, w którym laicyzacja i ateizm zataczały coraz szersze kręgi w życiu społecznym, państwowym i narodowym – mówił w słowach powitania ks. Ma-

rian Twardawy MSF, proboszcz i kustosz sanktuarium.

– Nie jesteśmy w stanie ogarnąć wyobraźni tego, co Bóg przygotował dla tych, którzy Go miłują. Zamyśl Boży, który nazywamy naszym osobistym powołaniem, powinniśmy realizować do końca. Bóg dla każdego z nas przygotowuje osobny scenariusz. Świadczy o tym wyjątkowa gorliwość, jaką Bóg nam daje, w realizacji naszego powołania – podkreślił hierarcha.

Na zakończenie Mszy świętej bp Kamiński poświęcił tablice pamiątkowe z nazwiskami proboszczów pracujących dotychczas w parafii oraz tablicę upamiętniającą stulecie kultu św. Teresy od Dzieciątka Jezus.

Wierni licznie zgromadzili się na Eucharystii także po to, by uczestniczyć w pożegnaniu obecnego proboszcza, zmieniającego placówkę w związku z upływem kadencji.

Robert Śliwiński

Organy Archikatedry

XXIX Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej „Organy Archikatedry” rusza w Warszawie 3 lipca. Zaliczany jest do najważniejszych festiwali organowych w Europie i jest jedną z głównych letnich wizytówek stolicy. Każdego roku gości doskonałych organistów wirtuozów z całego niemal świata, którzy zapewniają bardzo wysoki poziom artystyczny koncertów. Festiwal zainauguruje Svitlana Pozdnyseva, najsłynniejsza organistka Lwowa, solistka Lwowskiej Sali Organowej, pianistka, klawesynistka. – Zaproszenie artystki z Ukrainy ma dla nas wymiar symboliczny. Przypomina o toczącej

się w Ukrainie wojnie, w której walczą też ukraińscy artyści. Artystka nagradzana była na wielu koncertach świata. Zaprezentuje piękny, wirtuozowski program – zapowiada Przemysław Kapitula, inicjator i organizator festiwalu. Podczas pierwszego koncertu zostanie wręczona Srebrna Piszczalka – nagroda środowiska muzyki sakralnej.

Święto muzyki potrwa dwanaście tygodni. Koncerty będą odbywać się w archikatedrze św. Jana na Starym Mieście, ul. Świętojańska 8, o godz. 16.00 w każdą niedzielę aż do 18 września. Patronat medialny nad wydarzeniem objął tygodnik „Idziemy”.

REKLAMA

Program koncertów:

- 3 lipca – Svitlana Pozdnyseva (Ukraina), z repertuarem:
Johann Sebastian Bach (1685–1750) – *Chaconne d*, BWV 1004
Dmytro Bortnianski (1751–1825) – *Sonata B-dur*
Georg Muffat (1653–1704) – *Toccata Prima*
Samuel Scheidt (1587–1654) – *Cantio sacra „Warum betrübst du dich, mein Herz”*
Charles-Marie Widor (1844–1937) – *Final z VII Symfonii na organy* op. 42 nr 3
Charles Camille Saint-Saëns (1835–1921) – *Rhapsody nr 3* op. 7
Charles-Marie Widor (1844–1937) – *Toccata z V Symfonii na organy* op. 42 nr 1
- 10 lipca – Maria Erdman (Polska)
- 17 lipca – Giovanna Tricarico (Włochy)
- 24 lipca – Jean-Christophe Geiser (Szwajcaria)
- 31 lipca – Fabio Ciofini (Włochy)
- 7 sierpnia – Józef Kotowicz (Polska)
- 14 sierpnia – Piotr Rachoń (Polska)
- 21 sierpnia – Przemysław Kapitula (Polska)
- 28 sierpnia – Giulia Biagetti (Włochy)
- 4 września – Ennio Cominetti (Włochy)
- 11 września – Jesus Sampedro Marquez (Hiszpania)
- 18 września – Toni Pussinen (Finlandia)

Wstęp:

- 30 zł – osoba dorosła
- 20 zł – dzieci i młodzież 11–18 lat, studenci
- dzieci poniżej 11 lat wstęp bezpłatny
- 60 zł – rodzina (dwie osoby dorosłe + dzieci)

Bilety można kupić przed koncertem lub poprzez stronę kapitula.org.

Księga - ks. Łukasz Turek i Paweł Kęska,
sobota, godz. 20.10 i niedziela godz. 9.10

Ewangeliarz - codziennie,
godz. 6.15, 12.02, 15.18 i 21.20

Radio Warszawa 106,2 FM
i www.radiowarszawa.com.pl

O Śląsku w Warszawie

Na Dziedzińcu Wielkim Zamku Królewskiego można oglądać wystawę z okazji setnej rocznicy powrotu Śląska do Macierzy „Dla Ciebie, Polsko – Śląsk”.

Przedstawia ona odbiorcom spoza Górnego Śląska historię tego regionu przez pryzmat związków z innymi polskimi ziemiami. Mimo wielowiekowej odrębności państwowej Polski i Górnego Śląska związki te pozostały silne, zwłaszcza w kulturze, języku i religii.

Wystawa ma na celu zaprezentowanie na dwunastu ekspozytorach najważniejszych wydarzeń, „kamieni milowych” w dziejach Śląska, poczynając od czasów najdawniejszych (średniowiecza) po XX wiek – powrót Śląska do Macierzy i jego funkcjonowanie w II Rzeczypospolitej Polskiej.

Narracja historyczna przeplata się z ciekawostkami odnoszącymi się do kultury śląskiej. Ekspozycja w swym założeniu ma

foto: PAP/Katal Guz

przybliżać i wyjaśniać burzliwe losy Śląska, dając asumpt do refleksji nad przeszłością i teraźniejszością mieszkańców śląskiej ziemi. Oni właśnie, utrzymując niezmiennie swą tożsamość i kulturę, po-

nad sto lat temu wywalczyli przyłączenie do Polski.

Wystawa potrwa do 16 lipca 2022 r. Następnie będzie prezentowana w Gdyni i Opolu./dg

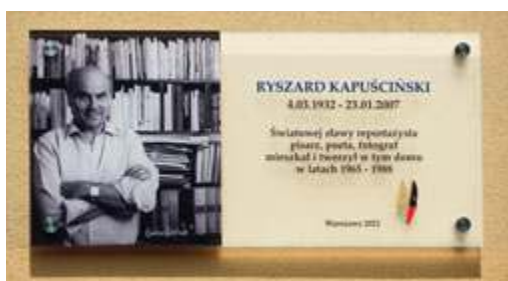

foto: PAP/Mateusz Marek

Na budynku przy ulicy Pustola 16 w Warszawie uroczyście odsłonięto tablicę pamiątkową poświęconą Ryszar-

Tablica dla Kapuścińskiego

dowi Kapuścińskiemu. Wybitny reporter mieszkał tam w latach 1965–1988.

Tablicę ufundowała Fundacja Centrum Badań i Edukacji im. Ryszarda Kapuścińskiego. Jej prezes Stanisław Zawiśliński zaznaczył, że inicjatywa jej powstania jest „fantastyczna, bo wyszła od mieszkańców tego bloku”. – Tutaj powstawały największe dzieła Kapuścińskiego: „Cesarz” czy „Szachinszach”. Tu żył prawie ćwierć wieku – powiedział Zawiśliński.

Ryszard Kapuściński był polskim reportażystą, publicystą, poetą i fotografem.

Od 1962 r. pracował dla PAP jako stały korespondent zagraniczny w Afryce, Ameryce Łacińskiej i Azji. Zmarł 23 stycznia 2007 r. w wieku 74 lat, po rozległym zawale serca. Został pochowany w Alei Zasłużonych na cmentarzu Wojskowym na Powązkach./dg

Zapomniana sztuka

Łazienki Królewskie zapraszają do Stajni Kubickiego na pokazy tkania na krosnach żakardowych. Uczestnicy wydarzenia poznają tajniki pracy warsztatu, który nawiązuje do tradycji królewskiej manufaktury. Żakardowe krosna, których praca zostanie zaprezentowana, są częścią ekspozycji stałej „Królewska Manufaktura Tkacka” w nowo wyremontowanych Stajniach Kubickiego.

Zwiedzający zobaczą, jak działa warsztat tkacki, a także jaką rolę w procesie tworzenia niezwykle tkanin odgrywa ją czółenko, wątek, osnowa oraz karty perforowane z zapisanymi wzorami materiałów. Terminy pokazów na stronie www.lazienki-królewskie.pl/dg

foto: pixabay

Ku czci ks. Gurgacza

foto: FB/IPN Kraków

W korytarzach absurdu

Mirosław
Winiarczyk

Na ekranach pojawił się kameralny dramat obyczajowy „Samiec Alfa”. Podczas uroczystej premiery filmu w warszawskim kinie Luna, zciągając się długo prezentacją telewizyjnych gwiazd, zastanawiałem się, w jakim celu Telewizja Polska wyprodukowała i zajęła się dystrybucją tego utworu. Dzieło nie przypomina bowiem realistycznego serialu czy obrazu obyczajowego, ani też modnego w TVP kina z historii najnowszej. Podejrzewam, że kierownictwo TVP zainteresowało problematyka tej produkcji.

Autorzy filmu zrealizowali rozszerzoną wersję krótkometrażowego obrazu „Lider”, nakręconego przez nich w 2018 r., który został nagrodzony na jakiejś międzynarodowej imprezie. Temat „Samca Alfa” wydaje się bardzo ważny, twórcom chodziło bowiem o zdemaskowanie działalności rozmaitych szarlatanów, którzy prowadzą tajemnicze, przypominające sekty firmy, zajmujące się tzw. samorozwojem oraz leczeniem swoich klientów z rozmaitych uzależnień.

Pod tym pretekstem prowadzona jest tam przebiegła indoktrynacja na różne tematy. Do takiej właśnie sekty, prowadzonej przez niejakiego Lidera, w wyniku przypadku i nieporozumienia trafia młody Piotr, przeżywający kłopoty w relacjach małżeńskich, który myśli, że przybył na odwyk antynikotynowy. Natomiast ów Lider, wymusiwszy na nim podpisanie tajemniczego cyrografu (niby szatańskiego paktu), podczas zajęć prowadzi wśród swoich perfidnie zwierbowanych klientów indoktrynację na tematy męskości i kobiecości. Nie bardzo jednak wiadomo, czy owe zajęcia mają charakter feministyczny, czy przeciwnie.

Tak opisana tematyka filmu istotnie wydaje się ważna. Jednak autorzy utworu gorzej dali sobie radę z dramaturgią i formą tego dziełka, przypominającego w gruncie rzeczy koszmarny telewizyjny teatr, a nie film. Akcja grzęźnie tu w lawinowo narastających dialogach (czasami trudnych do zrozumienia), a właściwie głównie monologach Lidera.

foto: materiały dystrybutora

Siedziba pilnie strzeżonej firmy przypomina scenery z powieści Kafki, z monstrualnymi korytarzami, dziwnymi pomieszczeniami i piwnicami. Wszystko to sprawia, że w konsekwencji widzowie oglądają coś w rodzaju mętnego teatru absurdu, w którym wyżej opisana problematyka wydaje się mało przejrzysta. Zaskakujące zakończenie filmu, wyjęte jakby z kina sensacyjnego i fantastycznego, nie wydaje się więc przekonujące ani specjalnie dramatyczne. Ten depresyjny i nudny utwór nie będzie więc z pewnością ozdobą repertuaru kin ani programu TVP.

„Samiec Alfa”; Polska, 2022;
scenariusz i reżyseria: Katia Priwiezienczew, Igor Priwiezienczew; aktorzy: Mirosław Haniszewski, Adam Bobik, Tomasz Schuchardt, Krzysztof Stroński, Piotr Trojan, Konrad Eleryk, Wiesław Komasa, Antoni Królikowski i inni;
dystrybucja: TVP Dystrybucja kinowa

KONKURS

Gdy matematyk dochodzi do kresu możliwości swojej dziedziny, mówi: „Dalej jest fizyka”. W analogicznej sytuacji wielu fizyków mówi: „Dalej jest Bóg”. Znaleźć ich mogliśmy w Stwórcy. Stephen E. Meyer od lat zadaje kłam twierdzeniu, że nauka pozostaje w konflikcie z wiarą. W książce „Powrót hipotezy Boga” (Fundacja Prodeoteo) dowodzi, że odkrycia kosmologii, fizyki i biologii potwierdzają istnienie odpowiedzialnego za życie transcendentnego, inteligentnego i celowo działającego Stwórcy. Autor – doktor historii i filozofii nauki, absolwent fizyki i nauk o Ziemi w Whitworth College – w sposób przystępny omawia złożone procesy. Wśród czytelników, którzy 4 lipca między godz. 13.00 a 13.15 zadzwonią pod nr (22) 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **Z kim na obrazie Jana Matejki rozmawia Mikołaj Kopernik?** – rozdajemy 5 egzemplarzy książki. Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 26: Jako pierwszy wakacje w Castel Gandolfo spędził Urban VIII. Zwycięzcom gratulujemy!

Tablicę upamiętniającą jezuity, kapelana podziemia niepodległościowego po drugiej wojnie światowej ks. Władysława Gurgacza ps. Sem odsłonięto w Komborni koło Krosna (podkarpackie).

Jak zaznaczył naczelnik Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie dr Piotr Szopa, „kościół w Komborni był ze wszech miar związany z jego życiem i posługą kapłańską; to była jego rodzinna parafia”.

– Tutaj był chrzczony. W tym kościele przystąpił do pierwszej komunii świętej. Także w tej świątyni odprawił swoją Mszę prymicyjną – zauważył historyk.

Ks. Gurgacz urodził się w 1914 r. w Jabłownicy Polskiej na Podkarpaciu. W 1931 r. wstąpił do Towarzystwa Jezusowego w Starej Wsi koło Brzozowa. Świecenia kapłańskie otrzymał w 1942 r. W 1948 r. został kapelanem oddziału zbrojnego antykomunistycznej Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowej.

W lipcu 1949 r. został aresztowany przez komunistów. Był sądzony wraz z żołnierzami swojego oddziału. W ostatnim słowie powiedział m.in.: „Ci młodzi ludzie, których tutaj sądzicie, to nie bandyci, jak ich oszczerczo nazywacie, ale obrońcy ojczyzny”.

„Nie żałuję tego, co czyniłem. Moje czyny były zgodne z tym, o czym myślą miliony Polaków, tych Polaków, o których obecnym losie zdecydowały bagnety NKWD. Na śmierć pójść chętnie. Cóż to jest zresztą śmierć? Wierzę, że każda kropla krwi niewinnie przełanej zrodzi tysiące przeciwników i obróci się wam na zgubę” – mówił ks. Gurgacz.

14 sierpnia 1949 r. został skazany na karę śmierci. Wyrok wykonano miesiąc później w więzieniu przy ul. Montelupich w Krakowie. Kapelana potajemnie pochowano na cmentarzu Rakowickim. Jego szczątki odnaleziono w październiku 2018 r. podczas prac poszukiwawczych IPN.

Tablicę poświęconą pamięci ks. Gurgacza ufundował oddział IPN w Rzeszowie. „Upamiętnienia przybliżają naszych lokalnych bohaterów. Dzięki nim są obecni w przestrzeni publicznej. Zwłaszcza tacy, którzy wychowali się w naszych małych społecznościach. Są wśród nas” – mówił dr Szopa./PAP/dg

fot. archiwum prywatne

pio się przyznać do tego, że nie upilnowało się dziecka – maluch może być już kilometr dalej. Nie dalej jak trzy tygodnie temu mieliśmy taki przypadek, że dziecko zgubiło się w Gdańsku, a znalazło się w Sopocie.

Jakie macie sprawdzone patenty, żeby dzieci się nie gubiły?

Można przypiąć maluchowi opaskę na rękę. Mam nadzieję, że nie usypia to czujności rodziców. Opaski zostały wymyślone, gdyż dzieci się gubią, ale nie oznacza to, że jak się zgubi, to mogę być spokojny, bo na opasce jest zapisany numer telefonu i zawsze ktoś zadzwoni. Kiedyś nawet widziałem na plaży mamę, która miała dziecko na smyczy.

A jak zapewnić bezpieczeństwo podczas kąpieli?

Za każdym razem, kiedy dziecko jest w wodzie, rodzic powinien być po stronie głębokiej, a nie na plaży. Jeśli fala przewróci malucha, wpadnie nam on w ręce. A jeśli dziecko jest w wodzie, a rodzic na plaży, to zanim wejdzie do wody, trochę czasu minie, bo przecież zazwyczaj ma w ręku telefon, a z telefonem nie pójdzie...

Człowiek tonie w ciszy

Z **Maciejem Dziubichem**, prezesem Sopotkiego Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, rozmawia Marta Dybińska

Panie Prezesie, jakich zasad należy bezwzględnie przestrzegać, żeby wakacje nad morzem były bezpieczne?

Zawsze na to pytanie odpowiadam tak samo. Są cztery filary bezpieczeństwa. Po pierwsze, wybieramy miejsce, gdzie są ratownicy i kąpielisko strzeżone – z wielu względów. Bezpieczeństwo jest bardzo ważne. W takim miejscu ratownicy patrzą na wodę, pilnują. Trudno nie trafić na kąpielisko strzeżone. Nad samym Bałtykiem jest około stu kąpielisk morskich, około trzystu stanowisk, około tysiąca ratowników codziennie dba o bezpieczeństwo. Na śródlądziu prawdopodobnie jest kilkakrotnie więcej. Niestety, ludzie mają inne priorytety. I zamiast wybierać plażę, gdzie są ratownicy, raczej zwracają uwagę na to, gdzie jest łatwy dojazd, parking, sklep, bar czy jakieś ustronne miejsce, niż na to, by być w zasięgu ratownika. Jeżeli nie mamy możliwości skorzystania

z kąpieliska strzeżonego, to kategorycznie nie wchodzimy do wody tam, gdzie jest zakaz kąpieli – czyli na różnego rodzaju wyrobiskach pożwirowych czy w okolicach budowli hydrotechnicznych. Tam, gdzie jest zakaz kąpieli, jest niebezpiecznie.

Jaki jest drugi filar bezpieczeństwa?

Pilnowanie dzieci. Na plaży, gdzie są tłumy, dzieciaki bardzo szybko się gubią. Stwierdzenie: „idź na brzeg, a mamusia sobie poczeka na kocyku i będzie na ciebie patrzyła” jest dość odważne. Po chwili mamusia będzie patrzyła w telefon, będzie robiła sobie zdjęcia, odwróci twarz do słońca... W międzyczasie jeszcze pojawi się jakiś inny parawan i mama straci dziecko

z oczu. Dziecko zaczyna iść, po kilku minutach będzie już kilkadziesiąt metrów dalej. Zanim rodzic zauważy, że dziecka nie ma, minie kolejnych kilka minut. A zanim powiadomi służby – bo też na początku głu-

Kąpieliska strzeżone, pilnowanie dzieci, zero alkoholu, kamizelki i numer alarmowy – to filary bezpieczeństwa.

Beztroskie wakacje, słońce, wypoczynek... A co z alkoholem?

Alkohol to jest trzecia zasada. Nie ma bezpiecznej dawki alkoholu przy wypoczynku nad wodą. Jest to nasza narodowa bolączka, że nie potrafimy wypoczywać bez procentów. Kiedy jako ratownicy zaczynamy pracę, już o dziewiątej rano widzimy grupki osób, które idą na plażę i w każdej reklamówce prześwituje czteropak. Otwiera się piwko jedno, drugie, trzecie, wchodzimy do wody...

Co na to ratownicy?

Ratownik, który widzi, że ktoś chodzi zyzgakiem po plaży, przestrzega, że nie może on wejść do wody, bo jest regulamin, kąpielisko strzeżone. I taki pan pyta, czy za kąpieliskiem może wejść do wody. Może... Takie sytuacje to standard. Pamiętam zdarzenie sprzed roku. W samo południe, o godzinie 12.00, do wody wszedł pan po sześciu piwach i zasnął. Ratownicy wyjęli go z wody, doprowadzili do odzyskania przytomności. Kiedy przyjechało pogotowie i lekarz zapytał, na co pan choruje, to wymieniał

cały katalog chorób, a do tego miał nadwagę. Wejście do wody w takim stanie to było samobójstwo.

A czwarta zasada bezpieczeństwa?

Kamizelki ratunkowe – bez względu na to, czy pływamy kajakiem, rowerem wodnym czy inną jednostką pływającą. Tylko prawidłowo założona i zapięta kamizelka uratuje nas, jeśli wpadniemy do wody. Jest jeszcze piąta zasada, dodatkowo, w przypadku kiedy widzimy, że coś się dzieje nad wodą – numer alarmowy: 601 100 100 lub 112.

A co w sytuacji, gdy wezwiemy służby, bo wydaje nam się, że ktoś się topi, a po czasie okaże się, że pomoc wcale nie była potrzebna?

A co w sytuacji, gdy ktoś potrzebował pomocy, a my postanowiliśmy, że jednak nie zadzwonimy po służby, bo tak naprawdę nie jesteśmy pewni? Następnego dnia dowiemy się, że wypłynęło ciało. Jak się pocujemy?

Jakie są kary za bezpodstawne wezwanie służb?

Nie ma kar za wezwanie służb do akcji ratunkowej. My jesteśmy od ratowania.

Są takie sytuacje, które stresują Pana najbardziej?

Rzadko się stresuję, jestem opanowanym człowiekiem.

Największym wyzwaniem jest uratowanie życia?

Tak. Czas jest determinantą, z którą się nie negocjuje. Jeśli ktoś tonie lub jest pod wodą, mamy kilka minut, żeby dotrzeć na miejsce, znaleźć tę osobę pod wodą, ewakuować na brzeg, a następnie udzielić pomocy medycznej. W mojej pracy staram się skrócić czas. Pod bazą stoi quad w gotowości, więc jeśli wystawię go przed bazę i ustawię w kierunku wyjazdu na plażę, to zyskam dwie sekundy. Jeśli dodatkowo ma kluczyki w stacyjce, to kiedy będę biegł do akcji, nie będę musiał ich szukać, czyli zyskam kolejne trzy sekundy.

Ludzie, którym ratujecie życie, okazują wdzięczność?

Zdarza się, że ktoś przychodzi z tortem czy laurką stworzoną przez dziecko, ale to są pojedyncze przypadki, nie reguła. My też tego nie oczekujemy. Piszemy raport, odtwarzamy gotowość ratowniczą i dla nas akcja jest zakończona.

Jeśli jest taka konieczność, czyli w sytuacjach, kiedy nie udało się uratować człowieka, ratownicy mogą liczyć na wsparcie psychologiczne?

Generalnie nie, ale w Sopockim WOPR moi ratownicy na wsparcie psychologiczne mogą liczyć. Nie jest wcale tak, że ratownicy wodni są obcy ze śmiercią. W pogotowiu czy w szpitalu w ciągu dnia zgony zdarzają się częściej. Niektórzy ratownicy wodni przez wiele lat mogą nie mieć takiej sytuacji, dlatego każdy zgon jest dla nich dużym przeżyciem. W Sopocie mamy psychologa dyżurnego do dyspozycji po ciężkich akcjach.

Co wyróżnia dobrego ratownika?

Kiedys się mówiło, że dobry ratownik to suchy ratownik. Najważniejsza w naszej pracy jest prewencja. Łatwiej przeciwdziałać wejściu do wody niż później z niej ratować. Czym się charakteryzuje dobry ratownik? Lubię pracować z ludźmi, którym się chce. To jest zajęcie zespołowe, nie ma miejsca na indywidualności. Myślę, że na ratownika trzeba patrzeć przez pryzmat zespołu.

W jakich sytuacjach ratownik może zwrócić uwagę plażowiczom?

Głównym zadaniem ratownika jest obserwacja wody, reagowanie i pomoc innym. Ratownik nie jest od tego, żeby zwracać uwagę. Katalog sytuacji, w których ratownik może zwrócić uwagę, nie jest zbyt duży. Najczęściej jest to związane z łamaniem regulaminu kąpieliska czy innego obiektu, na którym pracujemy, lub przeciwdziałanie sytuacjom niebezpiecznym. Najczęściej jest to chęć wejścia do wody, gdy wywieszamy czerwoną flagę, i wbrew pozorom to wtedy mamy więcej roboty. Musimy każdemu powiedzieć, dlaczego jest czerwona flaga, wyprosić z wody.

Po dwudziestu latach pracy w WOPR coś jeszcze jest w stanie Pana zaskoczyć?

Poziom głupoty związanej ze spożyciem alkoholu. Za każdym razem, kiedy jest przypadek z alkoholem, myślę, że to już jest naprawdę szczyt, ale za jakiś czas jest kolejny, który zaskakuje mnie jeszcze bardziej. Takie szczyty głupoty to na przykład sytuacje, gdy podczas nocnego plażowania połączonego z „procesem alkoholizacji” ktoś dla żartu zanurza się w wodzie i wynurza kawałek dalej, sugerując pozostałym zaginięcie w wodzie. Akcja poszukiwawcza trwa wiele godzin i angażuje wszystkie możliwe służby. Szukamy do rana, a kawalarz znaj-

duje się na przykład w hotelu. W tym samym czasie do prawdziwej akcji ratunkowej może zabraknąć sił i środków...

Jakie są konsekwencje dla żartownisia?

Dobrze, że znalazł się żywy. To jest najważniejsze.

W jaki sposób człowiek tonie?

W społeczeństwie pozostał taki obraz ze „Słonecznego patrolu”, że ratownicy zawsze każdego uratują, a gdy tonie, to macha rękoma i krzyczy. Tonący nie uderzają rękoma. Bardzo często nawet nie mają siły wyciągnąć ręki ponad powierzchnię wody. Jest cały proces tonięcia, który tylko doświadczony ratownik jest w stanie rozpoznać.

Sezon trwa, a jak dbacie o siebie na co dzień?

To jest bardzo indywidualna sprawa. W Sopocie w sezonie każdego ranka mamy treningi. Czasami jest to bieganie, czasami pływanie, ale też akcje zespołowe. W niektóre poranki jest pogadanka teoretyczna. Niedziele mamy wolne od treningu. Poza sezonem zajęcia odbywają się na basenie.

Tonący nie uderzają rękoma. Bardzo często nawet nie mają siły wyciągnąć ręki ponad powierzchnię wody.

foto: piskabay

Ignacy Masny

Kłeskę w polu Krzyżacy starali się prze-
kuć w propagandowe zwycięstwo. Pióra
użył im Johannes Falkenberg, domini-
kanin, który jeszcze przed soborem opu-
blikał paszkwil na Jagiełłę. W dzie-
le tym, nazwanym przez Jana Długosza
„obrzydlivymi wymiotami”, wzywał do
królobójstwa i przejęcia ziem polskich
przez Krzyżaków. Powodem miało być

wództwem króla czeskiego Przemysława
Ottokara w 1254 r. przeciw ludowi Sam-
bów „takiej rzezi dokonano na narodzie
Sambów, że starszyzna dawała królowi
zakładników [...], aby nie zgładził całe-
go ludu”.

Jagiełło, wielki książę litewski, dosko-
nale znał politykę zakonu krzyżackiego
wobec pogan. Pogańska Litwa była jed-

Włodkowic – prekursor praw człowieka

Wybitny prawnik, którego
myśl do dzisiaj inspiruje
specjalistów od stosunków
międzynarodowych.

Obrońca praw człowieka
i praw narodów, niezależnie
od wyznawanej przez
nie religii. Nie wszyscy
pamiętają, że był księdzem.

Szczytem dokonań ks. Pawła Włod-
kowica była nauka głoszona przez niego
na soborze w Konstancji w latach 1414–
1418. Występował w obronie polskie-
go króla, oskarżanego o herezję przez
prawników opłacanych przez Krzyżaków.
Obrona Włodkowica oparła się na argu-
mencie o przyrodzonej godności każdego
człowieka i postulatcie, by politykę mię-
dzynarodową prowadzić zgodnie z przy-
kazaniem miłości bliźniego. Nie był to
naiwny idealizm – działalność polskiej
delegacji w Konstancji okazała się zna-
czącym sukcesem na arenie europejskiej,
a dzieło Włodkowica dało teoretyczne
uzasadnienie pokojowej polityki polskiej
na Wschodzie.

PRZYJACIEL POGAN?

Cztery lata przed zwołaniem soboru
w Konstancji, w 1410 r., potęga krzyżacka
została złamana pod Grunwaldem przez
wojska polsko-litewskie. W zwycięskiej ar-
mii walczyli katolicy ramię w ramię z po-
ganami z dotąd nieochrzczonej litewskiej
Zmudzi, prawosławnymi Rusinami i mu-
sουλmańskimi Tatarami. Naprzeciw nich
w szeregach krzyżackich stanęło katolic-
kie rycerstwo Europy.

właśnie sprzymierzanie się z poganami,
schizmatykami i heretykami przeciw kato-
lickiemu państwu. Podczas soboru w Kon-
stancji linia oskarżenia Władysława Jagieł-
ły była ta sama.

Zarzutom Falkenberga dało posłuch
wiele wybitnych umysłów tamtej epoki.
Nie sprzyjały też sprawie polskiej wyda-
rzenia z początku soboru. Jan Hus, czeski
ksiądz i przywódca religijny, został w maju
1415 r. spalony na stosie za herezję. Jesz-
cze za jego życia wielu husytów, a więc
jego zwolenników, stanęło pod Grunwaldem
do walki po stronie polsko-litewskiej.
Delegacja polska w Konstancji zaangażo-
wała się w obronę Husa – i poniosła
porażkę.

PRZECIW KRZYŻAKOM

Ks. Paweł Włodkowic jako strategię
obrony przed Krzyżakami przyjął atak.
„Zakon jest heretycką sektą” – twierdził,
argumentując, że „wiera jest cnotą teo-
logiczną, dlatego szerzenie jej należy do
teologów, a nie do wojowników”. W in-
nym miejscu dodawał: „Ten sposób jest
z krzywdą bliźniego,
a nie należy czynić rze-
czy złych, aby wynikły
dobre”.

Było to sedno sporu
między Polską a Krzyża-
kami. Krzyżacy bowiem,
sprowadzeni przez ma-
zowieckiego księcia

Konrada w 1226 r., podbijali ziemie pru-
skie z wyjątkowym okrucieństwem. Celem,
którym uzasadniali agresję, była chrystia-
nizacja plemion pruskich. Rzeczywiście
zostały one ochrzczone, wcześniej jednak
w trakcie walk Krzyżacy palili całe grody,
czasem wycinając w pień mieszkańców.
W czasie krzyżackiej wyprawy pod do-

nym z celów krzyżackich podbojów. Po
objęciu polskiego tronu przyjął wobec li-
tewskich poddanych zupełnie inną stra-
tegię chrystianizacji. Choć z pewnością
nie obyło się przy chrzcie szerokoich rzesz
Litwinów bez jakiegoś rodzaju przymu-
su, to jednak elity państwa litewskiego do
konieczności chrztu zostały przekonane
metodą perswazji. Żona Jagiełły, św. Ja-
dwiga Andegaweńska, dziesięć lat po roz-
poczęciu chrystianizacji Litwy ufundowa-
ła przy uniwersytecie w Pradze kolegium
litewskie w celu kształcenia rodzinnych
kapłanów.

ZA KRÓLEM I KRÓLOWĄ

Pawła Włodkowica ze św. Jadwigą, apo-
stołką Litwy, wiele łączyło. Był jej rówie-
śnikiem, urodził się między 1370 a 1373 r.
W latach 1414–1415 był rektorem Aka-
demii Krakowskiej, reaktywowanej przez
Jadwigę, a mniej więcej dziesięć lat póź-
niej przygotowywał materiały do proce-
su beatyfikacyjnego królowej. Pochodził
z Brudzenia, leżącego 20 kilometrów
od Płocka, w którym kształcił się i gdzie

prawdopodobnie przy-
jął święcenia kapłań-
skie. W 1400 r. został
kanonikiem płockim.
Wcześniej ukończył
prawo kanoniczne
w Pradze, a kontynu-
ował te studia na Uni-
wersytecie Padewskim.

**Wiara jest cnotą
teologiczną, dlatego
szerzenie jej należy
do theologów, a nie do
wojowników – twierdził
Włodkowic.**

Wrócił do Polski ok. 1411 r. Zamieszkał
w Krakowie, gdzie znalazł się od razu
wśród bliskich współpracowników Wła-
dysława Jagiełły, reprezentując Polskę
w sporze z Krzyżakami przed cesarzem
Zygmuntem Luksemburskim. Włodko-
wic był głównym autorem pism prezen-
tujących polskie stanowisko na soborze

foto: Marcin Czerniawski/Unsplash.com

w Konstancji w latach 1414–1418 i udało się uzyskać od specjalnej komisji kardynałów korzystny dla Polski wyrok. Musiał jednak później jeszcze wielokrotnie przeprowadzać obronę polskiej polityki przed cesarzem i papieżem Marcinem V.

Oprócz prawa i wielkiej polityki międzynarodowej zajmował się również, jako proboszcz, parafią św. Idziego w Kłodawie, którą wyniósł do rangi kolegiaty. Pod koniec życia zamieszkał w wybudowanym przez siebie domu, który stoi do dziś przy ul. Kanonicznej. Zmarł najprawdopodobniej pod koniec 1435 r.

ONZ POD PRZEWODNICTWEM PAPIEŻA

W Konstancji ks. Paweł Włodkowic przedstawił dzieło nowatorskie, ale głęboko zakorzenione w Biblii, dziełach ojców Kościoła, starożytnej i współczesnej mu filozofii, w historycznych kanonach prawnych i prawie zwyczajowym. Obficie czerpał też z dzieł autorytetów obecnych na soborze. Nazywany jest czasem prekursorem praw człowieka – nie ze względu na stworzenie jakiejś nowej koncepcji, ale raczej z powodu zebrania dotychczasowych osiągnięć kultury i wykorzystania ich w nowym kontekście: obrony uciskanych ludów.

Godność każdego człowieka według ks. Włodkowica ma źródło w akcie stworzenia przez Boga, kiedy to zostały człowiekowi nadane podstawowe przymioty, m.in. wolna wola. Wola ta powinna kierować się ku Bogu. Jednak tak jak każdy człowiek tylko z własnej woli może się nawrócić, tak i każdy naród może żyć według własnych norm religijnych, a przed gwałtem ma prawo się bronić. Wbrew popularnym wówczas poglądom, głoszącym uniwersalną władzę cesarską lub papieską nad całą ziemią, również nad ziemiami po-

gan, Włodkowic twierdził, że władzę ziemską legitymizuje zgoda rządzonych. Prawo to – „naturalne prawo społeczności ludzkiej” – odnosi się do wszystkich narodów: „własność, rzeczy, władztwo i posiadłości mogą godziwie bez grzechu należeć do niewiernych”, jako że „te rzeczy są urządzone dla każdej rozumnej istoty przez Boga, który sprawia, że słońce wschodzi nie tylko nad dobrymi, ale także nad złymi”.

Ludy więc powinny być suwerenne i wolne od napaści. Zabezpieczeniem przed agresją miało być w koncepcji Włodkowica zgromadzenie reprezentantów wszystkich narodów, także pogańskich, pod przewodnictwem papieża. Taki międzynarodowy trybunał miałby rozstrzygać wszystkie spory, a w razie wybuchu wojny jej słuszość rozpatrywana byłaby zgodnie z koncepcją wojny sprawiedliwej.

HYMN O MIŁOŚCI

„Świat stworzony został przez Boga dla wszystkich ludzi i że Chrystus umarł na krzyżu za każdego człowieka, nie tylko chrześcijanina” – pisał zmarły w 1254 r. papież Innocenty IV. Na te m.in. słowa powołał się Włodkowic, głosząc obowiązek oparcia stosunków z poganami na zasadzie miłości bliźniego. „Bliźnim [...] jest każdy człowiek, nie tylko katolik czy chrześcijanin”. Przykazanie miłości bliźniego nie zostało nigdy przez Jezusa ograniczone do społeczności katolików, konsekwentnie wyznawane nie może też odnosić się jedynie do poszczególnych osób – powinno zacząć oddziaływać także na relacje między narodami.

Jak twierdził Włodkowic, „(...) co jest pozbawione miłości (...), jest też obrazą wiary, ponieważ miłość nie może być bez wiary, ani wiara nie może być pożyteczna bez miłości. (...) Bliźnich zaś wtedy kochamy jak siebie samych, jeżeli kochamy ich

nie dla jakichś korzyści (...), ale tylko dlatego, że są uczestnikami naszej natury. Żydzi i Saraceni są naszymi bliźnimi i dlatego winni być miłowani przez nas tak samo jak my, to jest [dopuszczeniu] do tego, do czego my”. Stąd za-

rzut wobec zakonu krzyżackiego, który był według niego „okrutną herezją wykluczającą wiarę apostołską, której to wiary formą jest miłość”.

Nie udało się Włodkowicowi doprowadzić do potępienia Krzyżaków za herezję braku miłości. Jego dzieło – mimo sukcesu na soborze w Konstancji – nie weszło również do intelektualnego i duchowego krwioobiegu tamtych czasów. Minęło niewiele ponad pół wieku od śmierci Pawła Włodkowica do odkrycia przez Krzysztofa Kolumba Ameryki. Zapewne inaczej potoczyłyby się losy jej rdzennych mieszkańców, gdyby argumenty polskiej delegacji w Konstancji o przyrodzonych prawach każdego człowieka, bez względu na religię, zyskały większy posłuch. W tamtym czasie odegrały one przede wszystkim rolę propagandową w lokalnym politycznym konflikcie. Do dziś nie straciły jednak aktualności – wezwanie do oparcia polityki na zasadzie miłości bliźniego wciąż uważane jest raczej za mrzonkę niż za moralne wyzwanie.

**Polska delegacja
na soborze w Konstancji
podkreślała
przyrodzone prawa
każdego człowieka,
bez względu na religię.**

W czasie zwiedzania Podkarpacia warto wybrać się do miejsc, w których św. Jan z Dukli prowadził pustelnicze życie. Urokliwe leśne drogi sprzyjają wyciszeniu i kontemplacji.

Jadąc z Krosna w kierunku przejścia granicznego w Barwinku, mniej więcej w połowie drogi mija się Duklę – niewielkie miasto położone wśród zalesionych wzniesień Beskidu Dukielskiego, nad rzeką Jasiołką, przy szlaku handlowym na Węgry. Stąd pochodził ceniony kaznodzieja, spowiednik, człowiek głębokiej modlitwy, patron Polski i Lwowa – św. Jan z Dukli. Tu także jest najważniejszy ośrodek jego kultu, sanktuarium, które tworzą trzy miejsca: kościół klasztorny w Dukli, kościółek „Na Puszczy” i „Złota Studzienka”

na Górze Cergowej. Historia sanktuarium sięga 1739 r., kiedy bernardyni postawili tu drewniany kościółek, a obok niego klasztor, by i tu, skąd pochodził, mógł być czczony ich błogosławiony współbrat, cieszący się wówczas ogromną sławą i estymą. Miejsce pod świątynię otrzymali od właściciela miasta Józefa Wandalina Mniszcha.

GROM NA BISURMANÓW

Niewiele wiadomo o jego życiu na tych terenach. Urodził się prawdopodobnie

Dukla – ścieżkami pustelnika

tekst i zdjęcia: Iwona Budziak

Kościół klasztorny

w 1414 r. w rodzinie dukielskich patrycjuszów. W młodości czas jakiś spędził w pustelni w lasach ciągnących się na południe od miasta, po czym wstąpił do franciszkanów. W XV w. to właśnie franciszkanie konwentualni byli najbardziej znanymi na tych ziemiach zakonem, mieli kilka klasztorów: w Sanoku, Przemyślu, Krośnie, Starym i Nowym Sączu, prowadzili liczne misje, a jako zakon żebraczy wędrowali po całej okolicy, kwestując. Trudno powiedzieć, co przyciągnęło do nich Jana: reguła życia, wspólnota czy styl nauczania. Był pobożnym, lubianym i szanowanym współbratem, kilkakrotnie wybierano go na gwardiana, m.in. w Krośnie i we Lwowie. Był też kustoszem kustodii ruskiej, a była to jedna z najważniejszych kustodii polsko-czeskiej prowincji franciszkanów konwentualnych, podlegało jej siedem klasztorów funkcjonujących na terenie, gdzie katolicyzm zderzał się z prawosławiem i monofizycznymi Ormianami. Później otrzymał stanowisko kaznodziei we Lwowie dla społeczności niemieckiej.

Były to czasy, gdy ożywił się w zakonie franciszkańskim duch odnowy, powstała radykalna, sięgająca do pierwotnej reguły franciszkańskiej gałąź zwana obserwantami, a w Polsce bernardynami. W Rzeczpospolitej pojawili się oni w 1453 r. wraz z przybyciem do Krakowa Jana Kapistrana, a do Lwowa dotarli w 1460 r. Jan, urzeczony surowością ich obyczajów i stylem życia w duchu pierwotnej reguły św. Franciszka, po 25 latach bycia franciszkaninem konwentualnym w 1463 r. wybrał drogę obserwantów. Był spowiednikiem i charyzmatycznym kaznodzieją, głosił kazania nie tylko do katolików, ale też do Ormian i prawosławnych Rusinów, przez co zyskał przydomek „apostół schizmatyków”. W 1474 r. podczas oblężenia Lwowa przez Tatarów pobłogosławił walczących Najświętszym Sakramentem, wierzone, że dzięki jego modlitwie atak został odparty.

Murowana kaplica „Na Puszczę”

Zaczęto nazywać go „gromem na bisurmanów”. Kochał ubóstwo, pomagał biedakom, jego życie wypełnione było modlitwą. Kiedy stracił wzrok, zniedołężniał z powodu owróżdzenia nóg i nie mógł modlić się w kaplicy klasztornej, urządzono mu kaplicę w ogrodzie zakonnym, gdzie spędzał wiele godzin, kontemplując Pana, i wciąż gorliwie wypełniał wszystkie kapłańskie obowiązki. Świętość jego życia była tak znana, że gdy zmarł w 1484 r., jego grób stał się celem licznych pielgrzymek, a cuda i łaski wymadlane za jego pośrednictwem były liczne i spektakularne. Lwowianie modlili się do niego także w czasach najazdów kozackich w 1648 i tureckich w 1672 r.; za każdym razem miasto ocalało. Do jego grobu we Lwowie przybywali Jan Kazimierz, Michał Korybut Wiśniowiecki i Jan III Sobieski, rycerstwo miało go za swojego patrona. W 1773 r. został beatyfikowany. Kilka lat później został ogłoszony patronem Korony (Królestwa Polskiego) i Litwy, a 25 lat temu, podczas pielgrzymki Ojca Świętego Jana Pawła II do Polski, 10 czerwca 1997 r. – kanonizowany. Do dziś można oglądać w bernardyńskim klasztorze niezmieniony w wystroju pokój, w którym Ojciec Święty zatrzymał się wówczas w Dukli na nocleg. Wtedy Jan z Dukli wydawał się świętym nieco zapomnianym, z polsko-ukraińskiego pogranicza.

POTRÓJNE SANKTUARIUM

W latach 1761–1774 bernardyni wybudowali w Dukli trójnawową murowaną świątynię, z neorenesansowym wnętrzem i późnobarokową fasadą, obok powstał budynek klasztoru. Wnętrze kościoła zdobi polichromia z 1903 r., autorstwa Tadeusza Popiela,

pokazująca sceny z życia świętego, jego kult i chwałę pośmiertną, w chórze jest witraż przedstawiający patrona. W kaplicy św. Jana z Dukli, znajdującej się w przedłużeniu prawej nawy, umieszczono trumienkę z jego relikwiami. Trumienka do 1946 r. znajdowała się w kościele bernardynów we Lwowie, zakonnicy przywieźli ją do Rzeszowa po tym, jak na polecenie komunistycznych władz musieli opuścić Ukrainę, a ich kościół zamieniony został w magazyn mebli. Do Dukli relikwie przewieziono w 1974 r. w tajemnicy przed Służbą Bezpieczeństwa. Przed sanktuarium znajduje się figura św. Jana, wzorowana na tej, która od 1736 r. znajdowała się we Lwowie przed kościołem bernardynów, a w 1946 r. została usunięta przez komunistów. Uroczystości odpustowe odbywają się tu w drugą niedzielę lipca.

Będąc w Dukli, warto wybrać się na poszukiwanie miejsc, w których według tradycji święty prowadził ascetyczne, pustelnicze życie. Będzie to bardzo przyjemna wędrowka, gdyż urokliwe drogi wśród gęsto zalesionych wzniesień, z długimi grzbietami o splaszczonych wierzchołkach, sprzyjają wyciszeniu i kontemplacji.

Na południowy wschód od Dukli rozciąga się charakterystyczny, porośnięty lasem masyw Cergowej. Na jej północno-zachodnim zboczu, w obrębie Rezerwatu Tysiąclecia na Górze Cergowej, ścieżka przyrodnicza prowadzi do „Złotej Studzienki” – miejsca, gdzie św. Jan miał zaczynać swoje pustelnicze życie. Znajduje się tu źródło, które zostało obudowane kamienną cembrowiną, stoi na niej drewniana kapliczka. W trzecią

niedzielę lipca odprowadzane są w tym miejscu Msze święte ze specjalnym błogostawieństwem dzieci.

Jak głosi legenda, pasterze tak często odwiedzali pustelnię, że Jan w poszukiwaniu samotności i ciszy powędrował dalej, na górę Zaśpita. Łatwo tam trafić, jadąc drogą z Dukli do Barwinka. Trzeba zatrzymać się 1,5 km od Trzciany i zostawić samochód na parkingu. Droga przez las prowadzi wprost do miejsca zwanego „Na Puszczę”. Można też wędrować tu czerwonym Głównym Szlakiem Beskidzkim z Hyrowej na Cergową. To urzekające miejsce, które sam święty miał w 1769 r. wskazać Marii Mniszchowej, żonie fundatora obecnego kościoła, kiedy objawił się jej we śnie, prosząc, by wybudowała kościółek. Obecnie stoi tam piękna neogotycka

kamienna kaplica zbudowana na początku XX w., ozdobiona polichromią autorstwa Jana Lisowskiego przedstawiającą sceny z życia św. Jana z Dukli. Na ścieżkach w pobliżu świątyni rozmieszczono kapliczki drogi krzyżowej. Obok znajduje się dom rekolekcyjny zakonu bernardynów oraz tzw. chatka pustelnika, drewniany budynek – pierwszy erem zakonników. W kamiennej grocie pod kapliczką bije źródło, uważane za cudowne, którego woda, jak się uważa, „ma moc uzdrawiającą”. Jest krystalicznie czysta, ponieważ wypływa z dużej głębokości, zawsze ma tę samą temperaturę i nawet w okresach suszy źródło jest czynne.

**Grób Jana z Dukli
zaraz po śmierci stał
się celem licznych
pielgrzymek,
a wymadlane cuda
i łaski były liczne
i spektakularne.**

Relikwie św. Jana z Dukli

Od maja do czerwca są tu odprowadzane Msze święte w niedziele o godz. 12.00 i 16.00 oraz w tygodniu o godz. 18.00. Odpust „Na Puszczę” odbywa się w sobotę przed drugą niedzielą lipca.

**Sanktuarium św. Jana z Dukli
– Klasztor OO. Bernardynów**
ul. Bernardyńska, 38-450 Dukla
tel. 13 433 00 61, 722 131 821
e-mail: dukla.klasztor@gmail.com
www.dukla.bernardyni.pl

ROBOTNICY PANA

Kiedy słyszymy o robotnikach winnicy Pańskiej, pierwsze skojarzenie to powołani do kapłaństwa i zakonów. „Proście więc Pana żniwa, aby wysłał do swojego żniwa robotników”. Modlimy się więc o więcej powołań, o to, żeby młodzi mieli odwagę podjąć powołanie i żeby kapłani byli święci. To bardzo ważne (szczególnie żeby kapłani byli święci, bo jeden święty może zrobić ogromną różnicę).

Czy owych siedemdziesięciu dwóch było kapłanami? Nie, jeszcze nie ustanowiono tego sakramentu. Pierwsi, którzy kapłaństwo otrzymali, to najbliżsi uczniowie Jezusa, czyli apostołowie. Tutaj Zbawiciel wysłał „innych”, tych, którzy są dalej, którzy nie otrzymali pełnego wykładu nauk Nauczyciela. Misja, którą powierza Pan, to misja dla wszystkich, nie tylko dla księży.

Każdy z nas jest robotnikiem na żniwie dusz dla Pana. Wielu jednak może czuć, że nie ma kwalifikacji do tej pracy. Przecież mało kto studiuje teologię – brakuje nam nieraz wiedzy, brakuje nam nieraz argumentów. Boimy się, że w dyskusji z innowiercami czy niewierzącymi wyjdziemy na głupców. Często nawet nie wiemy, jak poruszać tematy wiary, od czego zacząć.

Czy Pan Jezus, wysyłając swoich uczniów do misji ewangelizacji, daje im podręczniki do teologii? Nie. Teologia jest ważna, ale nie zapewnia skuteczności w tej misji. Są trzy inne elementy, które mają uczniom zagwarantować skuteczność.

Po pierwsze: „proście Pana żniwa, aby wysłał do swojego żniwa robotników”. Praca misyjna ma być dziełem Boga! Próbuując zaszczerpić i wzmocnić wiarę w naszych środowiskach, mamy się modlić. Prosić Boga, żeby nasze wady nie przysłoniły tego, co ważne.

Po drugie, Jezus wysłał uczniów jak „owce między wilki”. Nie miejcie zabezpieczeń – zapasowych trzosiów, toreb, sandałów itp. Bądź gotowy zaryzykować – dla Chrystusa zrezygnuj ze swoich zabezpieczeń. Jak często odwracamy ten nakaz. Myślimy sobie: „jak będę miał pewność, że nie stracę pracy, że nikt mnie nie wyśmieje, że nie będę dla innych dziwakiem, to wtedy się przyznam, że jestem wierzący”. Ilu jest takich, którzy nawracają się tylko z tego, co dla nich wygodne! Jak ludzie mają się nawracać przez tych, którzy nie są gotowi dla swojej wiary nic poświęcić? To dla innych wyraźny znak: moja wiara nie jest tak ważna, jak mówię. Pan każe: zaryzykuj! Nie pożałujesz.

Po trzecie, trzeba wejść w życie ludzi, do których jesteśmy posłani. Wiara katolicka zawsze zachwycała miłością do drugiego człowieka. Ludzie, z którymi przebywamy, powinni kiedyś nas zapytać: „dlaczego mnie tak kochasz?”. Nasza postawa wobec drugiego ma przebijać się przez wszelkie uprzedzenia i mury argumentacji.

Jesteśmy powołani do przygotowywania drogi dla Pana. Niekoniecznie nawrócimy wielu ludzi czy dokonamy spektakularnych cudów. Może nie będzie nam dane zobaczyć żadnego owocu naszej pracy. Może to jednak wystarczy, żeby nasi bliźni przyjęli Chrystusa, kiedy On sam przyjdzie.

ks. Jakub Sędek

Autor jest wikariuszem parafii św. Kazimierza Królewicza w Kobylce

XIV NIEDZIELA ZWYKŁA

3 lipca 2022

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

66, 10. 12-14c

Radujcie się wraz z Jerozolimą, weselcie się w niej wszyscy, co ją miłujecie! Cieszcie się z nią bardzo wy wszyscy, którzy się nad nią smuciliście.

Tak bowiem mówi Pan: „Oto Ja skieruję do niej pokój jak rzekę i chwałę narodów – jak strumień wezbrany. Ich niemowlęta będą noszone na biodrach i na kolanach będą pieszczone. Jak kogo pociesza własna matka, tak Ja was pocieszać będę; w Jerozolimie doznacie pociechy”.

Na ten widok rozraduje się serce wasze, a kości wasze nabiorą świeżości jak murawa. Ręka Pana da się poznać Jego sługom.

Psalm responsoryjny

66, 1b-3a. 4-7a. 16. 20

Refren: Niech cała ziemia chwali swego Pana.

Z radością sławcie Boga, wszystkie ziemie, opiewajcie chwałę Jego imienia, cześć Mu wspaniałą oddajcie.

Powiedzcie Bogu: „Jak zadziwiający są Twe dzieła!

Niechaj Cię wielbi cała ziemia i niechaj śpiewa Tobie, niech Twoje imię opiewa”.

Przyjdźcie i patrzcie na dzieła Boga: zadziwiających rzeczy dokonał wśród ludzi!

Morze na suchy ląd zamienił,

pieszko przeszli przez rzekę.

Nim się przeto radujmy!

Jego potęga władza na wieki.

Przyjdźcie i słuchajcie mnie wszyscy

którzy boicie się Boga,

opowiem, co uczynił mej duszy.

Błogosławiony Bóg, który nie odepchnął mej prośby i nie oddalił ode mnie swej łaski.

Czytanie z Listu św. Pawła

Apostoła do Galatów

6, 14-18

Bracia: Nie daj Boże, bym się miał chlubić z czego innego, jak tylko z krzyża Pana naszego Jezusa Chrystusa, dzięki któremu świat stał się ukrzyżowany dla mnie, a ja dla świata. Bo ani obrzezanie nic nie znaczy, ani nieobrzezanie, tylko nowe stworzenie.

Na wszystkich tych, którzy się tej zasady trzymać będą, i na Izraela Bożego niech zstąpi pokój i miłosierdzie! Odtąd niech już nikt nie sprawia mi przykrości: przecież ja na ciele swoim noszę blizny, znamię przynależności do Jezusa.

Łaska Pana naszego Jezusa Chrystusa niech będzie z duchem waszym, bracia. Amen.

Aklamacja przed Ewangelią: Alleluja, alleluja, alleluja.

Sercami waszymi niech rządzi Chrystusowy pokój, słowo Chrystusa niech w was mieszka z całym swym bogactwem.

Słowa Ewangelii według św. Łukasza

10, 1-12. 17-20

Jezus wyznaczył jeszcze innych siedemdziesięciu dwu uczniów i wysłał ich po dwóch przed sobą do każdego miasta i miejscowości, dokąd sam przyjsć zamierzał. Powiedział też do nich: „Żniwo wprawdzie wielkie, ale robotników mało; proście więc Pana żniwa, żeby wyprawił robotników na swoje żniwo. Idźcie,

oto was posyłam jak owce między wilki. Nie noście z sobą trzosa ani torby, ani sandałów; i nikogo w drodze nie pozdrawiacie. Gdy wejdziecie do jakiegoś domu, najpierw mówcie: Pokój temu domowi. Jeśli tam mieszka człowiek godny pokoju, wasz pokój spocznie na nim; jeśli nie, powróci do was. W tym samym domu zostaniecie, jedząc i pijąc, co będą mieli; bo zasługuje robotnik na swą zapłatę. Nie przechodźcie z domu do domu. Jeśli do jakiegoś miasta wejdziecie i przyjmą was,

jedzcie, co wam podadzą; uzdrawiajcie chorych, którzy tam są, i mówcie im: Przybliżyło się do was królestwo Boże.

Lecz jeśli do jakiegoś miasta wejdziecie, a nie przyjmą was, wyjdźcie na jego ulice i powiedzcie: Nawet proch, który z waszego miasta przylgnął nam do nóg, strząsamy wam. Wszakże to wieście, że bliskie jest królestwo Boże. Powiadam wam: Sodomie lżej będzie w ów dzień niż temu miastu.

Wróciło siedemdziesięciu dwóch, z radością mówiąc: „Panie, przez wzgląd na Twoje imię nawet złe duchy nam się poddają”. Wtedy rzekł do nich: „Widziałem szatana, który spadł z nieba jak błyskawica. Oto dałem wam władzę stąpania po węzłach i skorpionach, i po całej potęgze przeciwnika, a nic wam nie zaszkodzi. Jednakże nie z tego się cieszcie, że duchy się wam poddają, lecz cieszcie się, że wasze imiona zapisane są w niebie”.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 4 lipca

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Elżbiety Portugalskiej
Czytania mszalne: Oz 2, 16. 17b-18. 21-22; Ps 145, 2-9; Mt 9, 18-26

Wtorek, 5 lipca

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Antoniego Marii Zaccarii, prezbitera, albo wspomnienie św. Marii Goretti, dziewicy i męczennicy
Czytania mszalne: Oz 8, 4-7. 11-13; Ps 115, 3-10; Mt 9, 32-38

Środa, 6 lipca

Wspomnienie bł. Marii Teresy Ledóchowskiej, dziewicy
Czytania mszalne: Oz 10, 1-3. 7-8. 12; Ps 105, 2-7; Mt 10, 1-7

Czwartek, 7 lipca

Czytania mszalne: Oz 11, 1-4. 8c-9; Ps 80, 2ac. 3b. 15-16; Mt 10, 7-15

Piątek, 8 lipca

Wspomnienie św. Jana z Dukli, prezbitera
Czytania mszalne: Oz 14, 2-10; Ps 51, 3-4. 8-9. 12-14. 17; Mt 10, 16-23

Sobota, 9 lipca

Dzień powszedni albo wspomnienie świętych męczenników Augustyna Zhao Rong i Towarzyszy
Czytania mszalne: Iz 6, 1-8; Ps 93, 1-2. 5; Mt 10, 24-33

tot. PAP/EPA/Claudio Peri

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

ABYŚMY NIE BYLI MŚCIWI I NIETOLERANCYJNI

Zadajmy sobie pytanie: w jakim jesteśmy miejscu? Czy w obliczu przeciwności, niezrozumienia zwracamy się do Pana, prosimy Go o wytrwałość w czynieniu dobra? Czy też szukamy potwierdzenia w aplauzach, a gdy ich nie słyszymy, stajemy się zgorzkniali i pełni pretensji? Jak często, bardziej lub mniej świadomie, szukamy poklasku, aprobaty innych? Czy czynimy to dobro dla oklasków? Nie, to nie jest prawda. Musimy czynić dobro dla służby, a nie szukać poklasku. Czasami wydaje nam się, że nasz zapał wynika z poczucia sprawiedliwości w słusznej sprawie, ale w rzeczywistości najczęściej jest to nic innego jak pycha połączona ze słabością, drażliwością i niecierpliwością.

Prośmy więc Jezusa o siłę, abyśmy byli tacy jak On, abyśmy szli za Nim ze stanowczym postanowieniem na tej drodze służby. Abyśmy nie byli mściwi i nietolerancyjni, kiedy pojawiają się trudności, kiedy poświęcamy się dla dobra, a inni tego nie rozumieją, a nawet nas dyskwalifikują. Nie, zachowajmy milczenie i idźmy naprzód.

Przed modlitwą „Anioł Pański” 26 czerwca

NIE ZAPOMINAJMY O UKRAINIE

Widzę, że są flagi Ukrainy. Tam stale trwają bombardowania, powodując śmierć, zniszczenie i cierpienie ludności. Proszę, nie zapominajmy o tym narodzie nękany wojną, nie zapominajmy o nim w naszych sercach i w naszych modlitwach.

Po modlitwie „Anioł Pański” 26 czerwca

DO POLAKÓW

Pozdrawiam serdecznie pielgrzymów polskich. Dzisiaj rozpoczyna się X Światowe Spotkanie Rodzin. Życzę wszystkim polskim rodzinom, by we wzajemnej miłości odnajdywały swoją trwałość i powołanie do świętości. Zawierzam je Najświętszej Maryi Pannie, Królowej Polski. Szczególnie modłę się za rodziny, które przeżywają trudności, by każdego dnia doświadczwały Bożej obecności i miłosierdzia. Z serca wam błogosławię.

Podczas audyencji generalnej 22 czerwca

BRÓŃ JĄDROWA – ILUZJA POKOJU

Głównymi zagrożeniami dla pokoju są dzisiaj m.in. terroryzm, konflikty asymetryczne, brak bezpieczeństwa cybernetycznego, problemy ekologiczne, ubóstwo. Odstraszanie nuklearne jest nieadekwatne wobec tych wyzwań. Broń jądrowa jest ponadto „mnożnikiem ryzyka”, który zapewnia jedynie iluzję pokoju. Nie tylko użycie, ale samo posiadanie bomb atomowych jest niemoralne i stwarza fałszywe poczucie bezpieczeństwa, osiągnięte przez „równowagę terroru”, i „zatrzuca stosunki” między narodami, utrudniając prawdziwy dialog. Jest ono „szantażem”, który powinien „budzić odrzę w sumieniach ludzkości”. Dążenie do rozbrojenia musi być wielopoziomowe i dotyczyć zarówno sfery publicznej, jak i prywatnej, osobistej. Ważna jest na tym polu edukacja, która pozwala młodzieży uświadamiać sobie zagrożenia związane z arsenałem jądrowym oraz utrzymywać zobowiązania moralne związane z dążeniem do pokoju dla obecnych i przyszłych pokoleń. Postępowanie zgodnie z porozumieniami międzynarodowymi nie jest słabością, ale wyrazem siły i odpowiedzialności.

Z przesłania Franciszka do uczestników Spotkania Państw Stron Traktatu o Zakazie Broni Jądrowej 21 czerwca

20 czerwca br., w setną rocznicę wkroczenia na Górną Śląsk oddziałów Wojska Polskiego, po raz pierwszy obchodziliśmy Narodowy Dzień Powstań Śląskich. W efekcie trzech powstań i plebiscytu Rada Ligi Narodów i Rada Ambasadorów przyznały Polsce jedną trzecią obszaru będącego przedmiotem sporu z Niemcami.

wojny z bolszewikami – dalekie od przesądzenia.

Zgodnie z traktatem wersalskim o przyszłości Górnego Śląska miał zadecydować plebiscyt. Obszar plebiscytowy zajęły wojska francuskie i włoskie, a władzę objęła Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa. Na rzecz przyłączenia Górnego Śląska do Polski działał Polski Ko-

skich protestów. 15 sierpnia 1919 r. w kopalni „Mysłowice” Grenzschutz (niemiecka straż graniczna) zaatakował zebrany tłum, zabijając dziesięć osób. Licząca 23 tys. członków POW nieoczekiwanie rozpoczęła w nocy z 16 na 17 sierpnia 1919 r. pierwsze powstanie śląskie. Walki trwały do 24 sierpnia. Z powstańcami, dowodzonymi przez Al-

Stulecie wygranych powstań

Piotr
Kościński

Czym były powstania śląskie? Za PRL ukazywano je jako zbrojny zryw górników walczących przeciwko niemieckim ciemnościom, przy obojętnej postawie Polski. Symbolicznie pokazuje to świetny zresztą film Kazimierza Kutza „Sól ziemi czarnej”. Oto w pewnej chwili do powstańców niespodziewanie docierają polscy żołnierze z działem. Ich dowódca, grany przez Daniela Olbrychskiego, potajemnie uciekł z koszar w Krakowie. Jeden z bohaterów filmu, młody powstaniec, widzi nieodległą Polskę przez teleskop; po śląskiej stronie trwają zacięte walki osamotnionych powstańców, a tam spokój, polscy żołnierze stoją nad granicą...

Teraz wiemy, że było inaczej. Przykładem są losy Janusza Meissnera, lotnika, znanego pisarza. Uczestniczył – wspólnie ze swym bratem Tadeuszem – w działaniach Grupy Destrukcyjnej „Wawelberga”, zorganizowanej przez Oddział II polskiego Sztabu Generalnego. Tuż przed wybuchem trzeciego powstania śląskiego w nocy z 2 na 3 maja 1921 r. jej członkowie wysadzili siedem mostów na liniach kolejowych łączących Śląsk z resztą Niemiec, a potem walczyli na frontach powstańczych.

JEDNA PORĄŻKA, DWA ZWYCIĘSTWA

Z chwilą odrodzenia państwa polskiego rozpoczęła

Wkroczenie wojsk polskich na Śląsk – powitanie w Katowicach: generał Szeptycki na Rynku

się walka o granice. Dotyczyła ona przede wszystkim wschodu Polski – najpierw trwała wojna z Ukraińcami, potem z bolszewicką Rosją. Na zachodzie były dwa obszary sporne z Niemcami – Górny Śląsk oraz Warmia i Mazury.

Na Śląsku przeważała ludność posługująca się językiem polskim, czy raczej gwara śląską (uznaną przez niektórych za odrębny język). I było wśród niej wielu ludzi chcących zjednoczenia z Polską. Ale byli też Ślązacy wolący pozostać w Niemczech, zwłaszcza że przyszłość Polski wydawała się niepewna, a losy

misariat Plebiscytowy w Bytomiu, z Wojciechem Korfantym na czele. Od stycznia 1919 r. działała konspiracyjna

Polską Organizację Wojskową Górnego Śląska tworzyli miejscowi, górniczy i hutnicy. I dwa z trzech powstań zostały wygrane.

Polska Organizacja Wojskowa Górnego Śląska, założona przez polski wywiad.

Sytuacja stawała się coraz bardziej napięta. Dochodziło do strajków i antyniemiec-

fonsa Zgrzebnioka, walczył z początku sam Grenzschutz, ale potem Niemcy wysłali na Śląsk oddziały regularnej armii. Komendant powstania już 24 sierpnia nakazał zaprzestać walk, a powstańcy uciekli do Polski. Tych, którzy pozostali, spotkały ostre represje.

Kolejne powstanie wybuchło w nocy z 19 na 20 sierpnia 1920 r. i trwało do 25 sierpnia. Jego celem było usunięcie z obszaru plebiscytowego niemieckich organów bezpieczeństwa. Tym razem wspierane było przez Wojciecha Korfanteo i odniosło sporo sukcesów, m.in. opa-

Źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe

nowanie Pszczyny i kilkunastu innych miejscowości. Zostało zakończone, bo Komisja Międzysojusznicza nakazała rozwiązanie niemieckiej Sicherheitspolizei (Policja Bezpieczeństwa) i utworzenie polsko-niemieckiej Policji Plebiscytowej (Abstimmungs-polizei – Apo). Polska z kolei rozwiązała POW, ale faktycznie działała ona dalej jako Centrala Wychowania Fizycznego.

W wyniku plebiscytu przeprowadzonego 20 marca 1921 r. za Polską opowiedziało się 40,4 proc. głosujących, a za Niemcami 59,5 proc. Niemcy poparła ludność dużych miast, Polskę – mniejsze miasta i wieś. Przedstawiciele Wielkiej Brytanii i Włoch zaproponowali przyznanie Polsce tylko części powiatów pszczyńskiego, rybnickiego i małych skrawków powiatu katowickiego. Francuzi chcieli dać Polsce o wiele więcej, ale byli w mniejszości. Dzięki Korfantemu plany te dostały się do opinii publicznej i wywołały falę strajków. 3 maja 1921 r. Korfanty wydał rozkaz rozpoczęcia kolejnego, trzeciego już powstania.

Do 10 maja powstańcy zajęli większość spornego obszaru, a potem doszło do kontrofensywy niemieckiej i wielkiej bitwy o Górę Świętej Anny, ale Polacy powstanie wygrali. Po stronie polskiej walczyło do 40 tys. Ślązaków, ok. 9 tys. polskich żołnierzy i kilka tysięcy ochotników. Ostatecznie 5 lipca 1921 r. zawarto rozejm, a 12 października Komisja Międzysojusznicza przyznała Polsce jedną trzecią spornego terytorium, w tym 50 proc. hut i 76 proc. kopalń węgla.

SPRZECZNE OCENY

Wypada jednak zauważyć, że nie wszyscy jednakowo oceniają powstania śląskie. Wystarczy zajrzeć na facebookową stronę Ruchu Autonomii Śląska, gdzie możemy przeczytać, że „obecnie już chyba tylko niedouczeni ignoranci konflikt na Górnym Ślą-

sku nazywają powstaniami”. A Polska jakoby „lansuje bajkę” o „zrywie ludu śląskiego w tak zwanych Powstaniach Śląskich, kiedy to lud śląski miał niby się zerwać, by dać swój przemysł Polsce. W zamian za krowę oczywiście”.

Działacze RAŚ powołują się na książkę Ryszarda Kaczmarka „Powstania Śląskie 1919-1920-1921. Nieznana wojna polsko-niemiecka”, w której – zgodnie z tytułem – autor dowodzi, że tak naprawdę w latach 1919–1921 trwała wojna polsko-niemiecka, a powstania były jej elementem.

Z pewnością jedno jest prawdą: wojna polsko-niemiecka rzeczywiście miała miejsce. Jednak po polskiej stronie stanęli nie tylko żołnierze przysłani z Polski czy ochotnicy z Mazowsza albo Wielkopolski, ale i bardzo liczni Ślązacy. POW Górne Śląska tworzyli miejscowi, górniczy i hutnicy. I dwa z trzech powstań zostały wygrane. Nowo powstałe województwo śląskie otrzymało dużą autonomię – istniał Sejm Śląski i oddzielna Policja Województwa Śląskiego. Zmarły niedawno prof. Zygmunt Woźniczka z Uniwersytetu Śląskiego tak mówił, cytowany na portalu Dzieje.pl: „Oceniamy powstania przez dzisiejsze «tu i teraz» i mówimy: «wojna domowa», «polska awantura na Śląsku», «polskie powstania». Tymczasem ludzie żyli wówczas w zupełnie innych uwarunkowaniach, nie myśleli tak, jak my dzisiaj. Przed laty mieszkańcy Śląska czuli się albo Polakami, albo Niemcami – albo chcieli należeć do Polski, albo do Niemiec. Była też dość liczna grupa ludzi, która chciała utworzyć państwo śląskie, niezależne od Niemiec i Polski, ale nie zyskała większego poparcia na arenie międzynarodowej”.

Jedno jest pewne: w latach 1919–1921 Polska wygrała toczoną na Śląsku wojnę z Niemcami.

Grażyna Rybak

Tatuaze a zakażenie

Tatuowanie jest zabiegiem inwazyjnym – tusz zostaje wprowadzony igłą pod skórę i umieszczony w skórze właściwej. Ukłucie, nawet sterylną igłą, czyli przerwanie ciągłości naskórka chroniącego narządy, stwarza ryzyko zakażenia organizmu bakteriami obecnymi na skórze. W Europie takie agresywne ozdabianie ciała wykonało już ok. 100 milionów ludzi, mimo doniesień, że tusze mogą zawierać związki rakotwórcze.

Czynniki infekcyjne, które mogą wywołać zakażenie po zabiegu, to głównie bakterie. Są to groźne szczepy gronkowca złocistego oraz pałeczka ropy błękitnej, a także pospolite bakterie wywołujące zakażenia górnych dróg oddechowych: *Haemophilus*, *Moraxella* i paciorkowce oraz prątki niegruźlicze, tzw. mykobakterie. Zakażenia skóry mogą prowadzić do zakażenia ogólnoustrojowego – sepsy. Także do zapalenia tkanek miękkich w postaci martwiczego zapalenia powięzi oraz do zapalenia tkanek serca, w tym groźnego bakteryjnego zapalenia wsierdza i zespółu paciorkowcowego wstrząsu toksycznego. Zakażenia prątkami niegruźliczymi – mykobakteriami – wywołują zapalenie węzłów chłonnych. Powiększenie węzłów występuje także z powodu gromadzenia się toksycznych substancji z tuszu, co opisano w „Scientific Reports”. Naukowcy znaleźli toksyczne związki zawarte w pigmentach do tatuażu, które mogą osadzać się w węzłach chłonnych i uszkadzać odporność. Współczesne salony tatuażu

mają obowiązek używania certyfikowanych bezpiecznych pigmentów. U osób tatuowanych badacze znajdowali znacznie wyższe stężenia toksycznych metali: aluminium, chromu, żelaza, niklu i miedzi, a także kadmu i rtęci.

Ryzyko zakażenia oczywiście jest większe u osób cierpiących na schorzenia dodatkowe oraz w przypadku wykonania tatuażu w złych warunkach higienicznych, igłą wielokrotnego użytku przez tatuażystę amatora. Bardzo ryzykowne jest nanoszenie na skórę związków mających wpłynąć na bliznowacenie. Ryzyko zakażeń wirusowych WHO ocenia na ok. 6–60 proc. w przypadku wirusowego zapalenia wątroby typu B (WZW B) oraz 2 proc. wirusem typu C (WZW C), a poniżej 0,1–0,3 proc. w odniesieniu do wirusa HIV. Ryzyko zależy od ilości zakażonej krwi, która dostała się do organizmu. Do zakażenia wirusem B wątroby – WZW B – wystarcza śladowa ilość krwi, natomiast do zakażenia WZW C i HIV potrzeba około 0,1 ml zakażonej krwi. Wirus zapalenia wątroby B jest odporny na warunki środowiska, dlatego przeżywa na skażonych sprzętach i powierzchniach ponad siedem dni. Zakażenie WZW B może wyłęgąć się do pół roku, dlatego brak objawów nie wyklucza zakażenia i choroby wątroby. Dopiero prawidłowe wyniki po sześciu miesiącach od ekspozycji potwierdzają brak zakażenia.

Czy pragnienie posiadania tatuażu przez nastoletnie dziecko uzasadnia wykonanie wielokrotnego nakłucia igłą, które może prowadzić do ogólnoustrojowych zakażeń bakteryjnych, obniżenia odporności i zapalenia wątroby?

Autorka jest specjalistą pediatrii

Skąd się biorą frazeologizmy?

dr hab. Tomasz Korpysz

Skoro już wiemy, czym są związki frazeologiczne i przysłowia oraz jakie warunki muszą być spełnione, aby jakieś połączenie wyrazowe mogło zostać uznane za frazeologizm (lub przysłowie), zastanówmy się nad źródłami takich konstrukcji. Zanim jednak do tego przejdziemy, warto na chwilę zatrzymać się jeszcze nad tym, jak odróżnić frazeologizm od przysłowia.

Zwykle różnicę tę opisuje się następująco: frazeologizmy (podobnie jak wyrazy) są składnikami, z których budujemy zdania i teksty, jednak co do zasady nie funkcjonują samodzielnie, jako zamknięte całości. Tymczasem przysłowia są właśnie samodzielnymi, minimalnymi tekstami, utrwalonymi w zasobie leksykalnym jakiejś wspólnoty.

Wróćmy do naszego najważniejszego dzisiejszego problemu. Skąd się biorą frazeologizmy? Kiedy zadaję takie pytanie studentom, najczęściej wskazują oni na Biblię i mitologię. Rzeczywiście, jako teksty od setek lat obecne w polskiej kulturze, powszechnie i dobrze (przynajmniej fragmentarycznie) znane, odcisnęły one bardzo wyraźny ślad w polszczyźnie – przede wszystkim właśnie w jej zasobie frazeologicznym. Są one źródłem dużej grupy utartych połączeń (zwykle erudycyjnych, charakterystycznych dla wypowiedzi podniosłych, oficjalnych, szczególnie starannych), występujących w podobnej formie w wielu językach. Stanowią przy tym wyrazisty znak wspólnoty kulturowej, zrozumie je bowiem większość wykształconych osób z wielu europejskich i nie tylko europejskich krajów. Podstawą takich związków frazeologicznych są albo konkretne biblijne cytaty, albo też jakieś postaci, sytuacje, zdarzenia, o których mówi się w Biblii lub mitach.

Któż z nas nie zna np. następujących związków frazeologicznych, które są biblizmami: *arka Noego, chodzić jak błędna owca, Judaszowe srebrniki, kraina mlekiem i miodem płynąca, manna z nieba, (niech) nie wie lewica, co czyni prawica, niewierny Tomasz, od Annasza do Kajfasha, rzucać perły przed wieprze, umywać ręce, wdowi grosz, wieża Babel, zakazany owoc, zamienić się w słup soli, ziemia obiecana*. Podobnie powszechnie znane są choćby następujące frazeologizmy, których źródłem jest mitologia grecka i rzymska: *ciskać gromy, dosiąść Pęgi, jabłko niezgody, kompleks Edypa, miecz Damoklesa, męki Tantala, nie Ariadny, nie życia, objęcia Morfeusza, puszcza Pandory, stajnia Augiasza, strzala Amora, szata Dejaniry, złote runo*.

W naszym kręgu kulturowym w wielu językach istnieją także frazeologizmy pochodzące z ważnych tekstów starożytnych (jak np. „Iliada”, „Odyseja”, które zresztą były oparte na mitach, czy bajki Ezopa), ale też związane z historią antyczną, postaciami i realiami tamtych czasów. Przykładowo wymienić można chociażby następujące konstrukcje: *drakońskie prawa, i ty, Brutusie, przeciwko mnie?, kości zostały rzucone, lwia część, między Scyllą a Charybdą, olimpijski spokój, pięta Achillesa, przekroczyć Rubikon, pyrrusowe zwycięstwo, stroić się w cudze piórka, wiemy jak Penelopa, węzeł gordyjski*.

Znajomość przywołanych frazeologizmów wymaga pewnej kompetencji językowej i szerzej: kulturowej, dlatego też niemała część z nich na naszych oczach odchodzi do lamusa, a przynajmniej znika z czynnego zasobu słownictwa współczesnych Polaków. Wyraźnie jest to widoczne zwłaszcza wśród młodszych użytkowników polszczyzny.

A skoro już o odchodzeniu do lamusa mowa, to tego typu frazeologizmy mają zupełnie inne źródła. Ale o tym już w jednym z kolejnych odcinków.

Chorobowe przy działalności

Edyta
Pisarczyk-Kulon

Składki chorobowe dla przedsiębiorców są dobrowolne.

Ich wysokość to miesięcznie 2,45 proc. podstawy wymiaru składek.

Od grudnia 2021 r. opłacenie przez przedsiębiorcę składki po terminie lub w niepełnej wysokości nie pozbawia już prawa do zasiłku chorobowego. Z tych składek są finansowane świadczenia związane z chorobą, opieką nad członkiem rodziny i świadczenia macierzyńskie. Płatnikiem świadczeń dla przedsiębiorców jest ZUS.

Przedsiębiorca prawa do zasiłku chorobowego nie nabyla od pierwszego dnia ubezpieczenia. Musi ubezpieczeniu podlegać co najmniej

60 dni – z uwagi na dobrowolne opłacanie składek. Na przykład pracownicy takiego wyboru nie mają, składki opłacają obowiązkowo, a ich okres wyczekiwania wynosi 30 dni.

Do okresu ubezpieczenia chorobowego ZUS zaliczy poprzednie okresy ubezpieczenia chorobowego, pod warunkiem że przerwa w ubezpieczeniu nie przekroczyła 30 dni albo była spowodowana urlopem wychowawczym, bezpłatnym lub odbywaniem czynnej służby wojskowej jako żołnierz niezawodowy.

Tak samo do okresu wyczekiwania ZUS zaliczy okres pobierania zasiłku macierzyńskiego, który przysługiwał w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego, a także okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Miesięczny zasiłek chorobowy dla wszystkich ubez-

pieczonych – i obowiązkowo, i dobrowolnie – przysługuje w tej samej wysokości. Jest to 80 proc. podstawy wymiaru, w tym również za okres pobytu w szpitalu. Natomiast 100 proc. podstawy wymiaru, także za okres pobytu w szpitalu, otrzyma przedsiębiorca, jeżeli stał się niezdolny do pracy, w czasie ciąży, wskutek poddania się niezbędnym badaniom lekarskim przewidzianym dla kandydatów na dawców komórek, tkanek i narządów albo zabiegowi pobrania komórek, tkanek i narządów.

To zasady naliczania zasiłku dla przedsiębiorców i innych ubezpieczonych. Natomiast wysokość kwoty, którą wypłaci ZUS, jest uzależniona od kwoty, od której są naliczane składki. I tu oczywiście może być różnie. Podobnie jak różne są kwoty wypłacane pracownikom, którzy mają różne wynagrodzenie.

Przy ubezpieczeniu dobrowolnym podstawa składek to kwota, którą przedsiębiorca zadeklaruje, nie niższa niż 60 proc. prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego. Jeżeli przysługuje mu ulga związana z rozpoczęciem działalności, w pierwszych 24 miesiącach kalendarzowych zadeklarowana kwota jest nie niższa niż 30 proc. minimalnego wynagrodzenia. Jest też górna granica opłacania składek na ubezpieczenie dobrowolne: podstawa składki nie może przekraczać miesięcznie 250 proc. prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy.

W czasie choroby przedsiębiorca otrzyma zasiłek chorobowy, ale również za czas zwolnienia lekarskiego nie opłaca składek na ubezpieczenie.

Autorka jest radcą prawnym

fot. FB/PZN

Małysz prezesem PZN

Nastąpiła nowa era w Polskim Związku Narciarskim. Po kilkunastu latach doszło do zmiany na stanowisku prezesa. Nowym został Adam Małysz, który zastąpił Apoloniusza Tajnera. Wybór czterokrotnego mistrza świata był formalnością, o stanowisko nie ubiegał się żaden inny kandydat. Małysz otrzymał 77 na 80 możliwych głosów. Trzy głosy były nieważne.

Zmarł Zbigniew Benet

Nie żyje Zbigniew Benet. Od tej smutnej wiadomości przekazanej przez Apoloniusza Tajnera rozpoczął się w Krakowie Walny Zjazd Sprawozdawczo-Wyborczy Polskiego Związku Narciarskiego. Benet przez blisko 40 lat był prezesem LKS-u Klimczok Bystra.

fot. FB/LKS Klimczok

Srebrny nastolatek

fot. PAP/EPA/Tibor Illyes

Siedemnastoletni Ksawery Masiuk wywalczył srebrny medal mistrzostw świata w pływaniu na dystansie 50 m stylem grzbietowym. Po złoto sięgnął Hunter Armstrong, choć przez moment z tytułu cieszył się jego rodak Justin Ress. Siedemnastolatek

z Polski błyszczał już w półfinale. Pokonując dystans w 24,48 s, ustanowił nowy rekord kraju. Był to piąty czas w stawce.

Zmarzlik na podium

Zwycięstwem Andersa Thomsena zakończyła się runda Grand Prix w Gorzowie Wielkopolskim. Duńczyk okazał się najlepszy w rywalizacji na wymagającym torze po opadach deszczu. Pozostałe miejsca na podium zajęli Martin Vaculik i Bartosz Zmarzlik. Na czwartym miejscu uplasował się Patryk Dudek.

fot. PAP/Lech Muszyński

WZORZEC Z KIELC

Mariusz Jankowski

Sevres – ta francuska miejscowość kojarzy się z siedzibą Międzynarodowego Biura Wag i Miar. Właśnie tam powstał znany każdemu wzorzec metra i kilograma. Kielce – to miasto z kolei jest siedzibą najlepszej polskiej drużyny piłki ręcznej.

Budowany mozolnie i bardzo konsekwentnie klub dziś może być wzorem dla całego polskiego sportu. I nie ma w tym zdaniu nawet cienia przesady. Po prostu w Kielcach powstało coś wyjątkowego jak na polskie warunki. Dzięki działaniom prezesa Bertusa Servasa udało się wielokrotnie pokonać ogromne trudności. Nie raz i nie dwa zdołano uniknąć postawy „nie da się”.

Wystarczy przypomnieć sytuację sprzed czterech lat. Wtedy klub z Kielc miał długi, znalazł się w tarapatkach, mówiło się nawet o wycofaniu drużyny z rozgrywek, o upadku, o bankructwie. Pojawiły się postulaty do władz miasta o potrzebne wsparcie. I chociaż nie były to łatwe decyzje, nikt nie chował głowy w piasek.

Podobnie było dwa lata później, gdy – między innymi z powodu pandemii – poważne problemy miała firma prezesa Servasa. To był kolejny bardzo ostry zakręt. Jest jednak coś takiego wokół kieleckiego klubu, że nawet z największych kłopotów udaje mu się wyjść obronną ręką.

A gdy sytuacja się poprawiała, mistrzowie Polski niezmiennie pokazywali oblicze, które zna już cała Europa. Oblicze drużyny niezłomnej, trudnej do ogrania, zawsze podnoszącej się po porażkach. I to jest właśnie wzór godny naśladowania. Stworzył go Bertus Servas, człowiek zakochany w piłce ręcznej. On sam sprawia wrażenie osoby o niespożytych siłach. To dzięki niemu klub systematycznie budował swoją pozycję.

Oczywiście stoją za tym bardzo konkretne, duże pieniądze. Nie ma wątpliwości, że bez nich nie byłoby sukcesów. To jednak tylko jedna strona medalu. Drugą są ludzie. A do nich prezes Servas ma rękę. Nieprzypadkowo tak bardzo starał się o zatrudnienie Talanta Dujszabajewa. I dopiął swego. A ten szkoleniowiec konsekwentnie buduje zespół groźny dla najlepszych. To dla tego trenera niektórzy zawodnicy zmieniają barwy klubowe i przychodzą do Kielc. Chociaż zdają sobie sprawę z tego, że Dujszabajew jest niezwykle wymagający i często trudny we współżyciu. On jednak doskonale wie, co robi.

Należy po prostu do najlepszych szkoleniowców na świecie. I gdy teraz, po przegranym finale Ligi Mistrzów, mówi, że jego zespół wróci w nowym sezonie silniejszy – na pewno wie, jak to zrobić. Bo w Kielcach nic nie dzieje się przypadkiem. Klub nieustannie się rozwija, na każdym polu. I wciąż jest znakomitą wzorcem do naśladowania.

Autor jest dziennikarzem TVP

Sukces Polki

Katarzyna Wasick zdobyła srebrny medal mistrzostw świata na 50 m stylem dowolnym! To historyczny sukces dla polskiego pływania. Sprinterka została tym samym drugą zawodniczką z naszego kraju (po Otylii Jędrzejczak), która stanęła na podium tej imprezy na długim basenie. Mistrzynią została Sarah Sjoestroem, a Polka zakończyła wyścig z czasem 24,18 s.

fot. PAP/EPA/Tibor Illyes

Multiwitamina

Barbara Wiśniowska

Polacy są jednym z narodów najchętniej sięgających po suplementy diety. Rocznie kupują ich ponad 2 mld opakowań. Rzadko konsultują to z lekarzem, a jeszcze rzadziej wykonują badania krwi w celu określenia niedoborów składników mineralnych i witamin. Popularnością cieszą się u nas magnez, witamina C, D, zestawy witamin oraz wszystko, na czym napisano „na odporność”. Mało kto czyta składy produktów, tymczasem do preparatów witaminowych dodaje się dla ładnego wyglądu szkodliwy dwutlenek tytanu, uczulającą żółcień chinolinową, rakotwórczy aspartam, atakującą układ nerwowy koszenilę i inne... truciźny. Później się dziwimy, dlaczego wszystko nas swędzi.

Z kompleksami witamin problem jest taki, że niektóre ich składniki nigdy nie powinny znaleźć się w swoim sąsiedztwie. Wapń zaburza wchłanianie żelaza, z magnezem nie powinno się łączyć wapnia ani cynku. Magnezowi

pomagają witaminy z grupy B, jednak te witaminy powinno się przyjmować na czczo, tymczasem magnez połączony na czczo powoduje biegunkę. W multiwitaminie występują razem te wszystkie składniki!

Dietetycy żartują o syndromie drogiego moczu i dodają, że różne suplementy wchłaniają się w około 15 proc., podczas gdy owoce i warzywa – w 90 proc. Suplementy polecam sportowcom i osobom, które mają niedobory stwierdzone w badaniach, a wszystkim innym – pasty warzywne.

foto: Barbara Wiśniowska

DORAYAKI

Składniki: 3 jajka ■ 80 g cukru ■ łyżka wina ryżowego ■ łyżka miodu ■ łyżka sody + 3 łyżki wody ■ 180 g mąki ■ 3 łyżki wody ■ olej słonecznikowy ■ ulubiona pasta warzywna

Sposób przygotowania: Sode mieszamy z 3 łyżkami wody. Do miski wbijamy jajka, cukier, miód i wino. Ubijamy na pianę, dodajemy pastę sodową i mieszamy. Dodajemy mąkę, delikatnie mieszamy. Czekamy 30 minut, aż ciasto wyrośnie. Dodajemy 3 łyżki wody i delikatnie dokładnie mieszamy. Rozgrzewamy patelnię, olej rozprowadzamy na niej równo papierem lub pędzelkiem. Wylewamy na patelnię ponad pół chochli ciasta, by otrzymać naleśnik do 10 cm średnicy – większy trudno byłoby obrócić. Mocno zmniejszamy ogień, żeby miód się nie przypalił. Smażymy, aż pojawią się pęcherzyki, i odwracamy, a na drugiej stronie smażymy przez minutę. Dorayaki łączymy po dwa i przekładamy pastą warzywną, spożywamy od razu, żeby nie wyschły.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – strona ujemna
- 1 G – rodzaj psychozy
- 2 E – monogram Jezusa
- 3 A – mebel na książki
- 3 G – pokaz na scenie
- 6 A – inicjały na krzyżu
- 6 H – wyraz twarzy
- 8 C – niska kanapa
- 9 A – wątek utworu
- 9 G – napęd jachtu
- 10 E – grecka litera
- 11 A – ukochany Julii
- 11 G – zawodnik rugby

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – lubi pouczać
- C 1 – kończyzna dolna
- C 8 – senne widziadło
- D 3 – nie wierzy w Boga
- E 1 – duchowa moc
- E 8 – znany kabaret
- F 4 – dzierzawa lokalu
- G 1 – pasza z otrębów
- G 8 – rodzaj zdobienia
- H 3 – siana jesienią
- I 1 – psie kończyny
- I 8 – firma fotograficzna
- K 1 – osoba duchowna

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

**Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 15 lipca na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami.**

TVP 1

04.40 Klan (3969); **05.10** Klan (3970); **05.30** Klan (3971); **06.00** Słownik polsko@polski; **06.25** wojsko-polskie.pl; **06.55** Słowo na niedzielę; **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach*; **08.00** Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce (229); **09.00** Weterynarze z sercem; **09.35** Operacja Piorun – film sensacyjny, Wielka Brytania 1966, reż.: Terence Young, wyk.: Sean Connery, Claudine Auger, Adolfo Celli; **11.55** Między ziemią a niebem; **12.00** *Anioł Pański*; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.50** Więcej niż solidarni – cykl reportaży; **13.15** BBC w Jedyne: Naczelne, cz. 1. Tajemnice przetrwania – cykl dokumentalny; **14.15** Z pamięci: Wincenty Burek, cz. 2; **14.25** Przyrodnik na tropie; **14.55** Serial fabularny; **15.50** Alternatywy 4 (7) – serial komediowy TVP; **17.30** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **18.30** Komisarz Alex (204) – serial kryminalny TVP; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości

20.05 Pogoda

20.15 Bolívar (14) – serial kostiumowy, Kolumbia 2019, reż.: Luis Alberto Restrepo, wyk.: Luis Gerónimo Abreu, Irene Esser, Rosmeri Marval, Erick Rodríguez

21.15 Zakochana Jedyńka: W blasku nocy – film obyczajowy, USA 2018, reż.: Scott Speer, wyk.: Bella Thorne, Patrick Schwarzenegger, Rob Riggie

22.55 Pompeje – film fabularny, Kanada/Niemcy/USA 2014, reż.: Paul W. S. Anderson, wyk.: Kit Harington, Emily Browning, Kiefer Sutherland, Carrie-Anne Moss, Jared Harris

00.50 Film fabularny

02.45 Film fabularny

04.45 Z pamięci: Wincenty Burek

04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

05.20 Barwy szczęścia (2605) – serial obyczajowy TVP; **05.50** Barwy szczęścia (2606); **06.25** Barwy szczęścia (2607); **06.55** M jak miłość (1649) – serial TVP, reż.: Kinga Lewińska, wyk.: Marcin Bosak, Jacek Kopczyński, Melania Grzesiewicz, Hania Nowosielska, Anna Mucha, Beata Zarembianka, Krystian Wieczorek, Franciszek Przanowski, Gabriela Świerczyńska, Dominika Ostalowska; **07.55** Pytanie na śniadanie; **12.10** Kino familijne – Paddington – film familijny, USA/Wielka Brytania/Francja 2014, reż.: Paul King, wyk.: Sally Hawkins, Hugh Bonneville; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2022: Katarzyna Gąrtner – widowisko muzyczne; **16.15** Big Music Quiz – teleturniej muzyczny; **17.15** Lajki; **17.35** Koszykówka mężczyzn – eliminacje mistrzostw świata: Niemcy – Polska (studio); **17.55** Koszykówka mężczyzn – eliminacje mistrzostw świata: Niemcy – Polska

20.00 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki 2022 – Koncert TVP Polonia z Wilna, cz. 1

21.00 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki 2022 – Koncert TVP Polonia z Wilna, cz. 2

22.00 Program rozrywkowy

23.10 Kochankowie z Księżycą – film fabularny, USA 2012, reż.: Wes Anderson, wyk.: Bruce Willis, Edward Norton, Bill Murray

00.55 Zakochany anioł – komedia romantyczna, reż.: Artur Więcek „Baron”, wyk.: Krzysztof Globisz, Anna Radwan-Gancarczyk, Jerzy Trela, Janusz Gajos, Mieczysław Gąbka, Kamil Bera

02.45 Dorwać Watta – film akcji, Hongkong/Chiny/USA 2016, reż.: Renny Harling, wyk.: Jackie Chan, Johnny Knoxville, Bingbing Fan, Eve Torres

04.35 Zakończenie dnia

TVP Info

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek, w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.23** Pogoda; **06.31** Info Poranek; **06.52** Pogoda; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.51** Pogoda; **07.59** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Info Poranek; **09.41** Pogoda; **09.50** Woronicza 17; **10.59** Info Dzień weekend; **11.22** Pogoda; **11.29** Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Info Dzień weekend; **12.52** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debata Senior; **15.29** Serwis Info Dzień weekend; **15.54** Pogoda; **16.00** Okiem Wiary; **16.29** Info Dzień weekend; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Teleexpress na deser; **17.45** Info Dzień weekend; **18.00** Panorama; **18.18** Info Wieczór weekend; **18.25** Studio Zachód; **18.50** INFO V4+; **19.05** Głębia ostrości

19.30 Wiadomości

19.58 Gość Wiadomości

20.13 Minęła 20

21.00 W pełnym świetle

21.24 Serwis Info Wieczór weekend

21.43 Pogoda

21.50 Strefa starcia

23.00 INFO Wieczór

23.55 Serwis Info Wieczór weekend

00.03 Wiadomości

00.31 Gość Wiadomości

00.52 Pogoda

01.05 Woronicza 17

02.15 Minęła 20

03.05 Pogoda

03.10 INFO V4+

03.35 Głębia ostrości

04.05 Filmy Dokumentalne TVP INFO

05.13 Agrobiznes – podsumowanie

TV TRWAM

05.00 Głos serca; **05.45** Muzyczne chwile; **06.00** Jestem mamą; **06.15** Żołnierz Niezłomny Kościół; **07.25** Muzyczne chwile; **07.45** Ocalili od zapomnienia; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Słowo życia; **08.05** Polski Punkt Widzenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Prymas Stefan Wyszyński; **08.35** Izba Pamięci Pułkownika Kuklińskiego; **08.45** Spotkanie z Magdą Buczek; **08.50** Manna z Nieba; **09.00** Podróż apostoła Franciszka do Demokratycznej Republiki Konga; **10.35** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **10.40** Centrum Ewangelizacji; **11.05** Jan Paweł II w Ziemi Świętej; **12.00** *Anioł Pański z Ojcem Świętym Franciszkiem*; **12.20** Obyś był zimny albo gorący; **13.25** Słowo życia; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **13.45** Wypaczone sumienia; **14.25** Święty na każdy dzień; **14.30** 7 Kościołów Apokalipsy; **15.00** Wiś – to też Polska; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń

16.45 Tam, gdzie rodzi się Chrystus – reportaż

17.00 Zostań Żołnierzem RP

17.15 Sekrety mnichów – program poradnikowy

17.30 Sól Ziemi – program kulturalny

17.55 Poczet Wielkich Polaków – program historyczny

18.00 *Poloniina Pielgrzymka Rodziny Radia Maryja do Amerykańskiej Częstochowy – transmisja na bożeństwo*

21.30 Informacje dnia

21.50 Podróż apostoła Franciszka do Demokratycznej Republiki Konga

22.50 Stan Bezpieczeństwa Państwa – program publicystyczny

23.00 Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej

23.30 Tam, gdzie Bóg płacze

00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.40 Był taki dzień – 3 lipca; **06.50** Święty Augustyn (2) – serial; **08.00** Msza greckokatolicka; **09.05** Janosik (3) – serial TVP; **09.50** Informacje kulturalne; **10.10** Okrasa tamie przepisy; **10.40** Astronomia niepodległa. 100 lat polskiej astronomii (3) – film dok.; **11.20** Wojownicy czasu; **12.00** Papua-Nowa Gwinea: legendy i przyszłość; **13.00** W skórze psów i ośmiornic – cykl dok.; **13.55** W kotłach historii; **14.30** Rzeka kłamstwa (2) – serial TVP; **16.05** Nie taka prosta historia; **16.30** Giganci historii; **17.25** Fascynująca Szwajcaria: Cały rok w Górach Jura – cykl dok.; **17.50** Stawka większa niż życie (9) – serial TVP; **19.00** Afganistan, poranny kraj, cz. 2 – film dok.; **20.00** Stalin – film dok.; **21.00** Vabank – komedia sensacyjna, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Jan Machulski, Leonard Pietraszak, Witold Pyrkosz, Jacek Chmielnik, Krzysztof Kiersnowski, Ewa Szykulska; **23.00** Vabank II, czyli riposta – komedia sensacyjna; **00.50** Goralenvolk – film dok.; **01.55** Szerokie tory; **02.30** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Wielcy, więksi, najwięksi – Piosenki Skaldów w Teatrze STU; **08.00** Liturgia prawosławna z cerkwi w Krynicy; **09.05** Z przystupem – widowisko kameralne; **09.35** Baśnie z piasku (1) – serial; **10.20** Trzeci punkt widzenia; **11.00** Szpital na peryferiach (15); **12.15** Pan Hulot wśród samochodów – komedia, Francja 1971, reż.: Jacques Tati; **14.00** Paddington 2 – film familijny; **15.55** Kromer Festival Biecz 2021 – Społeczna tanka – koncert; **17.15** Niedziela z... rolami Zdzisława Maklakiewicza; **18.05** Niedziela z... Hydrozagadka – film TVP, reż.: Andrzej Kondratiuk; **19.30** Niedziela z... Klub profesora Tutki – serial TVP; **20.00** Okno na podwórzu – thriller, USA 1954, reż.: Alfred Hitchcock; **22.00** Trzeci punkt widzenia; **22.40** Kod origami – film dok.; **23.50** Na noże – komedia kryminalna; **02.10** Traffic – film sensacyjny, USA/Niemcy 2000, reż.: Steven Soderbergh; **04.45** Legendy Rocka: The Yardbirds; **05.15** Legendy Rocka: Ramones; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.20 Uwaga!; **05.40** Ukryta prawda (900); **06.30** Kuchenne rewolucje 10 (8); **07.25** Nowa Maja w ogrodzie 6 (17); **07.55** Akademia ogrodnika (17); **08.00** Ślub od pierwszego wejrzenia 7 (2); **09.00** Dzień Dobry Wakacje (4); **11.30** Co za tydzień (1050); **12.05** Mask Singer (2); **13.35** Alvin i wiewiórki – film przygodowy; **15.30** Green Lantern – film przygodowy; **17.55** Kuchenne rewolucje 23 (15); **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Władca pierścieni: Drużyna Pierścienia – film przygodowy, Nowa Zelandia/USA/Niemcy 2001, reż.: Peter Jackson, wyk.: Elijah Wood, Ian McKellen, Viggo Mortensen, Liv Tyler, Sean Astin, Sean Bean, Christopher Lee, Cate Blanchett, Orlando Bloom, John Rhys-Davies; **23.50** Noc oczyszczenia: Czas wyboru – film sensacyjny, USA/Japonia 2016, reż.: James DeMonaco, wyk.: Frank Grillo, Elizabeth Mitchell, Mykelti Williamson, Terry Serpico; **02.15** Kuchenne rewolucje 23 (2); **03.15** Uwaga!; **03.35** Noc Magii (1052); **05.00** Kto was tak urządził; **05.25** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.45** Zakochany Madagaskar – film animowany; **09.20** Kung Fu Panda – film animowany; **11.20** Noc w muzeum – film przygodowy, USA/Wielka Brytania 2006, reż.: Levy Shawn, wyk.: Ben Stiller, Carla Gugino, Robin Williams, Bill Cobbs, Jake Cherry, Ricky Gervais; **13.40** Coco – film animowany; **15.55** F1 GP Wielkiej Brytanii; **18.00** Kabaretowa Ekstraklasa (109); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Kabaret na żywo. Młodzi i Moralni (92); **22.05** Agenci – film akcji, USA 2013, reż.: Baltasar Kormákur, wyk.: James Marsden, James Edward Olmos, Paula Patton, Bill Paxton, Donnie Wahlberg, Denzel Washington; **00.35** Piraci z Karaibów: Zemsta Salazara – film przygodowy, USA 2017, reż.: Joachim Ronning, Espen Sandberg, wyk.: Javier Bardem, Johnny Depp, Keira Knightley, Geoffrey Rush, Kaya Scodelario, Brenton Thwaites; **03.10** Świat według Kiepskich (208); **04.00** Świat według Kiepskich (214); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkapy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (670); **06.00** Wspaniałe stulecie – serial kostiumowy; **07.00** **Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.30** Okiem Wiary; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (119) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (245) – serial kryminalny TVP; **11.30** Leśniczówka (553) – serial obyczajowy TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** BBC w Jedyne: Naczelne cz. 1. Tajemnice przetrwania – cykl dokumentalny; **14.00** Wspaniałe stulecie (52) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (671) – serial obyczajowy, Turcja 2020; **17.00** Telexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Tajemnice (21) – serial; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (554) – serial obyczajowy TVP
21.05 Bolivar (15) – serial kostiumowy, Kolumbia 2019, reż.: Luis Alberto Restrepo, wyk.: Luis Gerónimo Abreu, Irene Esser, Rosmeri Marval, Erick Rodriguez
22.00 07 zgłoś się (12) – serial TVP
23.25 Świat bez fikcji – Albania. Poszukując Sprawiedliwości – film dokumentalny
00.20 W blasku nocy – film obyczajowy, USA 2018, reż.: Scott Speer, wyk.: Bella Thorne, Patrick Schwarzenegger, Rob Riggle
01.55 Film fabularny
03.45 Trzeci oficer (10) – serial sensacyjny TVP
04.35 Notacje
04.45 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (160) – serial fabularzowany TVP; **05.30** M jak miłość (1563) – serial TVP; **06.20** Życie według świętego Jana Pawła II – Matżeństwo – cykl reportaży; **06.35** Życie według świętego Jana Pawła II – Kościół – cykl reportaży; **06.55** Rodzinka.pl (125) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Rodzinka.pl (108) – serial komediowy TVP; **11.50** Rodzinka.pl (109) – serial komediowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (71) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (204) – serial fabularzowany TVP; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Zakazany owoc – film obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (72) – serial obyczajowy
19.35 Barwy szczęścia (2608) – serial obyczajowy TVP
20.10 Lato w Wietnamie – serial, Niemcy 2018, reż.: Sophie Allet-Coche, wyk.: Nikolai Kinski, Megan Gay, Inez Bjorg David
21.55 Ile waży koń trojański? – komedia, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Ilona Ostrowska, Maciej Marczewski, Robert Więckiewicz, Danuta Szaflarska
00.10 O mnie się nie martw – serial komediowy TVP
01.05 Lato 1993 – film fabularny, Hiszpania 2017, reż.: Carla Simón, wyk.: Paula Robles, Bruna Cus, Laia Artigas
02.55 Wierna – film akcji, USA 2016, reż.: Robert Schwentke, wyk.: Shailene Woodley, Theo James, Naomi Watts, Jeff Daniels, Zo Kravitz
04.55 Zakończenie programu

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej i społecznej; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **12.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.05 Minęła 20
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.10 O co chodzi
03.40 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.18 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.10 Sanktuaria polskie; **05.30** Nasze dzikie serca; **07.00** Z wędką nad wodę w Polskę i świat; **07.25** Droga ks. Bosco; **07.55** Poczet Wielkich Polaków – program publicystyczny; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.15** Grunt to droga. Camino to braterstwo – film dokumentalny; **09.30** Opowieści z Księgi Cnót – film animowany; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Stan Bezpieczeństwa Państwa; **11.30** Przyroda w Obiektywie; **11.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.55** Święty na każdy dzień; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojesz – 10 przykazań; **13.15** Muzyczne chwile; **13.30** **Msza święta z Jasnej Góry**; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Próba wiary; **15.20** Powołanie w powołaniu; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie – program historyczny
17.30 Spotkanie Rodziny
Radia Maryja w sanktuarium Matki Bożej Tuchowskiej – transmisja nabożeństwa
20.00 Informacje dnia – serwis informacyjny
20.20 **Różaniec – audycja modlitewna**
20.50 Myśląc Historia – felieton
21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja**
21.20 Informacje dnia – serwis informacyjny
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Mojesz – 10 przykazań – serial fabularny
23.00 Kosmos – program edukacyjny
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.35 Był taki dzień – 4 lipca; **06.45** Dom (11); **08.20** Ex Libris (492); **08.50** Wieloryb z Lorino – film dok.; **09.50** Informacje kulturalne; **10.10** Sensacje XX wieku: Beria – historia bezprawia, cz. 3; **10.35** Sensacje XX wieku: Tajemnica Rudolfa Hessa; **11.05** Amur. Amazonka Azji. Daleki Wschód – serial dok.; **12.05** U Pana Boga w ogródku (12) – serial komediowy TVP; **13.05** Człowiek z Zachodu – western, USA 1958; **14.55** Wszystkie kolory świata: Wybrzeże Brytanii – serial dok.; **15.50** W skórze psów i ośmiornic – cykl dok.; **16.45** Flesz historii (596); **17.05** Dom (12) – serial TVP; **19.00** Spór o historię; **19.35** Historia Polski: Polska i świat z historią w tle; **19.55** Polska i świat z historią w tle; **20.15** Historia gospodarcza II RP (2); **20.45** Historia w postaciach zapisana: Karol V Habsburg; **22.35** Emigranci '81 – film dok.; **23.35** Wojna o trony: Henryk IV; **00.35** Info Wilno (705); **00.50** Szerokie tory; **01.25** Było, nie minęło – kronika wiadomości historii; **01.55** Sensacje XX wieku; **02.20** Sensacje XX wieku; **02.45** Encyklopedia II wojny światowej; **03.20** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **07.20** Dziedzictwo Beethovena. Przesłania dla współczesności – cykl dok.; **07.40** Wydarzenie aktualne; **08.15** Co dalej?; **08.55** Rzeka – dramat; **11.00** Dom (21) – serial TVP; **12.45** Ballada o ścinaniu drzewa – film TVP; **13.30** Reżyserzy: Anthony Mann; **14.35** Jeszcze nie wieczór – film obyczajowy; **16.30** Mały światek Don Camilla – komedia; **18.30** Informacje kulturalne; **18.50** Tajemnica Sagali (3) – serial; **19.20** Tajemnica Sagali (4); **20.00** Sofia – film fabularny; **21.35** Powidoki – Allan Bloom; **22.05** Kobiety za kamerą (5) – cykl dok.; **23.20** Okno na podwórze – thriller, USA 1954, reż.: Alfred Hitchcock, wyk.: James Stewart, Grace Kelly, Thelma Ritter, Wendell Corey, Raymond Burr; **01.20** Bez litości – film sensacyjny; **03.30** Dokąd człowieku – film fabularny, reż.: Jerzy Kołodziejczyk, wyk.: Gustaw Lutkiewicz, Wiesława Mazurkiewicz, Teresa Sawicka, Anna Chodakowska, Maciej Goraj; **05.00** Tamte lata, tamte dni: Cezary Harasimowicz; **05.35** Afisz kulturalny ekstra; **05.55** Zakończenie dnia

TVN

06.00 Uwaga!; **06.15** Nowa Maja w ogrodzie 6 (18); **06.40** Akademia ogrodnika (18); **06.50** Co za tydzień; **07.20** Bunt (6); **07.55** Tajemnice miłości (19) – program; **09.00** Ten moment (39); **09.35** Kuchenne rewolucje 14 (8); **10.40** Ukryta prawda (1244); **11.45** Ukryta prawda (1076); **12.55** Tajemnice miłości (20) – program; **14.00** Ukryta prawda (1245); **15.05** Ukryta prawda (1038); **16.10** Ten moment (40); **16.45** Kuchenne rewolucje 14 (9); **17.55** Ukryta prawda (1077); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (9); **20.15** Na Wspólnej 20 (3451); **20.55** Milionera (492); **21.35** Wyścig śmierci (Death Race) – film sensacyjny, USA/Niemcy/Wielka Brytania 2008, reż.: Paul W.S. Anderson, wyk.: Jason Statham, Joan Allen, Ian McShane, Tyrese Gibson, Natalie Martinez; **23.45** Ślub od pierwszego wejrzenia 7 (2); **00.50** Co za tydzień; **01.25** Wewnętrzny wróg (2); **02.25** Uwaga!; **02.45** Noc Magii; **04.10** Kto was tak urządził; **04.40** Kto was tak urządził; **05.10** Kto was tak urządził; **05.40** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (155); **09.10** Malanowski i Partnerzy (156); **09.40** Sekrety rodziny (195); **10.40** Dlaczego ja? (1063); **11.40** Gliniarze (266); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (919); **14.40** Dlaczego ja? (1045); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (549); **17.40** Sekrety rodziny (255); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** MEGA HIT: Kingman: Tajne służby – film akcji, Wielka Brytania/USA 2014, reż.: Matthew Vaughn, wyk.: Michael Caine, Colin Firth, Samuel L. Jackson; **22.55** Solid Gold – film sensacyjny, Polska, 2019, reż.: Jacek Bromski; **01.55** Agenci – film akcji, USA 2013, reż.: Baltasar Kormákur, wyk.: James Marsden, James Edward Olmos, Paula Patton, Bill Paxton, Donnie Wahlberg, Denzel Washington; **04.10** Kabaretowa Ekstraklasa (65); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakup TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (671); **06.00** Wspaniałe stulecie (52); **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Kościół z bliska; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (120) – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex – serial kryminalny TVP; **10.40** Ojciec Mateusz (246) – serial kryminalny TVP; **11.30** Leśniczówka (554) – serial obyczajowy TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Magazyn Rolniczy; **12.55** Relacja z greckokatolickich uroczystości świętych apostołów Piotra i Pawła; **14.00** Wspaniałe stulecie (53) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (672) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Tajemnice (22) – serial; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.30** Leśniczówka (555) – serial obyczajowy TVP **21.05** Bolívar (16) – serial kostiumowy, Kolumbia 2019, reż.: Luis Alberto Restrepo, wyk.: Luis Gerónimo Abreu, Irene Esser, Rosmeri Marval, Erick Rodriguez **22.00** 07 zgłoś się (13) – serial TVP **23.40** Ocaleni – reality show **00.45** Operacja Delta Force 5: Pod ostrzałem – film akcji, USA 2000, reż.: Yossi Wein, wyk.: Tony Caprari, Pepper Sweeney, Todd Jensen, David Dukas **02.20** Film fabularny **04.15** Notacje **04.25** Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (16) – serial fabularzowany TVP; **05.30** M jak miłość (1564) – serial TVP; **06.25** Tajemnica miłości. Sakrament małżeństwa w prawosławiu; **06.55** Rodzinka.pl (126) – serial komediowy TVP, reż.: Patryk Yoka, wyk.: Małgorzata Kożuchowska, Tomasz Karolak; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Rodzinka.pl (110) – serial komediowy TVP; **11.50** Rodzinka.pl (111) – serial komediowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (72) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (205) – serial fabularzowany TVP; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Zakazany owoc (6) – film obyczajowy, Turcja 2019; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (73) – serial obyczajowy, Turcja 2019 **19.35** Siatkówka mężczyzn – Liga Narodów, turniej w Gdańsku: Iran – Polska (studio) **19.50** Siatkówka mężczyzn – Liga Narodów, turniej w Gdańsku: Iran – Polska (1 set) **22.20** Wierna – film akcji, USA 2016, reż.: Robert Schwentke, wyk.: Shailene Woodley, Theo James, Naomi Watts, Jeff Daniels, Zo Kravitz **00.30** Ludzkie historie – Forum – film dokumentalny **01.40** Lato w Wietnamie, cz. 1 – serial, Niemcy 2018, reż.: Sophie Allet-Coche, wyk.: Nikolai Kinski, Megan Gay, Inez Bjorg David **03.25** Śladem brudnych pieniędzy – film dokumentalny **04.10** Reakcja bliźniacza – film dokumentalny **05.10** Zakończenie programu

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej i społecznej; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **12.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.20** Serwis Info Wieczór **21.41** Pogoda **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** INFO Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda **01.05** Minęła 20 **02.00** W tyle wizji **02.35** Serwis Info Wieczór **02.40** W tyle wizji Extra **03.10** O co chodzi **03.45** Filmy Dokumentalne TVP INFO **04.49** wojsko-polskie.pl **05.16** Agrobiznes

TV TRWAM

05.00 Filmowe życiorysy. Jolanta i Aleksander Kujawscy; **06.10** Jego śladami; **07.50** Święty na każdy dzień; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.45** Muzyczne chwile; **09.00** Papięć Polak do Rodaków; **09.15** Franciszkanie – Droga do ubóstwa; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy – z daleka widać lepiej; **10.45** Zew natury; **11.05** Mocni w Wierze; **11.35** Święty na każdy dzień; **11.40** Ma się rozumieć; **11.50** Słowo życia; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojesz – 10 przykazań; **13.20** Muzyczne chwile; **13.25** Słowo życia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Ojcostwo polecam; **15.00** Nowy kształt wiary – katolicyzm; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.25** Tajemnice Watykanu; **16.55** Święty na każdy dzień; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Zostań Żołnierzem RP; **17.50** Muzyczne chwile; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański **18.05** Informacje dnia **18.15** Rozmowy niedokończone – program publicystyczny **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Każdy maluch to potrafi – program edukacyjny dla dzieci **19.45** Modlitwa z telefontycznym udziałem dzieci **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Mysłąc Historia **21.00** *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja* **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Mojesz – 10 przykazań – serial fabularny **23.00** Słuszną walka – dokument **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.20 Był taki dzień – 5 lipca; **06.30** Dom (12); **08.20** Flesz historii (596); **08.45** Katastrofa Gibraltarska 1943; **09.05** Info Wilno (705); **09.20** Katastrofa Gibraltarska 1943; **09.40** Informacje kulturalne; **10.00** Sensacje XX wieku: Osaczeni (2); **11.05** Opowieść o wilku: Nie ma jak stado – film dok.; **12.05** Astronomia niepodległa. 100 lat polskiej astronomii (4); **12.35** Znak Orła (1); **13.05** Znak Orła (2); **13.40** Afganistan, poranny kraj, cz. 2 – film dok.; **14.35** Historia w postaciach zapisana: Charles de Gaulle; **16.20** Studium zbrodni – zagłada sztetla w Łomazach – film dok.; **17.10** Dom (13); **18.40** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii.; **19.10** Polska góra była ich redutą – Kostiuchnówka 1916 – film dok.; **20.05** Samochoły, które podbiły świat (4); **20.50** Nieznane taśmy filmowe. Indie (1); **21.40** Człowiek z Zachodu – western; **23.20** The Reagan Show – film dok.; **00.35** Info Wilno (706); **00.50** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii.; **01.25** Sensacje XX wieku; **01.55** Sensacje XX wieku; **02.25** Encyklopedia II wojny światowej; **02.55** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **07.40** Informacje kulturalne; **08.10** Powidoki – Allan Bloom; **08.40** Którędy po sztuce; **09.00** Mały światek Don Camilla – komedia; **11.00** Dom (22) – serial TVP; **12.45** Wehikuł czasu – film dok.; **13.30** Władysław Szpilman 1911–2000 – własnymi słowami – film dok.; **14.55** Lotna – dramat, reż.: Andrzej Wajda; **16.35** Grający z talerza – film obyczajowy; **18.30** Informacje kulturalne; **18.55** Tajemnica Sagali (5); **19.25** Tajemnica Sagali (6); **20.00** Nie ma nas w domu – film fabularny; **21.45** Co dalej?; **22.20** Portrety: Forman vs. Forman – film dok.; **23.50** Sofia – film fabularny, Katar/Francja 2018, reż.: Meryem Benm'Barek-Alosi, wyk.: Maha Alemi, Lubna Azabal, Sarah Perles; **01.30** Informacje kulturalne; **01.55** Festiwal w Salzburgu 2020 – „Elektra” Richarda Straussa – opera; **04.10** Spis cudzołożnic – komedia, reż.: Jerzy Stuhr, wyk.: Jerzy Stuhr, Preben Osterfelt, Jan Peszek, Dorota Pomykała, Bożena Adamek, Edyta Olszówka; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

06.05 Uwaga!; **06.20** Na Wspólnej 20 (3451); **06.50** Milionerzy (492); **07.20** Bunt (7) – serial; **07.55** Tajemnice miłości (20); **09.00** Ten moment (40); **09.35** Kuchenne rewolucje 14 (9); **10.40** Ukryta prawda (1245); **11.40** Doradca smaku 16 (9); **11.50** Ukryta prawda (1077); **12.55** Tajemnice miłości (21); **14.00** Ukryta prawda (1246); **15.05** Ukryta prawda (1039); **16.10** Ten moment (41); **16.45** Kuchenne rewolucje 14 (10); **17.55** Ukryta prawda (1078); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (10); **20.15** Na Wspólnej 20 (3452); **20.55** Milionerzy (493); **21.35** Amerykański gangster – film sensacyjny, USA 2007, reż.: Ridley Scott, wyk.: Denzel Washington, Russell Crowe, Chiwetel Ejiofor, Josh Brolin, Lymari Nadal, Ted Levine, RZA, Ruby Dee, Carla Gugino, Cuba Gooding Jr., Armand Assante, Joe Morton; **00.40** Kuba Wojewódzki 16 (4); **01.50** Zabójcza broń 2 (13); **02.50** Uwaga!; **03.10** Noc Magii (1054); **04.35** Kto was tak urządził; **05.05** Kto was tak urządził; **05.35** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (157); **09.10** Malanowski i Partnerzy (158); **09.40** Sekrety rodziny (196); **10.40** Dlaczego ja? (1064); **11.40** Gliniarze (267); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (920); **14.40** Dlaczego ja? (1046); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (265); **17.40** Sekrety rodziny (256); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Węzień labiryntu – film s.f. USA/Kanada/Wielka Brytania, 2014, reż.: Wes Ball, wyk.: Aml Ameen, Thomas Brodie-Sangster, Blake Cooper, Lee Hong Ki, Dylan O'Brien; **22.40** Blackway – thriller, USA 2015, reż.: Daniel Al-fredson, wyk.: Alexander Ludwig, Anthony Hopkins, Hal Holbrook, Liotta Ray, Munro Lochlyn, Julia Stiles; **00.40** Kingsman: Tajne służby – film akcji, Wielka Brytania/USA 2014, reż.: Matthew Vaughn, wyk.: Michael Caine, Colin Firth, Samuel L. Jackson, Mark Strong; **03.15** „Kabareto-wa Ekstraklasa” (44); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkapy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (672); **06.05** Wspaniałe stulecie (53) – serial kostiumowy; **07.00** **Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze**; **07.30** Rodziny ekspres; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (121) – serial TVP; **09.40** Komisarz Alex – serial TVP; **10.40** Ojciec Mateusz (247) – serial TVP; **11.30** Leśniczówka (555) – serial obyczajowy TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Rok w ogrodzie Extra; **12.50** Natura w Jedyńce: Kreacje Matki Natury. Tajemnice lasu – film dokumentalny; **14.00** Wspaniałe stulecie (54) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (673) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Tajemnice (23) – serial; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (556) – serial obyczajowy TVP, wyk.: Rafał Szałajko, Zbigniew Lesień, Julia Kostow, Ewa Kania-Grochowska, Mateusz Korsak, Kalina Hlilimi-Pawlukiewicz, Barbara Kałużna, Marta Chyczewska, Marek Bukowski, Fabian Kocięcki

21.05 Bolivar (17) – serial kostiumowy
22.00 07 zgłoś się (14) – serial TVP
23.45 Ukraińcy (2) – serial dokumentalny

00.40 Skazany – film akcji, USA 2017, reż.: Ric Roman Waugh, wyk.: Nikolaj Coster-Waldau, Omari Hardwick, Lake Bell, Jon Bernthal

02.45 Film fabularny
04.30 wojsko-polskie.pl
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

05.30 M jak miłość (1565) – serial TVP; **06.20** Pożyteczni.pl – magazyn; **06.55** Rodzinka.pl (127) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.35** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.10** Rodzinka.pl (112) – serial komediowy TVP; **12.25** Koło fortuny (1019) – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (73) – serial obyczajowy; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (206) – serial fabularny; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Zakazany owoc (7) – film obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (74) – serial obyczajowy, Turcja 2019, reż.: Cem Tabak, Yasemin Erkul, wyk.: Sezgin Irmak, Gizem Arıkan, Emre Mete Sönmez, Ali Yasin Özege-men, Ozan Turan

19.35 Barwy szczęścia (2610) – serial obyczajowy TVP

20.10 Ile waży koń trojański? – komedia, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Ilona Ostrowska, Maciej Marczewski, Robert Więckiewicz, Danuta Szaflarska

22.25 Strażnik dzikiej przyrody, cz. 2 – serial obyczajowy, Niemcy 2019, reż.: Axel Barth, wyk.: Philip Danne, Eva-Maria Grein von Friedl, Liza Tzschirner

00.05 Medyceusze Wspaniali (1) – serial, Włochy 2018, reż.: Jon Cassar, Jan Michellini, wyk.: Daniel Sharman, Sean Bean, Sarah Parish, Alessandra Mastroratti, Julian Sands

01.20 Ostatnia góra – film dokumentalny

02.50 Łukasiewicz – nafciarz, romantyk – dokument fabularny

04.00 Archiwista (5) – serial TVP
04.50 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.05 Minęła 20
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.10 O co chodzi
03.45 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.50 INFO V4+
05.18 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.00 Prosto o gospodarce; **05.20** Jestem mamą; **05.35** Tam, gdzie Bóg płacze; **06.05** To nic takiego; **07.20** Ojciec Klemens Vismara; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Każdy maluch to potrafi; **08.50** Słowo życia; **09.00** Opowieści Starego Testamentu; **09.30** Sanktuaria polskie; **09.50** Święty na każdy dzień; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Oredzie na trudne czasy; **11.00** Z wędką nad wodę w Polskę i świat; **11.25** Jestem mamą; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** **Anioł Pański**; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Mojżesz – 10 przykazań; **13.30** **Msza święta**; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Słuszną walka; **15.30** Petra – tajemnicze miasto; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Wyszyński – historia; **17.00** Po stronie prawdy; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** **Anioł Pański**

18.05 Informacje dnia
18.15 Rozmowy niedokończone – program publicystyczny
18.25 Święty na każdy dzień – program religijny
19.30 Brat Franciszek – serial animowany
20.00 Informacje dnia
20.20 **Różaniec**
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 **Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja**

21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Mojżesz – 10 przykazań – serial fabularny
22.55 Dzieci Andersa – Powrót do Afryki – program historyczny
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.25 Był taki dzień – 6 lipca; **06.35** Dom (13); **08.05** Dziką Polską – Lasy pełne życia; **08.35** Info Wilno (706); **09.00** Polska góra była ich redutą – Kostiułnowka 1916 – film dok.; **09.45** Informacje kulturalne; **10.00** Sensacje XX wieku: Osaczeni, cz. 3; **10.30** Sensacje XX wieku: Dzień, który wstrząsnął światem; **11.00** Orleża bronią przemysłowego gniazda; **11.45** Alfabet Andrzeja Dobosza: Ewa Starowieyska, Barbara Pniewska; **12.00** Koło historii; **12.35** Znak Orła (3); **13.05** Znak Orła (4); **13.35** Zagadka grobowca Czynnigis chana; **14.35** Nieznane taśmy filmowe. Indie (1); **15.35** Samochody, które podbiły świat (4); **16.20** Flesz historii – ekstr (35); **16.30** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **16.55** Dom (14); **18.30** Nie taka prosta historia: **19.00** Papcio Chmiel – film dok.; **20.05** Pacyfik w ogniu (1); **21.10** Wojna o trony. Prawdziwa historia Europy – serial dok.; **22.10** Moby Dick – dramat; **00.10** Wcielenia zła – Stalin; **01.05** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **01.40** Sensacje XX wieku; **02.05** Sensacje XX wieku; **02.35** Encyklopedia II wojny światowej; **03.15** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **07.25** Przestrzenie Sztuki – Katowice – cykl reportaży; **07.50** Informacje kulturalne; **08.20** Trzeci punkt widzenia; **09.00** Grający z talerza – film obyczajowy; **11.00** Dom (23) – serial TVP; **12.40** Non-stop kolor – film TVP; **13.30** Przewodnik Putifara (6) – serial dok.; **14.40** Historia kina w Popielawach – film obyczajowy, reż.: Jan Jakub Kolksi; **18.30** Informacje kulturalne; **18.50** Tajemnica Sagali (7); **19.20** Tajemnica Sagali (8); **20.00** Polarny rok – film fabularny, Francja 2018, reż.: Samuel Collardey, wyk.: Anders Hvidegaard, Asser Boassen, Thomasine Jonathansen; **21.45** Chińskie dziewczyny do wzięcia – film dok.; **23.25** Nie ma nas w domu – film fabularny, Wielka Brytania/Francja/Belgia 2019, reż.: Ken Loach; **01.15** Krakowskie Trio Stroikowe – koncert; **02.00** Informacje kulturalne; **02.30** Bilet na księżyc – film obyczajowy, reż.: Jacek Bromski, wyk.: Filip Pławiak, Mateusz Kościukiewicz, Bożena Adamek, Krzysztof Stroiński, Anna Przybylska, Łukasz Simlat; **04.40** Teledyski; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

06.05 Uwaga!; **06.20** Na Wspólnej 20 (3452); **06.50** Milionerzy (493); **07.20** Bunt (8) – serial; **07.55** Tajemnice miłości (21) **09.00** Ten moment (41); **09.35** Kuchenne rewolucje 14 (10); **10.40** Ukryta prawda (1246); **11.40** Doradca smaku 16 (10); **11.50** Ukryta prawda (1078); **12.55** Tajemnice miłości (22) – program; **14.00** Ukryta prawda (1247); **15.05** Ukryta prawda (1040); **16.10** Ten moment (42); **16.45** Kuchenne rewolucje 14 (11); **17.55** Ukryta prawda (1079); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (11); **20.15** Na Wspólnej 20 (3453); **20.55** Milionerzy (494); **21.35** Szybcy i wściekli – film sensacyjny, USA/Niemcy 2001, reż.: Rob Cohen, wyk.: Paul Walker, Vin Diesel, Michelle Rodriguez, Jordana Brewster, Rick Yune, Ted Levine, Ja Rule; **23.45** American Pie II – komedia, USA 2001, reż.: James B. Rogers; **02.05** Wewnętrzny wróg (2) – serial, USA; **03.05** Uwaga!; **03.25** Noc Magii (1055); **04.50** Kto was tak urządził; **05.15** Kto was tak urządził; **05.40** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (159); **09.10** Malanowski i Partnerzy (160); **09.40** Sekrety rodziny (197); **10.40** Dlaczego ja? (1065); **11.40** Gliniarze (268); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (921); **14.40** Dlaczego ja? (1047); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (551); **17.40** Sekrety rodziny (257); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.05** Zróbmy sobie wnuka – komedia, Polska 2003, reż.: Piotr Wereśniak, wyk.: Katarzyna Bujakiewicz, Paweł Deląg, Andrzej Grabowski, Małgorzata Kożuchowska, Zbigniew Zamachowski, Joanna Żółkowska; **21.55** Randka na weselu – komedia, USA 2016, reż.: Jake Szymanski; **00.05** Węzień labiryntu – film s.f.; **02.40** To dopiero początek – komedia, USA 2017, reż.: Ron Shelton, wyk.: Elizabeth Ashley, Morgan Freeman, Glenna Headly, Tommy Lee Jones, Joe Pantoliano, Rene Russo; **04.40** Disco Gramy; **05.25** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Przysięga (673); **06.00** Wspaniałe stulecie (54); **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Dobre historie; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Ranczo (122) – serial obyczajowy TVP; **09.40** Komisarz Alex – serial TVP; **10.40** Ojciec Mateusz (248) – serial TVP; **11.30** Leśniczówka (556) – serial TVP; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedyńce: Bliskie spotkania ze zwierzętami 1. Dżungla; **14.00** Wspaniałe stulecie (55) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM! – magazyn; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (674) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Tajemnice (24) – serial; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (557) – serial obyczajowy TVP

21.05 Bolivar (18) – serial kostiumowy
21.55 Sprawa dla reportera
22.55 Magazyn śledczy Anity Gargas
23.35 Magazyn kryminalny 997

00.25 Nie lubię poniedziałku – komedia, reż.: Tadeusz Chmielewski, wyk.: Mieczysław Czechowicz, Jerzy Turek, Halina Kowalska, Kazimierz Witkiewicz, Zygmunt Apostoł, Bohdan Łazuka

02.20 Głina (15) – serial kryminalny TVP, reż.: Władysław Pasikowski, wyk.: Jerzy Radziwiłowicz, Maciej Stuhr, Maciej Robakiewicz, Jacek Braciak

03.10 Sprawa dla reportera
04.05 Magazyn śledczy Anity Gargas
04.30 Notacje
04.40 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (163) – serial fabularzowy TVP; **05.30** M jak miłość (1566) – serial TVP; **06.25** Smaki świata – po iberyjsku; **06.55** Rodzinka.pl (128) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.30** Panorama; **10.40** Pytanie na śniadanie; **11.10** Rodzinka.pl (114) – serial komediowy TVP; **11.45** Rodzinka.pl (115) – serial komediowy TVP; **12.20** Kolo fortuny – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (74) – serial obyczajowy, Turcja 2019, reż.: Cem Tabak, Yasemin Erkul, wyk.: Sezgin Irmak, Gizem Arıkan, Emre Mete Sönmez, Ali Yasin Özegemen, Ozan Turan; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (207) – serial fabularzowy TVP; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Zakazany owoc (8) – film obyczajowy **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (75) – serial obyczajowy

19.35 Siatkówka mężczyzn – Liga Narodów, turniej w Gdańsku: Polska – Chiny (studio)

19.50 Siatkówka mężczyzn – Liga Narodów, turniej w Gdańsku: Polska – Chiny (1 set)

22.15 Błękitna głębia 2: Rafa – thriller, USA 2009, reż.: Stephen Herek, wyk.: Chris Carmack, Laura Vandervoort, Marsha Thomason, Michael Graziadei

24.00 Idealny dawca – film fabularny, USA 2017, reż.: John Barnard, wyk.: Alaina Huffman, Marina Stephenson Kerr, Adam Hurtig

01.40 Kongresmen – dramat, USA 2015, reż.: Austin Stark, wyk.: Nicolas Cage, Connie Nelsen, Sarah Paulson

03.25 Gomorra (18) – serial

04.15 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP

04.45 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** Plan dnia; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.05 Minęła 20
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.10 O co chodzi
03.40 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.15 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.17 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.00 Katownie Praskie; **05.50** Słowo życia; **05.55** Święta Rita z Casci – przejmująca droga wiary; **07.00** Po stronie prawdy; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.35** Słowo życia; **08.40** Poznajemy Polskę; **09.00** Na zdrowie; **09.30** Brat Franciszek; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Mysłąc Ojczyzna; **11.35** Przyroda i ludzie; **12.00** *Anioł Pański*; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.10** Muzyczne chwile; **13.20** Przegląd katolickiego tygodnika „Niedziela”; **13.30** *Msza święta z Jasnej Góry*; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Miłość większa niż strach; **15.35** Jej misja trwa; **15.45** Święty na każdy dzień; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i świat; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów

17.00 Modlitwa w sanktuarium św. Józefa w Kaliszu – transmisja nabożeństwa

19.25 Akademia pro-life – program edukacyjny

19.30 Przyjaciele i bohaterowie – serial animowany dla dzieci

20.00 Informacje dnia
20.20 *Różaniec*
20.50 Mysłąc Historia
21.00 *Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja*

21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny

22.00 Ziemia Obiecana – serial fabularny

22.50 Święty Paweł w Grecji – serial dokumentalny

23.30 Muzyczne chwile
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 7 lipca; **07.00** Dom (14) – serial TVP; **08.35** W kotłach historii; **09.05** Historia Polski: Papcio Chmiel – film dok.; **09.50** Informacje kulturalne; **10.05** Sensacje XX wieku: Największa tajemnica księcia Windsoru; **10.35** Sensacje XX wieku: Księga szpiegów; **11.00** Jak istnieje Świat. O Romanie Ingardenie – film dok.; **12.00** Nie taka prosta historia; **12.30** Znak Orła (5); **13.05** Znak Orła (6); **13.40** Peru – kraina skrajności – Las deszczowy Amazonii – cykl dok.; **14.45** Historia broni – Zaskocz wroga (8); **15.45** Pacyfik w ogniu (1) – esej dok.; **16.45** Astronomia niepodległa. 100 lat polskiej astronomii (4) – film dok.; **17.15** Dom (15) – serial TVP; **18.40** Archiwum zimnej wojny – magazyn; **19.15** Historia Polski: Droga do „Ostrej Bramy” – film dok.; **20.00** Żelazny chłopiec – film dok.; **21.05** Giganci historii; **21.55** Maryla. Tak kochałam – film dok.; **23.45** Kosa. Opowieść o Karolu Pniaku – film dok.; **00.40** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **01.10** Sensacje XX wieku; **01.35** Sensacje XX wieku; **02.00** Encyklopedia II wojny światowej; **02.35** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **07.50** Informacje kulturalne; **08.20** Księga Przestrzeni; **09.00** Austeria – dramat; **11.00** Dom (24) – serial TVP; **12.45** Fabryka – film TVP; **13.30** Władza w ręce dzieci – film dok.; **14.45** Eroica – dramat, reż.: Andrzej Munk; **16.25** Paciorki jednego różańca – dramat, reż.: Kazimierz Kutz; **18.30** Informacje kulturalne; **18.50** Tajemnica Sagali (9); **19.25** Tajemnica Sagali (10); **20.00** Teatr Telewizji – Kobra – Jak blyskawica, cz. 1, spektakl teatralny; **21.05** Tamte lata, tamte dni: Cezary Harasimowicz; **21.45** Mahler – film fabularny, Wielka Brytania 1974, reż.: Ken Russell, wyk.: Dana Gillespie, Robert Powell, George Coulouris, Georgina Hale, David Collings, Lee Montague, Arnold Yarrow; **23.50** Berlin Live – Eric Burdon & The Animals – koncert; **01.05** Leonora Carrington – zapomniana surrealistka – film dok.; **02.15** Polarny rok – film fabularny, Francja 2018, reż.: Samuel Collardey; **04.00** Informacje kulturalne; **04.30** Teledyski; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

06.05 Uwaga!; **06.20** Na Wspólnej 20 (3453); **06.50** Milionierzy (494); **07.20** Bunt (9); **07.55** Tajemnice miłości (22); **09.00** Ten moment (42); **09.35** Kuchenne rewolucje 14 (11); **10.40** Ukryta prawda (1247); **11.40** Doradca smaku 16 (11); **11.50** Ukryta prawda (1079); **12.55** Tajemnice miłości (23); **14.00** Ukryta prawda (1248); **15.05** Ukryta prawda (1041); **16.10** Ten moment (43); **16.45** Kuchenne rewolucje 14 (12); **17.55** Ukryta prawda (1080); **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.55** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku 16 (12); **20.15** Na Wspólnej 20 (3454); **20.55** Milionierzy (495); **21.35** Kuchenne rewolucje 23 (3); **22.45** Agent i pół – komedia, USA/Chiny 2016, reż.: Rawson Marshall Thurber, wyk.: Dwayne Johnson, Kevin Hart, Amy Ryan, Danielle Nicolet, Jason Bateman, Aaron Paul; **00.55** Szybcy i wściekły – film sensacyjny, USA/Niemcy 2001, reż.: Rob Cohen, wyk.: Paul Walker, Vin Diesel; **03.15** Uwaga!; **03.35** Noc Magii (1056); **05.00** Kto was tak urządził; **05.30** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (161); **09.10** Malanowski i Partnerzy (162); **09.40** Sekrety rodziny (198); **10.40** Dlaczego ja? (1066); **11.40** Gliniarze (269); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (922); **14.40** Dlaczego ja? (1048); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (552); **17.40** Sekrety rodziny (258); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Zakochani – komedia romantyczna, Polska 2000, reż.: Piotr Weresniak, wyk.: Magdalena Cielecka, Katarzyna Figura, Jan Frycz, Olaf Lubaszenko, Bartosz Opania, Cezary Pazura, Beata Tyszkiewicz, Paweł Wawrzek; **22.20** Step Up – taniec zmysłów – film muzyczny, USA 2006; **00.50** Norbit – komedia, USA 2007, reż.: Brian Robbins, wyk.: Clifton Powell, Eddie Murphy, Cuba Gooding Jr., Lester Speight, Terry Crews, Thandie Newton; **03.00** Świat według Kiepskich (189); **03.50** Świat według Kiepskich (234); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszakupy TV Okazje

TVP 1

05.15 Przysięga (674); **06.00** Wspomnienie stulecie (55); **07.00** *Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze*; **07.30** Agape; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.35** Ranczo (123) – serial obyczajowy TVP; **09.35** Komisarz Alex – serial kryminalny TVP; **10.35** Ojciec Mateusz (249) – serial kryminalny TVP; **11.25** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **12.00** Wiadomości; **12.10** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.55** Natura w Jedyne: Bliskie spotkania ze zwierzętami 2. Mokradło – cykl dokumentalny; **14.00** Wspomnienie stulecie (56) – serial kostiumowy; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka – teleturniej; **16.05** Przysięga (675) – serial obyczajowy; **17.00** Teleexpress; **17.15** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **17.55** Tajemnice (25) – serial; **18.55** Jeden z dziesięciu – teleturniej; **19.20** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Bolivar (19) – serial kostiumowy
21.30 Nie lubię poniedziałku – komedia, reż.: Tadeusz Chmielewski, wyk.: Mieczysław Czechowicz, Jerzy Turek, Halina Kowalska, Kazimierz Witkiewicz, Zygmunt Apostoł, Bohdan Łazuka
23.25 Żyje się tylko dwa razy – film sensacyjny, Wielka Brytania 1967, reż.: Lewis Gilbert, wyk.: Sean Connery, Akiko Wakabayashi, Tetsuro Tamba, Donald Pleasence, Lois Maxwell
01.30 Zwyczajna przystuga – film fabularny, USA 2018, reż.: Paul Feig, wyk.: Anna Kendrick, Blake Lively, Henry Golding
03.30 Ja wam pokażę! (13) – serial obyczajowy TVP
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

05.00 Na sygnale (164) – serial fabularny TVP; **05.30** M jak miłość (1567) – serial TVP; **06.25** Anna Dymna – spotkajmy się: Anna Ciupa; **06.55** Rodzinka.pl (129) – serial komediowy TVP; **07.30** Pytanie na śniadanie – pobudka; **07.55** Pytanie na śniadanie; **10.40** Panorama; **10.45** Pytanie na śniadanie; **11.15** Smaki świata – pośród mór – magazyn kulinarny; **11.50** Rodzinka.pl (116) – serial komediowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.15** Zranione ptaki (75) – serial obyczajowy, Turcja 2019, reż.: Cem Tabak, Yasemin Erkul, wyk.: Sezgin Irmak, Gizem Arıkan, Emre Mete Sönmez, Ali Yasin Özegemen, Ozan Turan; **14.05** Va Banque – teleturniej; **14.35** Na sygnale (208) – serial fabularny TVP; **15.10** Serial fabularny; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.15** Zakazany owoc (9) – film obyczajowy; **18.00** Panorama; **18.20** Va Banque – teleturniej; **18.45** Zranione ptaki (76) – serial obyczajowy
19.35 Barwy szczęścia (2612) – serial obyczajowy TVP
20.10 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki 2022 – Koncert TVP Polonia z Wilna, cz. 1
21.15 Lato, muzyka, zabawa. Wakacyjna Trasa Dwójki 2022 – Koncert TVP Polonia z Wilna, cz. 2
22.05 Program rozrywkowy
23.10 Film fabularny
01.10 Pan Mądraliński – komedia obyczajowa, Francja 2018, reż.: Francois Prevot-Leygonie, wyk.: Arnaud Ducret, Alice David, Max Baisette de Malgaive, Sebastien Libessard
03.00 Strażnik dzikiej przyrody, cz. 2 – Ojcowska miłość
04.35 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP
05.00 Rodzinka.pl – serial komediowy TVP
05.30 Zakończenie dnia

TVP Info

05.35 Powitanie; **05.39** Serwis Info Poranek; **05.57** Agropogoda; **05.59** Powitanie; **06.01** Serwis Info Poranek – wiadomości z kraju i ze świata – w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.20** Pogoda; **06.30** Serwis Info Poranek; **06.54** Pogoda; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.51** Agrobiznes; **07.56** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **09.40** W Kontrze; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda; **10.29** Serwis Info Dzień; **10.51** Pogoda; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.29** Serwis Info Dzień; **11.51** Pogoda; **12.00** INFO Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.50** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda; **14.59** Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.19** Serwis Info Wieczór; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Nie da się ukryć
21.20 Serwis Info Wieczór
21.41 Pogoda
21.50 W tyle wizji
22.25 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 INFO Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.56 Pogoda
01.05 Forum
02.00 W tyle wizji
02.35 Serwis Info Wieczór
02.40 W tyle wizji Extra
03.30 Filmy Dokumentalne TVP INFO
04.35 Filmy Dokumentalne TVP INFO
05.37 Agrobiznes
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.00 Wiara czyni cuda; **07.05** Święty Franciszek i brat Leon; **07.45** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Jestem mamą; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.20** Muzyczne chwile; **11.25** Myśląc Historia; **11.35** Gospodarcze filary Niepodległości; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Ziemia Obiecana; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Zrozumieć Antycwilizację; **14.55** Słowo życia; **15.00** Koronka do Bożego Miłosierdzia; **15.20** Mocni w Wierze; **15.45** Święty na każdy dzień; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy Sakrament; **16.40** Prosto o gospodarce; **17.00** Życie z Pasją; **17.30** Geopolityka; **17.55** Poczet Wielkich Polaków; **18.00** Anioł Pański
18.05 Informacje dnia
18.15 Westerplatte Młodych
19.00 Warto zauważyć... w mijającym tygodniu
19.30 Opowieści Theo – serial animowany dla dzieci
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Historia
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Ziemia Obiecana
22.55 Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”
23.00 Kosmos – program edukacyjny
00.00 Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 8 lipca; **07.00** Dom (15); **08.30** Kuchnia dwudziestolecia; **09.00** Droga do „Ostrej Bramy” – film dok.; **09.30** Informacje kulturalne; **09.45** Sensacje XX wieku: Śmierć Stalina; **10.20** Sensacje XX wieku: Księga szpiegów, cz. 1; **10.40** Żelazny chłopiec – film dok.; **11.45** Alfabet Andrzeja Dobosza – Artur Nacht-Samborski, Jerzy Stajuda; **12.05** Znak Orła (7); **12.40** Znak Orła (8); **13.15** Neandertalczyk. Poznaj swoich przodków (1); **14.20** Na tropach prehistorii (1); **15.20** Geniusze i marzyciele; **16.20** Ex Libris (493); **16.50** Dom (16); **18.30** Historia broni: Zaskoczyć wroga (8); **19.25** To był lipiec 1945 – film dok.; **20.30** Tess – film fabularny, reż.: Roman Polański, wyk.: Nastassja Kinski, Peter Firth, Leigh Lawson, John Collin, Sylvia Coleridge, Tony Church, Tom Chaddon, Rosemary Martin; **23.25** Zagadka śmierci Hitlera; **00.35** Stulecie na taśmie filmowej (1); **01.35** Było, nie minęło – kronika zwiadowców historii; **02.05** Sensacje XX wieku; **02.40** Sensacje XX wieku; **03.05** Encyklopedia II wojny światowej; **03.40** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Teledyski; **07.45** Informacje kulturalne; **08.15** Tamte lata, tamte dni: Jan Jakub Koloski; **08.55** Paciorki jednego różańca – dramat; **11.00** Dom (25); **12.40** Brzydkie kaczątko – film TVP; **13.30** Van Dyck: wielki rywal Rubensa – film dok.; **14.35** W domu – film TVP; **15.30** Wino truskawkowe – komediodramat, Polska/Słowacja 2007, reż.: Dariusz Jabłoński, wyk.: Jiri Machacek, Zuzana Fialova, Marian Dziędziel, Mieczysław Grąbka, Jerzy Radziwiłowicz, Lech Łotocki, Maciej Stuh, Marek Litewka, Maria Cinielis, Cezary Kosiński; **17.35** Scena muzyczna – Sebastian Wypych – koncert; **18.30** Informacje kulturalne; **18.50** Reżyserzy: Francis Ford Coppola; **20.00** Brunet wieczorową porą – komedia kryminalna; **21.45** Legendy Rocka: Cream; **22.10** Legendy Rocka: James Taylor; **22.45** Mahler – film fabularny; **00.50** Bliscy – film krótkometrażowy; **01.05** Jaskinia żółwi – film krótkometrażowy; **01.40** Informacje kulturalne; **02.10** Obce ciało – film obyczajowy; **04.15** Teledyski; **05.30** Afisz kulturalny ekstra; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

06.05 Uwaga!; **06.20** Na Wspólnej 20 (3454); **06.50** Milionerzy (495); **07.20** Bunt (10); **07.55** Tajemnice miłości (23); **09.00** Ten moment (43); **09.35** Kuchenne rewolucje 14 (12); **10.40** Ukryta prawda (1248); **11.40** Doradca smaku 16 (12); **11.50** Ukryta prawda (1080); **12.55** Tajemnice miłości (24); **14.00** Ukryta prawda (1249); **15.05** Ukryta prawda (1042); **16.10** Ten moment (44); **16.45** Kuchenne rewolucje 14 (13); **17.55** Ukryta prawda (1081); **19.00** Fakty; **19.30** Sport; **19.40** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.00** Battleship: Bitwa o Ziemię – film przygodowy, USA 2012, reż.: Peter Berg, wyk.: Taylor Kitsch, Alexander Skarsgard, Rihanna, Brooklyn Decker, Tadanobu Asano, Liam Neeson; **22.50** Władca pierścieni: Drużyna na Pierścienia – film przygodowy, Nowa Zelandia/USA/Niemcy 2001, reż.: Peter Jackson, wyk.: Elijah Wood, Ian McKellen, Viggo Mortensen, Liv Tyler, Sean Astin, Sean Bean, Christopher Lee, Cate Blanchett, Orlando Bloom; **02.35** Kuba Wojewódzki 16 (4); **03.35** Uwaga!; **03.55** Noc Magii; **05.15** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.40** Malanowski i Partnerzy (163); **09.10** Malanowski i Partnerzy (164); **09.40** Sekrety rodziny (199); **10.40** Dlaczego ja? (1067); **11.40** Gliniarze (270); **12.50** Wydarzenia; **13.20** Interwencja; **13.40** Trudne sprawy (923); **14.40** Dlaczego ja? (1049); **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.40** Gliniarze (553); **17.40** Sekrety rodziny (259); **18.50** Wydarzenia; **19.25** Gość Wydarzeń; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Dzieciak rządzi – komedia, USA 2017, reż.: Tom McGrath; **22.10** Geneza planety mała – film s.f., USA 2011, reż.: Rupert Wyatt, wyk.: Brian Cox, Tom Felton, James Franco, Freida Pinto, John Lithgow; **00.40** Zakończani – komedia romantyczna, Polska 2000, reż.: Piotr Wereśniak, wyk.: Magdalena Cielecka, Katarzyna Figura, Jan Frycz, Olaf Lubaszenko, Bartosz Opania, Cezary Pazura, Beata Tyszkiewicz, Paweł Wawrzeczi; **02.55** Świat według Kiepskich (193); **03.45** Świat według Kiepskich (199); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszkupy TV Okazje

TVP 1

05.10 Klan (3972); **05.30** Klan (3973); **06.00** Magazyn Ekspresu Reporterów; **07.00** Transmisja Mszy świętej z sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze; **07.40** Rok w ogrodzie; **08.05** Rok w ogrodzie Extra; **08.20** wojsko-polskie.pl; **08.45** Pełnosprawni (457) – magazyn dla niepełnosprawnych; **09.15** Sprawa dla reportera; **10.10** Fascynujący świat: Ziemia widziana z kosmosu (3) – serial dokumentalny; **11.10** Rolnik szuka żony 8 – reality show; **12.10** Quigley na antypodach – film fabularny, USA/Australia 1990, reż.: Simon Wincer, wyk.: Tom Selleck, Laura San Giacomo, Ron Haddrick, Tony Bonner, Chris Haywood; **14.10** Z pamięci: Jakub Mortkowicz; **14.25** Okrasa łamie przepisy – magazyn kulinarny; **15.50** Alternatywy 4 (8) – serial komediowy TVP; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.30** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **18.30** Ojciec Mateusz (335) – serial kryminalny TVP; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! **20.35** Bolivar (20) – serial kostiumowy, Kolumbia 2019, reż.: Luis Alberto Restrepo, wyk.: Luis Gerónimo Abreu, Irene Esser, Rosmeri Marval, Erick Rodríguez **21.30** Hit na sobotę – Zwyczajna przysługa – film fabularny, USA 2018, reż.: Paul Feig, wyk.: Anna Kendrick, Blake Lively, Henry Golding **23.35** Towarzysz na życie – film obyczajowy, USA 2012, reż.: Lawrence Kasdan, wyk.: Diane Keaton, Kevin Kline, Dianne Wiest **01.30** Film fabularny **03.35** Film dokumentalny **04.30** Z pamięci: Jakub Mortkowicz **04.35** Zakończenie dnia

TVP 2

05.50 Barwy szczęścia (2608) – serial obyczajowy TVP; **06.25** Barwy szczęścia (2609); **07.00** M jak miłość (1650) – serial TVP; **07.55** Pytanie na śniadanie; **11.25** Rodzinny ekspres; **12.05** Kino familijne: Najważniejszy mecz – film obyczajowy, Islandia 2018, reż.: Bragi Thor Hinriksson, wyk.: Lukas Emil Johansen, Robert Luu, Isey Heidarsóttir; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Koło fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opolo 2022: Wojciech Gąssowski – widowisko muzyczne; **16.20** Na dobre i na złe (843) – serial TVP, reż.: Katarzyna Łęcka, wyk.: Mateusz Janicki, Piotr Garlicki, Maryla Morydz, Emilia Komarnicka-Klynstra, Monika Kaleńska, Barbara Liberek, Bartosz Buława, Marek Kalita, Katarzyna Skrzynecka, Zuzanna Mikołajczyk; **17.20** Smaki świata – po iberyjsku (28); **17.50** Słowo na niedzielę; **17.55** Mini audycja – WTD; **18.00** Panorama; **18.15** Va Banque – teleturniej; **18.40** Postaw na milion – teleturniej; **19.30** Łajki! **19.50** Siatkówka mężczyzn – Liga Narodów, turniej w Gdańsku: Polska – Holandia (1 set) **20.25** Siatkówka mężczyzn Polska – Holandia (2 set) **20.55** Siatkówka mężczyzn Polska – Holandia (3 set) **21.20** Siatkówka mężczyzn Polska – Holandia (4 set) **21.45** Siatkówka mężczyzn (studio) **22.20** Hity wszech czasów **23.25** Kongresmen – dramat, USA 2015, reż.: Austin Stark **01.10** Błękitna głębia 2: Rafa – thriller, USA 2009, reż.: Stephen Herek, wyk.: Chris Carmack, Laura Vandervoort, Marsha Thomason **02.50** 9. Dzień Louisa Draxa – film fabularny, Kanada/USA 2016, reż.: Alexandre Aja, wyk.: Jamie Donnan, Sarah Gadon, Aaron Paul **04.45** Rodzinka.pl – serial komediowy **05.10** Zakończenie dnia

TVP Info

05.55 Powitanie; **06.00** Serwis Info Poranek, w tym: Wstaje dzień, Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.24** Pogoda; **06.31** Info Poranek; **06.53** Pogoda; **07.01** Info Poranek; **07.23** Pogoda; **07.31** Info Poranek; **07.50** Bezpieczna jazda; **08.00** Info Poranek; **08.22** Pogoda; **08.30** W Kontrze; **09.15** Salon dziennikarski; **09.59** Info Dzień weekend; **10.23** Pogoda; **10.29** Info Dzień weekend; **10.53** Pogoda; **10.59** Info Dzień weekend; **11.29** Info Dzień weekend; **11.52** Pogoda; **11.59** Info Dzień weekend; **12.29** Info Dzień weekend; **12.51** Pogoda; **12.59** Info Dzień weekend; **13.29** Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Info Dzień weekend; **14.53** Pogoda; **15.00** Debata TVP INFO; **15.29** Info Dzień; **16.45** Info med; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.30** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.18** Info Wieczór weekend; **18.30** Kobięcym okiem; **18.52** Info Wieczór weekend; **19.00** Między słowami; **19.20** Serwis Info Wieczór weekend **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20 **21.00** Nie da się ukryć **21.20** Serwis Info Wieczór weekend **21.41** Pogoda **21.50** W tyle wizji **22.25** Serwis Info Wieczór weekend **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Magazyn śledczy Anity Gargas **23.25** INFO Wieczór **24.00** Wiadomości **00.28** Gość Wiadomości **00.56** Pogoda **01.05** Salon dziennikarski **02.00** Minęła 20 **03.25** Filmy Dokumentalne TVP INFO **04.25** Filmy Dokumentalne TVP INFO **05.28** Magazyn śledczy Anity Gargas **05.50** Zakończenie dnia

TV TRWAM

05.00 Siódmy Sakrament; **05.30** Świąty na każdy dzień; **05.35** Obyś był zimny albo gorący; **06.40** Święta Rita z Cascii – przejmująca droga wiary; **07.50** Słowo życia; **07.55** Poczet Wielkich Polaków; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo życia; **09.00** Głos serca; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.20** Maryja z Nazaretu w Jej Zwiastowaniu; **10.40** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Warto zauważyć... w mijającym tygodniu; **12.50** Siódmy Sakrament; **13.20** Ocaliś od zapomnienia; **13.30** Msza święta z Jasnej Góry; **14.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **14.30** Przegląd Katolickiego Tygodnika „Niedziela”; **14.35** „Cudem jest w naszych oczach” – 25 lat Radia Maryja; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Ks. Witold Andrzejewski – duszpasterz pokoleń; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego **17.25** Święty na każdy dzień – program religijny

17.30 XXXI Pielgrzymka Rodziny Radia Maryja na Jasną Górę **21.30** Razem tworzymy jedno. Radio Maryja w terenie **21.55** Święty Augustyn – film fabularny **22.55** Święty na każdy dzień – program religijny **22.00** Głos serca – serial fabularny **23.45** Muzyczne chwile – program kulturalny **00.00** Programy powtórkowe

TVP HISTORIA

06.50 Był taki dzień – 9 lipca; **06.55** Święty Augustyn (3); **07.45** Przyrodnik na tropie; **08.20** Wojownicy czasu; **08.55** Janosik (4) – serial TVP; **09.35** Informacje kulturalne; **09.55** Okrasa łamie przepisy; **10.30** Peru – kraina skrajności – Las deszczowy Amazonii – cykl dok.; **11.35** Wszystkie kolory świata: Luizjana, kreolska Ameryka – serial dok.; **12.40** Amur największa rzeka Azji: Rzeki Czarnego Smoka – serial dok.; **13.40** Kuchnia dwudziestolecia; **14.20** Rzeki kłamstwa (3); **15.50** Tu wszystko jest Polską (6); **16.20** Neandertalczyk. Poznaj swoich przodków (1); **17.25** Spór o historię; **18.05** Stawka większa niż życie (10); **19.00** Giganci historii; **19.50** Rok 1982. Kalendarium (27); **20.30** Koncert na żywo; **22.10** Historia w postaciach zapisana – Fryderyk II, król Prus – cykl dok.; **23.55** Fotograf Solidarności; **01.10** Tess – film fabularny, Wielka Brytania/Francja 1979, reż.: Roman Polański, wyk.: Nastassja Kinski, Peter Firth, Leigh Lawson, John Collin, Sylvia Coleridge, Tony Church, Tom Chadbon, Rosemary Martin; **04.00** Zakończenie dnia

TVP KULTURA

07.00 Scena muzyczna – Sebastian Wypych – koncert; **08.00** Informacje kulturalne; **08.25** Słobrodzanie; **09.00** Zapomniany impresjonista. John Russell – film dok.; **10.15** Tamte lata, tamte dni: Jan Jakub Kolisko; **10.55** Czterdziestolatek (8); **11.55** Czterdziestolatek (9); **12.55** Trzy rozdziały – profesor Krzysztof Pawłowski – film dok.; **14.20** Brunet wieczorową porą – komedia kryminalna; **16.05** Muzyka Skalnego Podhala – Krzesane; **16.25** Chleb, miłość i zadróż – komedia, Włochy 1954, reż.: Luigi Comencini, wyk.: Gina Lollobrigida, Mario Meniconi, Tina Pica, Vittorio De Sica, Roberto Rizzo; **18.15** Co dalej?; **18.55** Legendy Rocka: Ray Charles; **19.20** Legendy Rocka: The Band; **20.00** Les Gardiennes – film fabularny; **22.20** Metro. 30 lat później; **00.25** Dogma – film fabularny, Włochy/Francja 2018, reż.: Matteo Garrone, wyk.: Marcello Fonte, Edoardo Gero, Nunzia Schiano; **02.10** Co dalej?; **02.50** Zabić Sekala – dramat obyczajowy; **04.55** Wiśniak – film dok.; **05.50** Zakończenie dnia

TVN

05.50 Uwaga!; **06.05** Ukryta prawda (901); **06.55** Kuchenne rewolucje 10 (9); **07.50** Wymarzone ogrody 5 (8); **08.25** Polowanie na ogród 8 (7); **09.00** Dzień Dobry Wakacje (5); **11.30** Na Wspólnej Omnibus 20 (880); **13.25** Lego Masters 2 (7); **14.30** MasterChef Junior 7 (2); **16.10** Kobieta na krańcu świata 13 (5); **16.45** Wymarzone ogrody 5 (9); **17.20** Żelenski. Człowiek, który przeciwstawił się Putinowi – dokument, Wielka Brytania 2022, reż.: Daniel Smith, Laura Stevens; **17.55** Kuchenne rewolucje 23 (3); **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga!; **20.00** Ciekawy przypadek Beniamina Buttona – film obyczajowy, USA 2008, reż.: David Fincher, wyk.: Brad Pitt, Cate Blanchett, Julia Ormond, Elias Koteas, Tilda Swinton; **23.25** American Pie: Wesele – film komedia, USA/Niemcy 2003, reż.: Jesse Dylan, wyk.: Jason Biggs, Seann William Scott, Alyson Hannigan, Eddie Kaye Thomas; **01.30** Kuchenne rewolucje 23 (15); **02.35** Uwaga!; **02.50** Noc Magii (1058); **04.15** Kto was tak urządził; **04.45** Kto was tak urządził

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **07.50** Karate Kid 2 – film familijny, USA 1986, reż.: John Avildsen; **10.10** Ewa gotuje (356); **10.40** Bogate dzieciaki bez kasy (2); **11.40** Bogaty Dom – Biedny Dom (57); **12.45** Śluby gwiazd (14); **13.10** Dr Emma (4); **13.40** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (92); **14.10** Drwale i inne opowieści Bieszczadu (93); **14.40** Rolnicy. Podlasie (12); **15.45** Więzienie (68); **16.15** Więzienie (69); **16.45** Więzienie (70); **17.15** Więzienie (71); **17.45** Chłopaki do wzięcia (247); **18.15** Chłopaki do wzięcia (248); **18.50** Wydarzenia; **19.15** Prezydenci i Premierzy; **19.45** Sport; **19.55** Pogoda; **20.00** Super Puchar Polski w piłce nożnej: Lech Poznań – Raków Częstochowa; **22.45** Obcy kontra Predator – thriller s.f., USA 2004, reż.: Paul W.S. Anderson; **00.55** Szalony lot – film akcji, USA/Wielka Brytania/Rumunia, 2007, reż.: Michael Keusch; **03.00** Świat według Kiepskich (195); **03.45** Świat według Kiepskich (230); **04.40** Disco Gramy; **05.25** Teleszakupy TV Okazje

Redakcja „Idziemy” nie ponosi odpowiedzialności za zmiany w programach TV wprowadzone przez nadawców po 23 VI 2022 r.

Festiwal Rodzin, pełen świadectw z całego świata, oraz kongres teologiczno-duszpasterski złożyły się na X Światowe Spotkanie Rodzin (22–26 czerwca), które odbyło się w Rzymie.

Anna Artymiak

Rodzina: tu uczymy się kochać

W tym roku Watykan nie zdecydował się na tłumy uczestników. Zostali zaproszeni jedynie delegaci z poszczególnych krajów, skierowani przez poszczególne konferencje episkopatów. Łącznie było 2 tys. osób. One to mogły wziąć udział w kongresie, na który w tej edycji złożyły się świadectwa małżeństw z całego świata. Polskę reprezentowała ok. pięćdziesięciosobowa delegacja (w tym rodziny polonijne) pod przewodnictwem bp. Wiesława Śmigieła, przewodniczącego Rady ds. Rodziny KEP, i Beaty Choroszewskiej, krajowej doradczynie życia rodzinnego.

Wśród delegatów była rodzina z Kielc – państwo Kinga i Tomasz Ciszewscy z dwójką dzieci: Karolem i Emilką. Państwo Ciszewscy są małżeństwem od czternastu lat. Dla nich był to pierwszy wyjazd do Rzymu i pierwszy udział w Światowym Spotkaniu Rodzin, a także pierwsza możliwość zobaczenia papieża Franciszka na żywo z bliska. Jak mówi pani Kinga, są zwykłą rodziną zaangażowaną w życie swojej małej parafii, choć nie należą do żadnej wspólnoty. Byli zaskoczeni ich wyborem jako delegatów do Rzymu. W czasie ŚSR najbardziej trafiły im do serca świadectwa rodzin, a pocieszeniem dla nich było doświadczenie tego, że żadna rodzina nie jest perfekcyjna.

Kingę Ciszewską zaskoczyły słowa Franciszka o tym, że gdy dzieci dorosną, wyjdą z gniazda rodzinnego, by nie wracały do ciepłego kąta mamusi w czasie trudności, gdyż trzeba iść dalej do przodu. – To było dla mnie zaskakujące, bo jako matka chciałabym, żeby zawsze wracały do mnie – wyznaje.

Ks. Wojciech Kućko z Wydziału ds. Rodzin diecezji płockiej dzieli się swoimi spostrzeżeniami na temat nauczania papieża

Franciszka. – Słowo „towarzystwo” jest kluczem do rozumienia jego sposobu myślenia o rodzinie; czyli być blisko, co nie znaczy zastępować kogoś. Pokazać może, jaka jest właściwa droga, i pozwolić podjąć decyzję. Towarzyszyć. To w „Amoris laetitia” bardzo mocno wychodzi – mówi. Zdaniem ks. Kućki świadectwa pokazały, że każda z rodzin przechodziła przez swoje próby, doświadczając jakiegoś rodzaju kruchości.

NA SŁUŻBĘ JEDNI DRUGIM

Choć oficjalnie tylko mała garstka mogła wziąć udział w całości wydarzenia, nie pomyślało to wielu rodzin z całego świata, by w grupie lub indywidualnie przybyć do Rzymu. Przyjechały grupy z Warszawy, Pelplina oraz pojedyncze rodziny indywidualne.

Aleksandra i Jan Tonderowie z parafii Matki Bożej Piekarskiej w Katowicach przybyli razem z czwórką dzieci: 10-letnią Hanią, 8-letnim Krzysiem, 6-letnim Stasiem i 3,5-letnią Marysią. Decyzję podjęli spontanicznie. – Wszystko rozegrało się w ciągu ostatnich trzech–czterech tygodni, taki powrót do naszych marzeń, żeby na Światowe Spotkanie Rodzin pojechać. Myśleliśmy o tym dużo wcześniej, ale nie mieliśmy informacji – mówi pan Jan. Jego małżonka zaznacza, że zmobilizowały ich też dzieci, które marzyły, żeby zobaczyć papieża Franciszka. – To marzenie wszystkich nas dzisiaj się spełniło podczas Mszy świętej i bardzo się cieszymy – dodaje pani Aleksandra.

Rodzina jest miejscem spotkania, dzielenia się, wychodzenia ze swoich ograniczeń, aby przyjąć drugiego człowieka i być blisko niego – mówił papież.

Spotkanie Rodzin to okazja do nawiązania nowych znajomości. Choć państwo Tonderowie nie przyjechali jako delegaci, poznali inne rodziny i mogli uczestniczyć w panelach dyskusyjnych.

Papież Franciszek był obecny z rodzinami w czasie rozpoczęcia ŚSR w środę i na Mszy świętej w sobotę. Jego świadectwo było wymowne w obliczu wyraźnego spadku kondycji z powodu bólu kolana. W środę wyraźnie szczęśliwy i skupiony wysłuchał świadectw, siedząc pośród rodzin na wózku inwalidzkim. Jak podczas ostatnich uroczystości, także w sobotę nie przewodniczył Mszy świętej, ale uczestniczył w niej poza koncelebrą. Zwyczajowo już na siedząco wygłosił homilię.

– Małżonkowie, wy wszyscy, kształtując swoją rodzinę, dokonaliście dzięki łasce Chrystusa tego odważnego wyboru: nie wykorzystywać swojej wolności dla siebie, ale miłować osoby, które Bóg postawił obok was. Zamiast żyć jak „wyspy”, oddaliście się „na służbę jedni drugim”. Tak się przeżywa wolność w rodzinie! Nie ma „planet” ani „satelitów”, poruszających się każde po własnej orbicie. Rodzina jest miejscem spotkania, dzielenia się, wychodzenia ze swoich ograniczeń, aby przyjąć drugiego człowieka i być blisko niego. Jest to pierwsze miejsce, w którym człowiek uczy się kochać – powiedział do zebranych.

Kolejne Światowe Spotkanie Rodzin odbędzie się w 2028 r., ale nie zostało podane miejsce. Dodatkowo swój specjalny jubileusz rodziny będą przeżywały podczas zbliżającego się Roku Świętego 2025.

fot. Katarzyna Artymiak

Część polskiej delegacji na ŚSR

zaraz
ich powołał...

Mk 1, 20a

myślisz
chcesz
czujesz

Wyższe Seminarium Duchowne
Diecezji Warszawsko-Praskiej
pw. Matki Bożej Zwycięskiej

REKRUTACJA DO SEMINARIUM

1 czerwca - 31 sierpnia 2022

www

wsddwp.edu.pl/rekrutacja

/wsddwp

515 232 327

kontakt@wsddwp.edu.pl

STYPENDIA

m. st. Warszawy im. Jana Pawła II
od 200 do 1500 zł miesięcznie

**RODZICU, UCZNIU,
STUDENCIE,
ZŁÓŻ WNIOSEK
O STYPENDIUM!**

do 1 sierpnia
UCZNIOWIE
do 10 października
STUDENCI

stypendiajp2.pl

Centrum Myśli
Jana Pawła II

Partner kampanii reklamowej

